tribuna

LIST SLOVENSKIH ŠTUDENTOV

LETO XIV.
Ljubljana,
16. XII. 1964
Številka 29

Nadaljevanje skupščine

SPET BREZ SKLEPOV

V četrtek, 10. decembra, se je znova sestala univerzitetna skupščina, da bi nadaljevala razpravo, začeto na prvem delu in da bi sprejela sklepe o vsebinskih in strukturalnih spremembah v organizaciji. Medtem ko je bil prvi del skupščine vsaj na začetku sklepčen, pa je na nadaljevanje prišlo komaj 51 odstotkov delegatov, tako da tudi v nadaljevanju skupščina ni sprejela nobenih sklepov.

Diskusija je bila kljub temu zelo živahna; delegati so predlagali vrsto dopolnilnih predlogov k referatu o urejanju Tribune, ki je bil osrednja tema razprave. Ena poglavitnih značilnosti razprave je bil širok razpon nazorov in precej ostra polarizacija mnenj; to je vsekakor tudi eno od znamenj, da Zveza študentov doživlja vsebinsko preobrazbo.

Zaradi neodgovornega in nekolegialnega ravnanja skoraj polovice delegatov pa je bilo delo skupščine zavrto in v veliki meri onemogočeno. Sklepe o strukturalnih reformah ZŠ bodo zato sprejele verjetno posebne skupščine, ki jih bo UO sklical ob posameznih vprašanjih. Ker bo število delegatov na teh posebnih skupščinah manjše, lahko upamo, da bodo bolje izbrani in ne bodo bojkotirali skupnega dela.

Vsekakor nas majhno zanimanje, ki so ga delegati pokazali za vsebinsko in organizacijsko preobražanje Zveze študentov, opozarja na to, da bomo morali tudi vnaprej razvijati strukturo organizacije; gotovo bodo že sedanje spremembe pripomogle k demokratizaciji dela in k organski povezavi med vodstvi in člani — s čimer bo tudi interes za organizacijo brez dvoma narasel. Vendar pa se nam zdi, da bi bilo že v sedanjem stanju potrebno misliti ne na nove mehanizme za demokratizacijo, ampak tudi na nekatere vsebinske elemente, ki so temelj organizacije, in na katere se vežejo tudi vsa zagotovila demokracije.

Diskusija na drugem delu skupščine je tudi pokazala, da je problematika okrog Tribune eden glavnih vozlov, kjer se koncentrirajo bolj ali manj vsa vprašanja, ki mučijo študente. Zato ker je usmerjanje Tribune in imenovanje, oziroma voljenje njenih urednikov, kot kaže, eno najdelikatnejših vprašanj in ker bi na zborih Tribune razpravljali tudi o najrazličnejših vprašanjih, ki bi jih načelo pisanje v listu, se mi zdi potrebno vsaj minimalno razširiti kompetence teh zborov. Mislim, da bi morali tem zborom dati pravico, da sami zahtevajo sklicanje izredne ali posebne univerzitetne skupščine — seveda če je na zboru prisoten določen minimum študentov, ki pa bi ne smel biti prevelik: 100 študentov ali kaj podobnega.

Vsekakor bo o vseh teh vprašanjih morala razpravljati in sklepati ena od prihodnjih posebnih univerzitetnih skupščin, za katere pa želimo, da bi ne ponavljale tradicije prvih dveh zasedanj.

R. Močnik

ODGOVORNOST - KOMU?

19. redna letna skupščina ljubljanskih visokošolskih zavodov potemtakem ni zadolžila univerzitetnega odbora, ki je od nje sicer dobil mandat, da jo zastopa.

Ob prvem sklicu letne skupščine je bilo z regularnimi volitvami izbrano novo predsedstvo UO, vendar je bila skupščina pred zaključki prekinjena, ker je večina delegatov predčasno odšla. V tej situaciji je delovno predsedstvo odločilo, da se bo sklical drugi del 19. redne skupščine.

Tudi sklicanje drugega dela letošnje skupščine ni uspelo zagotoviti zadovoljivega foruma, ki bi bil kompetenten sprejemati zaključke, torej formalno zadolževati novo izvoljeno predsedstvo. Kljub temu pa je ta del prinesel dovolj izčrpno razpravo o organizacijskih problemih ljubljanske ZŠ (Zimškov referat), še posebej pa o problemih upravljanja Tribune (Keršev anov koreferat).

Med prvim in drugim delom skupščine je bil sklican plenum UO, ki je zopet obveljal kot nesklepčen, kljub temu da je bil kvorum regularen. Izbor delegatov plenuma je bil namreč očitno nedemokratičen.

Vsi ti trije neuspehi (čigavi?-) nas (koga?!) morajo navdati z zaskrbljenostjo, še posebej, če upoštevamo, da je bil novemu predsedstvu popolnoma regularno zaupan mandat.

Nadaljevanje na 2. strani

PREDLOG UREDNIŠTVU

List študentov za Slovenijo (poleg ljubljanske univerze tudi list študentov vseh višjih šol in oddelkov visokih šol v Sloveniji) nosi naslov Tribuna — list slovenskih študentov. Živimo v bratski federaciji in študentje vseh republik lahko za čas študija izberejo katerokoli univerzo, visoko ali višjo šolo v državi, poleg tega študirajo pri nas tudi tuji študentje — štipendisti in čedalje več je tujih študentov, ki prihajajo k nam študirat na svoje stroške ali v kakšni drugi kombinaciji. Tribuna je namenjena vsem, torej je odveč podnaslov list slovenskih študentov, ker bi ta s svojim poudarkom lahko nehote sprožil namigovanje ali očitek, da diši pravzaprav ta podnaslov malce šovinistično.

Obsojam primer ali primere, ko so, ne vem na kateri tehnični fakulteti v Ljubljani, študentje iz naših drugih republik prosili ali predlagali predavatelju, naj predava v srbohrvatskem jeziku, ker je njih precej, slovenski kolegi pa tako ali tako razumejo srbohrvaščino. Še bolj pa obsojam reakcijo določenega dela slovenske javnosti in tiska (TT, septembra lani) ob primeru Dizdarević, ki je mnogim gotovo že zatonil v pozabo. Sicer pa dovolj s temi primeri. Kot študentje bi morali biti najbolj občutljivi za povode, tudi najmanjše, v tej smeri, kajti tudi ti lahko sprožijo stvari, ki so prvič popolnoma nepotrebne in drugič, če se spomnim stvari, ki so se že zgodile, zelo žalostne ob bratstvu, v katerem živimo.

Naj se povrnem k predlogu: list Tribuna je pisan v slovenščini, torej je avtomatično slovenski list, berejo pa ga lahko poleg vseh študentov tudi ostali in naslov Tribuna popolnoma zadostuje. Ne vem, če je podnaslov res nujno potreben, vendar ima v tem primeru, proti kateremu nimam nobenega ugovora, uredništvo široko izbiro kombinacij. Teh ne bi hotel naštevati, ker jih bodo v uredništvu gotovo našli še več, kljub temu nekaj primerov: Tribuna — list študentov v Sloveniji (ali za Slovenijo), list slovenske univerze, visokih in višjih šol. Tribuna — študentski list (pisan je tako ali tako v slovenščini) ali kratko: TRIBUNA, ki je danes list, ki ga že precej ljudi pozna in, da pohvalim, čeprav se dobro zavedam, da moja pohvala njima nobene cene, list, ki je v zadnjih dveh, treh letih občutno dvignil nivo svoje aktualnosti, pestrosti in kvalitete.

TRIBUNA je danes že povsem dovolj, da ljudje vedo, za kateri list gre.

Bogo Merhar

NEPOTREBNA ŠKODA

Ukrepi ZIS o zvišanju cen kmetijskih pridelkov so imeli za cilj ne samo že deklarirano konsolidacijo trga, ampak tudi predvsem stimulacijo kmetijskih proizvajalcev za večjo in rentabilnejšo kmetijsko proizvodnjo. V pogojih nizkih in administrativno določenih cen kmetijskih proizvodov je jasno, da neposredni producenti niso bili zainteresirani, da zapolnijo celotni jugoslovanski trg s svojimi proizvodi, ker smo z zahtevo po čim večji proizvodnji hkrati postavljali organizacije v nezavidljiv položaj — v pogojih nerentabilne proizvodnje so se izgube s povečanjem proizvodnje samo kopičile, če pa organizacija ni poslovala z izgubo, je šlo največkrat na račun relativno majhnih osebnih dohodkov, ki so jih prejemali delavci v kmetijski stroki.

Z izboljšanjem ekonomskih pogojev za poslovanje kmetijskih organizacij so se relativne razlike med obema glavnima gospodarskima panogama industrijo in kmetijstvom vsaj omilile. Zato se mi zdi nerazumljivo dejstvo, da nekatere gospodarske organizacije še zmeraj poslujejo po starem, ne meneč se za škodo, ki jo povzročajo s svojim ravnanjem ne samo v gospodarstvu, ampak tudi rušijo ugled družbenega sektorja kmetijstva kot edine alternative v našem družbeno-ekonomskem razvoju. Verjetno si še zmerom predstavljajo, da bo izgubo že nekdo pokril, kot se je to dogajalo v preteklosti.

V mislih imam KZ Šentvid, ki si je z obsežnimi arondacijami na področju za Savo od Vižmarij do Mednega ustvarila odlične pogoje za modernizacijo proizvodnje na sodobnih osnovah. Spomladi so del tega kompleksa zasejali s koruzo, ki pa še do sedaj ni obrana, zaradi česar se dela velika gospodarska škoda. Prav tako niso pokosili obsežnih kompleksov travnikov, ki bi jih bivši lastniki (to je moje osebno mnenje) gotovo pokosili.

Postavlja se vprašanje, kdo je odgovoren za opisan pojav, ki se letos pri omenjeni zadrugi ni zgodil prvič, niti ne edinole pri njej. Ali se tovariši pri KZ Šentvid še vedno nahajajo za časom in ali še niso ugotovili, da pri nas uvažamo velike količine pšenice, oziroma niso slišali, da pri nas poslujejo gospodarske organizacije na podlagi ekonomskega računa?

Ivan Marenk

OST TEDNA

O aktualnih problemih univerze

V januarju bo redna konferenca komunistov ljubljanske univerze, visokih in višjih šol ter akademij, ki bo morala oceniti delo komunistov v preteklem obdobju in postaviti smernice za bodoče delo, pri čemer je jasno, da moramo govoriti o oceni preteklega in smernicami za bodoče delo komunistov predvsem glede na odnos komunistov do najvažnejših problemov same univerze. Ugotoviti pa je treba, da smo letos prav te probleme zaradi hipertrofije problematike na t. i. kulturnem področju ter zaradi nujnih naporov za demokratizacijo Zveze študentov močno zanemarili. Zato se je univerzitetni komite odločil, da da pred konferenco v razpravo osnovnim organizacijam, članstvu in vsej javnosti poleg osnutka poročila in kandidatne liste tudi teze o nekaterih aktualnih problemih univerze in sicer o študijski reformi, o socialno ekonomski problematiki študentov, o znanstveno raziskovalnem delu in o financiranju univerze. Ker so te teze izdelale manjše grupe komunistov in ker se je, kot rečeno, Zveze komunistov s temi problemi letos premalo ukvarjala, je jasno, da so te teze lahko le pripomoček za diskusijo o teh problemih na konferenci in v pripravah nanjo. Kljub temu se bodo seveda v teh razpravah nekatera stališča že lahko izkristalizirala kot dovolj utemeljena, da že postanejo stališča vseh komunistov pri neposrednem reševanju teh vprašanj, pri drugih pa se bomo morda šele dogovorili za njihovo nadaljnje poglobljeno proučevanje.

V tej številki objavljamo teze o znanstveno raziskovalnem delu in o finansiranju univerze.

FINANCIRANJE UNIVERZE

1. Dokler se dohodek fakultet ne formira v odvisnosti od kvalitete in kvantitete dela, ki ga fakultete opravljajo, ampak so izhodišče za financiranje fakultet vsote in razmerja izpred nekaj let, te vsote pa se vsako leto za vse fakultete enako dvignejo za določen procent, je ne samo vir, ampak tudi način finansiranja fakultet še izrazito proračunski. V tem okviru predstavljajo prvi korak naprej kriteriji, ki jih je izdelal republiški sklad za šolstvo in ki pomenijo poskus enotnega vrednotenja dela posameznih fakultet ob upoštevanju programov in namena fakultete oziroma šole ter na podlagi kvalitativnih in kvantitativnih pokazateljev (število študentov, število diplomantov, opremljenost, število in kvalificiranost kadra, medsebojna razmerja teh pokazateljev itd.).

Na podlagi teh kriterijev bodo odpravljene diskriminacije, ki so izvirale iz starega načina financiranja, bodo pa seveda nastali novi problemi in disproporci, ki pa jih bo treba reševati po eni strani z izpopolnjevanjem teh kriterijev, po drugi strani pa z intervencijami rezervnih sredstev sklada v očitnih primerih in po neki prioritetni listi potreb (po presoji upravnega odbora sklada kot družbenega ogana). Potrebe, izračunane po teh kriterijih, predstavljajo zahtevo po takojšnjem 50 procentnem dvigu sredstev za univerzo. To bi bil nedvomno prvi korak k ustreznejšemu financiranju univerze, vendar opremljenost univerze za izvajanje sodobnega pouka, višina osebnih dohodkov univerzitetnega kadra in ostali pokazatelji terjajo, da komunisti v interesu kvalitete diplomantov in razvoja znanstvenoraziskovalnega dela, torej v interesu družbe kot celote, odločno prikažemo nujno potrebo po nadaljnji in korenitejši spremembi mesta sredstev za univerzo v strukturi delitve nacionalnega dohodka v trenutku, ko je potreba po globalnih spremembah v strukturi delitve nacionalnega dohodka že spoznana in osvojena.

2. Pri financiranju je treba predvsem gledati na normalni razvoj temeljnih (fundamentalnih) strok. Dokler niso vse stroke v pravilni meri konsolidirane, ni mogoče in se ne sme razvijati novih strok. Zato pa je potrebno, da pripravijo fakultete in šole temeljne programe svojega dela, poleg tega pa tudi vse investicijske potrebe, zvezane z razvojem stroke, kakor vprašanja reprodukcijskega materiala, amortizacije in podobno. Takšna praksa bo v bodoče gotovo preprečila razvoj na račun temeljnih strok.

3 Resno je treba, v zvezi z zgoraj omenjenim, težiti za spremembo razmerja delitve med osebnimi in materialnimi sredstvi. V zvezi s tem je treba pripomniti, da sedanja razmerja, predvsem pa nizki osebni dohodki delavcev na univerzi, predstavljajo objektivno nevarnost, da se že obstoječe razmerje še poslabša na račun materialnih izdatkov.

4. Razmerje delitve med osebnimi in materialnimi sredstvi je zlasti kritično na področju eksperimentalnih znanosti. Takšno razmerje lahko povzroči popolen zaostanek razvoja teh področij.

V zvezi s tem je treba opomniti tudi na delitev deviznih sredstev, ki so nujno potrebna za normalen razvoj in delo vseh panog, še posebej eksperimentalnih.

5. Univerza predstavlja po sestavu delavcev najbolj diferencirano ustanovo. Zaradi tega so sedanji razponi med posameznimi vrstami delavcev v pogledu osebnih dohodkov premajhni.

Osebne dohodke delavcev na univerzi je treba dvigniti na takšno višino, da se zagotovi pritok res najbolj sposobnega kadra na univerzo. Delavec na univerzi naj bi si ustvaril svoj standard le iz svoje dejavnosti (pedagoške in znanstveno raziskovalne) ne pa z dodatnim delom izven svoje ustanove, ki pa ni povezano neposredno s pedagoško ali znanstvenoraziskovalno dejavnostjo. Pri reševanju tega vprašanja pa bi bilo potrebno, da bi vsak član delovnega kolektiva prejemal vse svoje dohodke tako na svoji ustanovi, kakor tudi izven nje le preko svoje delovne organizacije. Vse dodatne zaposlitve bi morala dovoljevati torej fakulteta.

ZNANSTVENO RAZISKOVALNO DELO

1. Znanost in pedagoško delo sta na univerzi in fakultetah tesno povezana; vgrajena sta v temelje visokošolskega študija in znanstveno-raziskovalnega dela vsake univerze. Integracija pouka in znanosti je očitna, ker se na fakultetah vzgajajo strokovni kadri, ki se po študiju vključujejo v prakso, ki pospešujejo postopke in družbene procese, ki osvajajo metotode znanstveno-raziskovalnega dela in iste prenašajo v prakso.

2. V decembru 1963 sta univerzitetna uprava in univerzitetni svet ljubljanske univerze priporočila, naj univerza, fakultete in pedagoški delavci razvijajo raziskovalno dejavnost v okvirih raznovrstnih raziskovalnih ustanov, kot so:

a) raziskovalne enote v okviru fakultete (katedre, inštituti, zavodi, odseki itd.)

b) samostojni inštituti, ki jim je ustanovitelj univerza, ena ali več fakultet ali fakulteta in zunanji ustanovitelj; ti inštituti delajo na področjih, ki so po svojem značaju močno povezani s pedagoškim delom.

c) samostojni inštituti izven pedagoškega okvira univerze, ki jim je ustanovitelj ena ali več fakultet, univerza ali ustanovitelj izven univerze; ti inštituti razvijajo pretežno aplikativne raziskave, kjer potrebe proizvodnje bistveno presegajo raziskovalno zmogljivost pedagoškega kadra fakultet; dajejo pa pomoč fakultetam zlasti pri študiju 3. stopnje ter omogočajo fakultetnim učiteljem pri njihovem raziskovalnem delu in strokovnem delu ter obratno.

3. Financiranje raziskovalnega dela na univerzi se vključuje v splošni sistem financiranja raziskovalnega dela iz zveznih in republiških skladov ob neposredni participaciji neposrednih interesentov na podlagi predloženih raziskovalnih projektov, - mostojno ali v povezavi z inštituti.

Za financiranje nalog, ki jih vršijo interne fakultetne ustanove, zlasti za naloge znanstveno-pedagoškega dela, za razvijanje metodologije, za razvoj svobodnih in osnovnih raziskovanj, za študijsko in dokumentacijsko dejavnost in druge naloge, je treba poiskati dopolnilna sredstva ter v smislu govora tov. Edvarda Kardelja v zvezni skupščini formirati pri univerzi ali fakultetah namenske sklade za znanstveno-raziskovalno delo. Ti skladi naj bi omogočali svobodno rast raziskovalnih idej in znanstvene kritike, kadrov in institucij.

4. Sredstva, vložena v znanstvena raziskovanja na univerzi, se revalorizirajo z ene strani v rezultatih znanstvenega dela univerzitetnih sodelavcev in inštitutov, z druge strani pa v mladih kadrih, ki jih fakultete z znanstveno-pedagoškim delom usposabljajo za raziskovalne inštitute, družbene službe in podjetja.

5. Zaradi nujne tesne povezanosti pedagoškega in raziskovalnega dela se postavlja vprašanje, kako urediti sistem nagrajevanja pedagoških delavcev za znanstveno-raziskovalno delo, storitve, rezultate in uspehe. Zato je treba poiskati ustrezne norme in kriterije za vrednotenje storitev znanstvene kvalitete dela in gospodarske vrednosti rezultatov vsakega posameznega pedagoškega in znanstvenega delavca, obenem pa dopolnilne dohodke iz te dejavnosti po možnost povezati z osnovno plačo pedagoških učiteljev.

6. Ker je na fakultetah zbran najkvalitetnejši znanstveni kader, poudarjamo važnost znanstveno-raziskovalnega dela, ki ga opravlja univerza, ki naj v bodočnosti bolj kot doslej sodeluje in odloča pri programiranju, organizaciji raziskav in financiranju znanstveno-raziskovalnega dela na področju gospodarstva kulture in drugia družbenih dejavnosti.

Gornje teze so sestavljene na podlagi aktov zvezne in republiške skupščine, resolucije in priporočil, dalje na podlagi referata na plenumu skupnosti jugoslovanskih univerz v Sarajevu v oktobru 1964 ter dela komisije za znanstveno-raziskovalno delo univerze v Ljubljani.

Aleja (Foto: Stojan Kerbler)

Problemi visokega šolstva

V Ljubljani je bilo pred dnevi posvetovanje o »Odprtih problemih visokega šolstva«. Posvetovanja, ki ga je sklicalo društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev SR Slovenije, se je udeležilo okoli 40 članov tega društva in nekaj gostov. Namen posvetovanja je bil, da formulira pripombe na spomenico, ki jo je o problemih visokega šolstva dala zvezna skupščina v razpravo.

Profesor Bogo Grafenauer se je v uvodnem referatu dotaknil predvsem vprašanja, kakšno naj bo tesnejše sodelovanje na relaciji fakulteta-univerza, tako v republiških kot v državnih okvirih, do kakšne meje naj bi bile dopustne razlike v koncepcijah enakih fakultet v državi z ozirom na vpis, učni program in trajanje študija. Ko je govoril o možnostih izgrajevanja oblik integracije med posameznimi ustanovami visokošolskega izobraževanja in neposredno zainteresiranimi gospodarskimi in družbenimi faktorji, ki jih spomenica omenja, je poudaril, da je to v nasprotju s težnjami prvih dveh vprašanj. V svoje referatu je dejal, da je vse obdobje reforme rušenje jugoslovanskega visokošolskega sistema. Primerjanje učnih načrtov med posameznimi enakimi fakultetami v Jugoslaviji je popolnoma nemogoče, ker obstajajo celo večje razlike, kot so med različnimi univerzitetnimi tipi v drugih državah. Pri nas imamo tri različne sisteme (Ljubljana, Zagreb, Beograd) in dve kombinaciji: med njimi (Skopje, Sarajevo). Izkazalo se je, da vse medfakultetne konference, s katerimi smo pred leti začeli, niso prinesle ničesar bistvenega. Referent je bil mnenja, da je bistvena in nujna potreba našega gospodarskega in kulturnega razvoja, da prične ponovne izgradnje jugoslovanskega visokošolskega sistema, pri čemer pa mora biti bistveno sodelovanje univerz in fakultet samih.

V referatu je bilo slišati tudi o financiranju univerzitetnega dela, o merilih za delitev dohodkov na fakulteti, o strukturi učnega osebja in o planiranju kadrovskih potreb. Ob koncu se je prof. Grafenauer dotaknil še vprašanja vloge univerze, ki je po mnenju nekaterih že močno omajana in o vprašanjih strukture stopenjskega študija na fakultetah in višjih šolah.

Za njim je podal referat o znanstveno raziskovalnem delu prof. Dušan Hadži, ki je menil, da se moramo truditi, da bo imela tudi pri nas, podobno kot drugod, univerza vodilno vlogo pri raziskovalnemu delu.

Razprava, ki je bila zelo živahna, je pokazala nezadovoljstvo profesorjev, ki so menili, da je bila reforma izdelana izven univerze in je bila tako le direktiva ljudi, ki imajo z univerzo kaj malo skupnega. Kritizirali so tudi stopenjski študij, ki po njihovem mnenju ni utemeljen niti s sredstvi niti s kadri. Menili so, da je treba na novo formirati koncept slovenskega visokošolstva, pri čemer naj sodelujejo predvsem ljudje z univerze in fakultet in ne tisti izven nje.

Vse bistvene pripombe in sklepe so poslali skupščinskemu odboru zvezne skupščine.

S. Rutar

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ali so ti trije dogodki znak sicer formalnega priznanja ZŠ (regularne volitve) pa praktičnega nezaupanja v smisel združevanja v ZŠ? Ali pa so ti trije dogodki znak zaskrbljujoče neresnosti in neodgovornosti izbranih delegatov?

Če velja prvo, potem je ljubljanska ZŠ pred razpadom. Če združevanje izgubi smisel, potem je nesmiselno, ga sploh ni! Če pa velja drugo, potem ima ZŠ še kakšen smisel in je angažma tistih, ki ta smisel vidijo, še kako potreben!

Študentje, kot vsi ostali občani, stopamo v tem trenutku v odločilne procese družbene preobrazbe, za katere nosimo polno odgovornost. Vendar se ne bi na tem mestu spuščal v problematiko teh procesov; referat in koreferat na skupščini sta jih zagrabila z

— naše strani in očitneje kot kdorkoli in karkoli utemeljila neobhodno združevanje študentov v enotno ZŠ, ker le tako lahko odločilno posežemo v družbeno dogajanje. Če ob tem del študentov še vedno postavlja pod vprašaj sam smisel združevanja, potem moramo ravno pri tem delu postaviti vprašanje alieniranosti (ki ne more imeti niti literarnega niti filozofskega, pač pa družbeni pomen!) Ni torej mogoče govoriti o alieniranosti vodstev ZŠ, pač pa o alieniranosti samih študentov. Neuspela skupščina je torej znak zaskrbljujoče neresnosti in neodgovornosti izbranih delegatov. Nobenega dvoma ni, da smo študentje zainteresirani za probleme upravljanja in urejanja Tribune (spomnimo se spomladanskih protestov proti administrativnem poseganju v Tribuno), vendar so izbrani delegati skupščino predčasno zapustili, ne da bi se izjasnili o konceptu upravljanja in urejanja študentskega lista.

Nobenega dvoma ni, da smo študentje zainteresirani za svoje življenjske pogoje (spomnimo se razprav o socialno ekonomskem položaju študentov), vendar so izbrani delegati skupščino predčasno zapustili, ne da bi se teh problemov dotaknili.

Nobenega dvoma ni, da smo študentje zainteresirani za delo vodstev ZŠ, (kritika, ki je doletela predsedstvo na majski razpravi v ŠN), vendar so izbrani delegati predčasno zapustili skupščino, ne da bi se izrekli o konceptu demokratizacije ljubljanske ZŠ.

Nobenega dvoma ni, da smo študentje zainteresirani za reševanje študijskih problemov in s tem v zvezi za delo samoupravnih organov na univerzi, vendar so izbrani delegati predčasno zapustili skupščino, ne da bi karkoli prispevali k razpravi o teh problemih.

Pred nami so torej nedvomno za vse aktualni problemi, ki zahtevajo resno in zavzeto diskusijo. Tega so se gotovo zavedali vsi študentje, ko so izbirali svoje zastopnike za najvišji organ ZŠ, ki naj bi začrtal osnovno usmeritev za reševanje teh problemov. Vendar so izbrani delegati predčasno zapustili skupščino, ne da bi sprejeli kakršnokoli osnovno usmeritev; ne da bi kakorkoli zadolžili predsedstvo UO. S tem so izkazali vso svojo zaskrbljujočo neodgovornost in neresnost, za katero so pred študentsko javnostjo polno odgovorni, (v kar se bodo imeli slej ko prej priliko prepričati).

Če pa gre za delegate, ki so bili izbrani neutemeljeno; če je bil izbor neresen, se pravi, če večina študentov ne vidi pred seboj nobenih problemov, ki bi zahtevali zavzetost — potem teh problemov sploh ni! In vodstva ZŠ, ki se volijo, ker se pač morajo voliti, lahko igrajo nogomet ali prepevajo popevke, namesto da izgubljajo dneve in dneve ob reševanju problemov štipendiranja, kreditiranja, subvencioniranja, študijskih pogojev, kulturnega in športnega življenja, vpliva študentov na široko družbeno dogajanje in seznanjanja študentov s tem dogajanjem itd. Do tega pa študentom ni, ne sme in ne more biti. Zato njihov izbor delegatov ni, ne sme in ne more biti neresen. So pa lahko neresna in neodgovorna vodstva, ki izbor delegatov organizirajo; le tako neresno in neodgovorno predsedstvo UO, ki skupščino pripravlja; so lahko neresni in neodgovorni delegati, ki od volivcev sprejemajo mandat.

Predsedstvo UO ostaja dosledno svojim koncepcijam, obrazloženim v referatu in koreferatu, ostaja dosledno stališčem, ki so bila izpovedana na spomladanskih zborovanjih, pa čeprav ga je to pripeljalo do prekinitve ustaljene prakse velikega števila naših organizacij, ki ob »malenkosti« — kot je sprejete osnovne usmeritve organizacije — pogledajo demokratičnim načelom skozi prste. Ker koncepcija demokratizacije dela ZŠ ni domislek peščice aktivistov, pač pa subsumacija nekajletne prakse ljubljanske ZŠ, se predsedstvo ne čuti odgovorno le pred neodgovornimi delegati, pač pa tudi pred to prakso samo. Zato bo predsedstvo UO vztrajalo na že izoblikovanih koncepcijah in na tem temelju vodilo dialog oziroma polemiko z vsemi drugimi stališči. V to je konec koncev tudi prisiljeno, če naj sploh eksistira, ker skupščina mu delovne hipoteze ni sugerirala; mu torej, kljub temu, da ga je izvolila, ni pripisala raisona.

Razprave, ki bodo sledile (ki naj odgovorijo na problem odgovornosti delegatov), pa naj takšno postopanje predsedstva UO potrdijo ali ovržejo (izrečejo nezaupanje in odpokličejo svoje zastopnike).

FRANCI PIVEC

O fenomenu Ljubljanskega dnevnika

O klavrnosti in epigonstvu večine naših časopisov, tako dnevnih kot periodičnih, so nekateri na različnih krajih že razpravljali, zato je pričujoči zapis morda samo kratek dodatek k že obravnavanim problemom, kljub temu pa bom skušal osvetliti podrobnosti, o kateri doslej še nihče ni hotel pisati.

Vsakomur je jasno, da je osnovna težnja slehernega časopisa ali revije, da si pridobi čim več naročnikov. Ponekod uporabljajo v ta namen že kar drastična propagandna sredstva, v večini primerov pa velja pravilo, da se dobro blago samo hvali in da je treba vso skrb posvetiti vsebini, ki naj ima odločilno vlogo pri prilivu naročnikov. Brez minimalnih reklamnih stroškov pa seveda nikjer ne gre.

Očitno je, da pri ustanavljanju Nedeljskega dnevnika nihče od urednikov ni imel pretenzivnejših načrtov. Osnovni cilj jim je verjetno bil, da s primitivno pa bombastično vsebino navdušijo širšo plast ljudstva in si s tem pridobiti naročnike, se pravi: denar. Takšni cilji seveda niso specifično naša časnikarska politika; poznamo jo iz tujine in kajpada tudi iz drugih jugoslovanskih republik. Ne gre torej za kakšno folklorno grabežljivost, ampak samo za ravnanje po stari, preizkušeni metodi. Seveda nismo opolnomočeni, da bi s tega stališča kogarkoli obsojali ali izvajali kakršnekoli ukrepe. Tako imenovano preprosto ljudstvo ima vendar pravico do časopisa, ki ga zabava, mu budi domišljijo in ga odteguje od vsakdanjih problemov. Če bi Nedeljskega ukinili, bi verjetno prav to ljudstvo zrevoltirano vzkliknilo: »Zakaj ste nam to storili?!«

So pa stvari, zaradi katerih se Nedeljski razlikuje, in sicer v negativnem smislu, od časopisov, ki sodijo v njegovo kategorijo. To sta predvsem neoriginalnost, prav nesramna neoriginalnost, in pa infantilnost večine člankov, ki niso direktno prepisani. Časopisu ali reviji ne moremo zameriti, če v nekakšne privlačne namene operira s frapantnimi in senzacionalistično obarvanimi naslovi (priznati moramo, da je po tej strani Nedeljski enkraten fenomen), s tako imenovanimi revolverskimi članki, s sumljivimi stripi itd., ogorčeni pa smo, če je dobršen del časopisa en sam konglomerat prepisanih člankov (po navadi še slabo prevedenih), od katerih mnogi ne preraščajo kuloarske problematike, ostali del pa je napisan oziroma urejevan s takšno primitivnostjo, da se človek kar zgrozi. Mimo vsega lahko z gotovostjo trdim, da Nedeljski včasih prevaja članke, ob katerih je posebej navedeno, da je prevajanje ali sploh kakršnakoli oblika ponatisa prepovedana.

Nedeljski pa seveda ni edini naš časopis, ki se »ponaša« z neoriginalnostjo (z njo v vseh mogočih oblikah paradira tudi naš središčni dnevnik Delo), toda ob neoriginalnosti je potrebna vsaj malenkostna doza serioznosti. Revolversko vsebino je treba nekako vskladiti z intelektualnim nivojem (vsaj v tolikšni meri kot je to storil TT), da je lahko list sprejemljiv tudi za zahtevnejše ljudi. Verjetno pa pri Nedeljskem ne čutijo te potrebe.

Najlepši dokaz izrazite primitivnosti je urejevanje rubrike Vi nam — mi vam. Take vrste rubrike so sicer lahko izredno dobra komunikacijska sredstva na relaciji uredništvo-bralec, na nesrečo pa se je omenjena sprevrgla v slaboumno ženitno posredovalnico, v prazno samovšečno duhovičenje in nič več. Urednik rubrike ne razpolaga niti z osnovnimi informacijami, kadar so vprašanja količkaj resna (njegov kolega pri Mladini je mnogo bolj spreten), da pa je mera ironije polna: sprt je tudi s slovenskim pravopisom. Kljub vsemu pa je rubrika Vi nam — mi vam baje ena najbolj priljubljenih (tako vsaj zatrjujejo pri samem listu), tovariš urednik pa tip idealnega moškega. Tako je vsaj soditi po številnih oboževalnih pismih, ki jih dobiva in seveda objavlja. Na srečo pa je toliko skromen, da ostaja skrivnostna osebnost, ki manevrira le s svojo čarobno palico.

Odgovornost za klavrnost rubrike pa seveda v veliki meri zadene bralce same, ki sprašujejo vse mogoče neumnosti. Na neumna vprašanja je včasih težko odgovarjati kako drugače kot neumno. Uredniku je šteti v zlo, da je rubriko obrnil nase, dal ji je obličje »misteriozno-genialnega duhoviteža«, ki po njem koprnijo ženske, namesto da bi bil v odnosu do naivnih in preprostih izpraševalcev bolj poučno prosvetljenski, kakor bi bilo to seveda v njegovih skromnih močeh.

Naj bo o tem dovolj. Priljubljenih stvari ni dobro preveč kritizirati. In da je Nedeljski priljubljen, priča njegova, za slovensko majhnost izredno visoka naklada: 150.000 izvodov. Temu pa se pravzaprav ni čuditi, saj je list urejevan tako, da lahko samo frapira. Čudovito zna nizati pred tisto stvarnostjo, o kateri ni dobro pisati ,s svojo vsebino se dejansko požvižga na večino vsakdanjih nečednosti, napihuje pa tiste, ki tega ne zaslužijo.

P. S.: Djuro Šmicberger je v televizijski kulturni tribuni v pogovoru z nekaterimi javnimi delavci na neko trditev, da Nedeljski izkrivlja (pišem po spominu zato naj mi nihče ne zameri improvizacije) naše realno življenje, odgovoril, da je omenjeni časnik našel samo svojevrstno, privlačno obliko in da mu z ozirom na dejstvo, da ima vsak naš časopis svojo obliko in strukturo, ne moremo ničesar zameriti. Vse lepo in prav — po tej logiki je namreč Nedeljski družbeno ravno tako potreben, kot sta potrebna Karl May in Edgar Walace. Toda če pogledamo malce skrbneje, ugotovimo, da obstaja razlika med Nedeljskim in njegovimi zapadnimi bulvarskimi vzorniki. Na zahodu namreč taki tipi časopisov niso nobeno zlo, ker novinarstvo že od nekdaj opravlja zavidljivo družbeno funkcijo. Za naše revno žurnalistično življenje pa pomeni Nedeljski dnevnik pravi luksuz.

Edvard Mohorko

Slediti utripu časa

Diskusija o vlogi komunikacijskih sredstev na tribuni »Čas in svet« v Študentskem naselju žal ni porodila konkretnejših rezultatov o danes perečem vprašanju vloge našega tiska. Zdi se mi, da so vse preveč razpravljali o zunanjepolitičnih vprašanjih (menda se o tem najlažje in brez direktnih posledic in obvez diskutira), razprava o obravnavanju kulture v Delu pa ni bila vključena v celoto notranjepolitičnih vprašanj. Zato je npr. povsem izostala razprava o odnosu tiska do gospodarskih in drugih notranjepolitičnih vprašanj. Temeljna vprašanja o položaju novinarja, organizacije in načina dela našega tiska so bila prešibko oz. le obrobno obravnavana, kot npr. predlog o javnem konstituiranju uredniškega odbora z volitvami, vprašanje ot em, v koliki meri sodeluje javnost v časopisu Delo in podobno.

Občutek imam, da je iz celotne razprave vel osnovni nesporazum: medtem ko so diskutanti zahtevali pravočasno odkrivanje tistih protislovij, ki jih rezultira aktualna situacija, izhajajoč iz praktičnih potreb delavskega in družbenega samoupravljanja, odločno poseganje v problematiko, posamezna vprašanja osvetliti brez kakršnekoli prevleke, jih s pomočjo javnosti oceniti, zato da bi se preprečile slabosti, ali da se pospeši pozitivni razvoj. Uredniki, ki so odgovarjali na vprašanja, niso razumeli (ali pa je njihova miselnost taka, da tega niso zmogli) diskutantov, kajti drugače ne bi opravičevali slabosti našega tiska z raznimi materialnimi oz. tehničnimi težavami (premajhen obseg lista, tehnične težave točnega informiranja in pod.). Diskutanti namreč niso zahtevali, naj se objavi količinsko več, pač pa naj bi podano gradivo v sedanjem okviru bilo kvalitetnejše in tudi kvalitativno drugačno.

Mislim, da naš tisk prepogosto obravnava problematiko na način, ki je ustrezal naši preteklosti. Časi sistema posredne oblasti, ko je bil tisk kot revolucionarni voditelj naroda sila, ki je stala nad družbo in je bil delovni človek zgolj objekt naj bi bili v našem tisku povsem za nami. V današnjem prehodnem obdobju pa ugotavljam, da tisk namreč ni v celoti v domeni delovnih ljudi v smislu medsebojne emanacije, zato ni prava tribuna svobodnih subjektov, z njimi ni soustvarjalen, zaostaja za časom, ni »na prvi liniji« v družbenem procesu in marsikaj prepušča stihiji. Tisk o pomembnih vprašanjih ponavadi obravnava in razlaga že oblikovana stališča in formalne sklepe političnih predstavnikov in predstavniških teles, premalo in nepravočasno pa sodeluje pri ustvarjanju teh stališč. Bralci so npr. prvič brali tehtnejše članke o tem, kako pretirano investiramo šele takrat, ko je naš tisk poročal o sklepu zveznega izvršnega sveta. To so ljudje že dolgo časa občutili in jih zato sklep ni presenetil. Bolj jih je presenetilo pisanje našega tiska, ki je neposredno pred tem z zanosom pisalo o novih investicijah. Prepričan sem, da tudi novinarji o tem niso prvič zvedeli tistega dne iz teleprinterja. Pravočasno obravnavanje in pomisleki o pretiranem investiranju bi marsikje zelo učinkovali, če bi jih prej objavili. Ali so se časnikarji morda bali nasprotnih mnenj? Strah pred bojem mnenj iz vira marsikdaj iz birokratskega dela naših organizacij, ki imajo svoja stališča in svoje sklepe za edino pravilne in od novinarja zahtevajo, naj tole »sporoči« javnosti, pri tem pa zahtevajo samo točno poročanje o (njihovem) sklepu in ničesar več. Novinarja ne kličejo k soustvarjanju, tako da ga o vprašanju informirajo, on pa naj to prouči in mobilizira javnost v iskanju rešitve. Delal naj bi svobodno predvsem kot faktor mobilizacije javnega mnenja. Taka svoboda pisanja ne pomeni anarhizma in neodgovornosti do lastnega dela, ampak svoboda ravno veže na večjo in izključno odgovornost. V trenutkih negotovosti kliče na pomoč javnost (mislim na družbene organizme kakor tudi posameznike).

Sploh se mi zdi,da je položaj našega tiska v novih pogojih jugoslovanske družbe zelo težaven: družbeni sistem našega časa mu nalaga takšne kvalitativno drugačne dolžnosti, za katere ne more imeti zgleda v zgodovini in ne na Vzhodu niti na Zahodu. Primeri za »plavanje« med tema dvema svetovoma pa so številni v našem tisku. Soustvarjalnost v družbenem toku pomeni pravočasno dojemanje utripa časa. Obstajajo pa področja širokega ljudskega zanimanja, ki jih npr. Delo vsekakor premalo ali nepomembno obravnava (področje lahke glasbe, številne TV oddaje, mladinska problematika in dr.). PRI LJUBLJANSKEM (IN NEDELJSKEM) DNEVNIKU pa so »zaplavali« v drugo skrajnost: stil pisanja o teh dogajanjih je po vzgledu na zahodnjaško zvezdništvo in nam ne koristi, saj je način pisanja tako plehek, da je premalo celo za »rekreacijo«. Nujnost je zato, da se novi lik novinarja, kakršnega potrebuje naša vsakdanjost, rodi samo iz naše stvarnosti, in da v sebi nosi njen značaj. Ko govorim o vključevanju javnosti in o deprofesionalizaciji našega novinarstva (pri tem seveda ne gre za zmanjšanje njihovega števila), potem vidim novinarja predvsem kot organizatorja razgovorov, tribun diskusij, polemik, pobudnika oglašanja javnosti v tisku in zato naj bi bil tudi plačan. Čim širše bo sodelovanje javnosti, tem prej bomo zgradili novo etiko in našli merila odgovornosti družbenega dela.

Sodim, da je naš dnevni časopis Delo treba pohvaliti, da je dosegel raven tehtnega in resnega časopisa (v tem je žal dokaj osamljen) in da je kot tak povsem dozorel, da naredi naslednji korak: da se tudi sam neposredneje vključi v proces neposredne demokracije.

Stjepan Udović

Pomanjkljivosti v zakonu o visokem šolstvu

V decembru ali v prvi polovici januarja bo skupščina SRS sprejela zakon o visokem šolstvu v SRS. Ker bo ta zakon za nekaj let določil osnovna načela za delo visokošolskih zavodov, je razumljivo, da želimo tudi študenti sodelovati v javni obravnavi načrta zakona in s svojimi pripombami za načrt (za katerega sodim, da ima precej pomanjkljivosti) pripomoči, da bo zakon čim boljši. Toda vsaka teljitejša razprava nam je bila zaradi zelo kratkega roka onemogočena. Osnutek zakona smo študenti dobili šele 14. novembra, rok za dostavo pripomb pa je bil 25. november. V tako kratkem času nismo mogli sklicati in pripraviti nobenih širših posvetovanj in so diskusije o načrtu zakona ostale le v ozkih krogih odborov Zveze študentov, pa tudi tu niso mogle biti preveč temeljite. Skupščini predlagam, da protestira proti časovno tako omejeni javni razpravi tega za visokošolske zavode bistvenega dokumenta. Prav tako naj današnja skupščina ZS predlaga skupščini SRS in sekretariatu za visoko šolstvo in raziskovalno delo, da se sprejemanje zakona preloži vsaj za mesec dni in se tako omogoči visokošolskim zavodom in študentom, da izdelajo tehtne in argumentirane pripombe za načrt zakona.

Čeprav iz dosedanjih razprav ugotavljamo, da ima načrt zakona precej pomanjkljivosti, bi tu zaradi omejenega časa spregovoril le o nekaj bistvenih pripombah, ki so se že delno oziblikovale.

V obrazložitvi zakona se sestavljalec načrta sprašuje, ali so študenti predstavniki javnosti z ozirom na to, da so »objekt« študija in torej kategorija, ki ni v celoti »izven« zavoda. Predvsem bi pripomnil, da se študentje ne strinjamo z definicijo, da smo »objekt« izobraževalnega procesa. V izobraževalnem procesu sodelujeta aktivno tako predavatelj kot študent. Če definiramo študenta kot »objekt« izobraževalnega procesa, pomeni to, da ga enačimo s predmetom obdelave tehnološkega procesa v materialni proizvodnji. Zdi se mi, da ni potrebno posebej utemeljevati, da tako enačenje nikakor ni sprejemljivo in študenti upravičeno zahtevamo, da se nas definira kot »subjekt« izobraževalnega procesa.

Če se zedinimo za definicijo študenta kot »subjekta« izobraževalnega procesa, je olajšano tudi iskanje izhodišča za sodelovanje študentov v samoupravljanju. Student neposredno sodeluje v izobraževalnem procesu, je torej tudi njegov akter, poleg tega pa je izredno zainteresiran za to, da so tako učni proces kot pogoji, ki omogočajo kvaliteten učni proces čim boljši. Torej je neposredno zainteresiran za vse delo visokošolskega zavoda. Interes in zato tudi vloga študentskih predstavnikov v organih upravljanja visokošolskega zavoda je torej večji od predstavnikov javnosti in jih z njimi ne moremo enačiti.

Istočasno pa je potrebno tudi povedati, da definicija (ki se je pojavila med študenti ob izdelavi statutov), da je študent član delovne skupnosti visokošolskega zavoda, zaradi obstoječih zakonskih predpisov ni sprejemljiva. Ugotovili smo, da je vloga študentov v upravljanju visokošolskih zavodov popolnoma specifična in se je ne da enačiti z nobeno drugo kategorijo udeležencev upravljanja. Prepričan sem, da ta izjemni položaj opravičuje tudi izjemna zakonska določila in zato predlagam, da se v zakonu navedejo tri kategorije članov organov upravljanja visokošolskih zavodov, in sicer: članov organov upravljanja visokošolskih zavodov, in sicer: člani delovne skupnosti, predstavniki študentov in predstavniki javnosti. Vlogo in pravice študentskih predstavnikov bo potrebno še temeljiteje določiti, vendar so nam osnovna načela že jasna. Pravice študentskih predstavnikov naj bo do manjše od pravic članov delovne skupnosti (predvsem procentualno manjše število predstavnikov in izguba glasovalne pravice, kjer to določa ustava), a večje od pravic predstavnikov javnosti (predvsem sodelovanje v predagoškoznanstvenem svetu, svetih letnikov in drugih organih, ki se ukvarjajo z izobraževalnim procesom.)

Dotaknil bi se tudi vprašanja sodelovanja študentov v pedagoško-znanstvenem svetu. Po načrtu zakona so tu študentski predstavniki le občasni člani. Ker se v pedagoško-znanstvenem svetu rešujejo zadeve, za katere so študenti najbolj neposredno zainteresirani, se s takim določilom nikakor ne moremo strinjati. Statutu visokošolskih zavodov so uvrstili študetske predstavnike kot stalne člane v pedagoško-znanstveni svet in ne vidimo razloga, da bi zakon moral utesnjevati sodelovanje študentov v tem organu.

Končno bi še opozoril na določilo, ki ga je načrt zakona izpustil, a za katerega sodim, da je zelo pomembno za kvaliteto dela organov upravljanje. To je določilo o javnosti dela. Tako določilo imajo statuti visokošolskih zavodov, zahtevo po javnosti dela ima tudi ustava in popolnoma nerazumljivo je, da zakon take določbe ne bi imel.

Janez Novak

RAZMIŠLJANJE O VSEBINI ŠTUDIJA NA LJUBLJANSKI ŠOLI ZA ARHITEKTURO

ŠOLA ZA ARHITEKTURO NA GRABNU ALI V GRABNU

Študijski plan, reformirani študijski plan, reformirana študijska reforma. Rezultat? Nobene bistvene kvalitetne izboljšave. Toliko govorimo o reformi študija, toliko reformiramo reformo, preštevamo ure predavanj, vaj, menjamo naslove predmetov. Rezultat?

Poglejmo študijski program na Grabnu malo bolj od blizu. Stvar je taka, da vsi vemo, da je na prvi stopnji premalo oziroma nič poudarka na kompoziciji kot osnovnem predmetu. Rekli smo: treba je posvetiti več pozornosti kompoziciji in ji dati večji poudarek. Kaj smo storili? Zvečali smo število ur že tako nabitega urnika, za dvig kvalitete predavanj pa nismo storili ničesar. Nivo predavanj, ki naj bi bila posvečena kompoziciji, se ni izboljšal, ostalo je pri starem.

Pozabljamo, da pomeni projektirati — ustvarjati, kreirati. Pozabljamo, da je treba študentu razvijati kreativno sposobnost. V grobem ga je treba seznaniti s sredstvi — materiali, osnovami statike — mu vzbuditi statični čut — predvsem pa mu dati metodo dela. Samo dober poznavalec materialov, tehnologije, statike, principa gradnje, še ne more biti dober arhitekt, tako kot zelo dober poznavalec tehnologije barv in odlične tehnike čopiča brez kreativne moči ne more biti dober slikar.

Edini poskus, uspešen poskus uvesti več študija kompozicije v študij arhitekture je uvedla tako zvana B smer. Ta je dala študentu metodo dela, znala se je lotiti naloge, dalje je na drugo stopnjo prišel z že grobo oblikovanim profilom arhitekta — oblikovalca in ne študenta uklenjenega v ozke, zastarele norme, s katerimi je napolnjen skoraj ves študijski program prvih dveh let šolanja. Na ta način študent popolnoma izgubi stik z arhitekturo, s kompozicijo. Stvar se zdi, kot da se študij arhitekture sestoji iz kopice izpitov: ko bom opravil še toliko in toliko izpitov, bom postal arhitekt.

V prvih dveh letih je med glavnimi predmeti gradbena mehanika in to od osnov tehnične mehanike — statike in trdnosti v prvem letniku, do gradbene mehanike in zasnove konstrukcij v drugem letniku. Vprašujemo se, ali je to šola za arhitekturo, ali želimo vzgojiti dobre ahrtitekte ali pa želimo uposobiti kopico slabih gradbenikov. Vsak študent prve stopnje sliši ogromno stvari, o materialih, vrstah, preizkusih za trdnost, zna odlično izračunati, ali bo ta preklada vzdržala tak pritisk, spozna se na temelje družbenih ved, zna streljati s puško in obvezovati rane. Tako, prvi del je končal in je že skoraj arhitekt, o bistvu komponiranja — projektiranja pa ni še nič slišal. Tistih nekaj kvalitetnih, važnih predmetov, kot npr. razvoj arhitekture so popolnoma preplavili predmeti, ki vsebujejo le sredstva, ki naj pomagajo arhitektu do dobrega oblikovanja, nikakor pa ne kažejo študentu poti, metode poznejšega dela in ne oblikujejo študenta v človeka — arhitekta z določenim profilom. Ne trdim, da so predmeti, kot so osnove gradbene mehanike, nepotrebni in nezaželeni. Vendar v taki obliki in taki množini nikakor ne ustrezajo, ker študenta vežejo na neke ozke statične norme, ki danes niso, niti ne morejo biti vsemogočne, edino lahko študentu zatrejo občutek in voljo za drzno, študijsko konstrukcijsko kreiranje, za iskanje novih, zanimivih, ekonomskih konstrukcij. Recimo: ali ni to lep in obetajoč naslov tehnologija. (Pred zadnjo reformo se je predmet imenoval spoznavanje materiala — spet samo sprememba naslova!) Študent si misli: »No, tu bom pa le spoznal nove materiale, kakšne materiale lahko oblikujem skupaj, kako komponiram iz različnih materialov, kakšna je vsebina, izrazna moč nekega materiala, struktura in podobno. In kaj izve? Kako se preskuša trdnost kocke, koliko cementa, vode in agregata rabimo za beton marke 300. In še mnogo stvari, ki jih lahko najdemo v vseh mogočih priročnikih. Potem kot še en primer, recimo predmet zasnova konstrukcij. Namesto, da bi študirali izrazne možnosti konstrukcije, čistost konstrukcije, vpliv konstrukcije na obliko stavbe in še mnogo drugih zelo važnih in zanimivih stvari, računamo železo v prekladi, armirano ploščo in imamo vse možnosti, da postanemo povprečni risarji za armaturo, vendar samo za zelo enostavno! Kako naj študent v vsem tem kaosu najde pot! Kako naj se izoblikuje!?

Ob vsem tem trdim, da je bila edina prava — napredna, kvalitativna reforma tako razvpita smer B. Ni važno niti, kako je nastala, niti kdo je bil njen pobudnik. Vem le to, da so jo ukinili kljub temu, da se je pokazala prava metoda dela, da se je v zelo kratkem času pokazal napredek v obvladanju kompozicije kot bistva vsakega oblikovanja. Trdim, da ni bistvene razlike med oblikovanjem industrijskega predmeta — recimo žlice in oblikovanjem zgradbe. Povsod gre za bistvene stvari, v neki meri povezave med funkcijo in formo — za njun medsebojni odnos. Edino na tej smeri se je res uresničila misel: povezava fakultete z arhitekti iz prakse in to z dobrimi — pedagogi, idealisti.

Prav sedaj je v Ljubljani pomembna razstava Bienale industrijskega oblikovanja. Lahko si ogledamo švedsko razstavo Dobra oblika se izplača. V Zagrebu se kažejo podobne težnje v poučevanju kompozicije, kot je obstajala na B smeri. Borimo se za lepe, kvalitetne izdelke, propagiramo lepo, estetsko formo, hočemo vzgajati potrošnikov okus, podeljujemo zlate medalje BIO in zanemarjamo poučevanje oblikovanja in kompozicije kot osnove napredku na šoli za arhitekturo. B smer je bila uspešna in kakor danes povsod opazimo, tudi v interesu družbenih potreb, ki so na področju industrijskega oblikovanja brezdvoma postale aktualne.

Reformirali smo študij, reformirali smo reformo, po podajanju enciklopedičnih predmetov in njihovi vsebini pa se študij na ljubljanski šoli za arhitekturo zlasti na prvi stopnji v ničemer ne razlikuje od študija na šolah stare Avstrije.

Čez dve leti bomo spet imeli morda takrat že pravi mednarodni Bienale industrijskega oblikovanja. Bomo takrat spet občudovali izdelke tujih avtorjev in redkih domačih? Čas je, da se nekaj ukrene in moralo se bo. Dalj bomo odlašali, večja bo škoda. Ni važno, kako se imenuje predmet oblikovanja in kompozicije. Važna je kvaliteta, vsebina in metoda dela. Važno je, da se nekaj ukrene in potem naj se to imenuje smer B ali C, ali pa tudi samo smer, pot, metoda. Pazimo, da ne bo šola za arhitekturo na Grabnu postala dom onemoglih v grabnu.

Meta Hočevar

Opomba uredništva: S tem člankom otvarjamo razpravo o konkretnih problemih reformnih prizadevanj po fakultetah.

REKLAMOMANIJA

K pisanju tega sestavka sta me napotili predvsem dve reklami, ki jih je v svojo oddajo CIK-CAK vključila TV Ljubljana.

Najprej kratka vsebina obeh:

Prva: Dekle, ovito v brisačo, se postavi na podstavek. Njej nasproti stoji slikar s platnom. Dekle odvrže prisačo in gole noge se (do meje!) zasvetijo gledalcem v obraz. On riše. Kmalu je gotov in poslikano platno obrne proti ekranu. Narisal je tubo za tempera barvice z velikimi črkami v osnovnem planu: Aero. Dekle se posiljeno nasmeji (verjetno iz razočaranja do spoznanja, ker je iz njene postave nastala tuba in napis — sicer pa, abstrakcija posega tudi tja, kjer ji ni mesta!), v rokah pa diskretno drži tempera barvice, proizvod tovarne Aero.

Druga: Dva se za motnim steklom poljubljata. Nekdo odpre vrata. Moški, ki je bil udeležen pri poljubljanju, se od strahu skrije za okensko ovojnico. Prekine ga glas, da so to čevlji — prokle je prestrašeno, ko vstopi drugi moški (verjetno njen fant ali mož!) in jo z mrtvo resnim obrazom vpraša, čigavi so čevlji pod okensko ovojnico. Prekine ga glas, da so to čevlji — proizvod tovarne Planika Kranj(!!!).

Skušam ob vsej stvari razumeti, da morajo biti reklame privlačne, če že hočete, tudi moderne (do kod sega ta ogromni pojem modernega) in učinkovite za podjetja, da bodo prodala čim več reklamiranih izdelkov in za kupce, da bodo takoj le-te tudi kupili. Za tiste, ki jih objavljajo, pa morajo biti predvsem dobičkonosne in to za vsako ceno (tudi na škodo lepote in originalnosti).

Prizadevamo si čim verneje posnemati tuj svet in z njim držati korak. Čez mejo reklami odmerjajo več prostora in pozornosti. Zakaj ne bi istega delali tudi pri nas? Tudi mi imamo proizvode, ki jih je treba reklamirati in jim z reklamo omogočiti pot med potrošnike, da ne bodo ležali po prašnih skladiščnih policah. Torej posnemamo se reklame, reklame za vsako ceno. Zato servirajmo gledalcem Aero barvice z žensko goloto in Planika čevlje s poljubovanjem. Ne vem (verjemite mi, da sem si precej časa prizadeval, da bi to odkril!), kaj je prignalo sestavljalce reklam, v katerih glavah so »kali pognale mokro cveteče rožce poezije«, da so se odločili za realizacijo teh reklam. Po mojem skromnem mnenju ne bo nihče začutil veselja do packanja s čopičem, če bo videl in vedel, da lahko z Aero barvicami nariše golo dekle. In drugo dejstvo: Aero tempera barvice največ uporabljajo šoloobvezni otroci od 7 do 14 leta in teh je največ, risanje pa imajo obvezno. Zakaj ne bi njihovim letom primerno dali reklame, ki prikazuje, kako se da vesolje z raketo ali kaj podobnega, narisati oz. prebarvati s tempera barvicami?

Reklamiranje čevljev s poljubovanjem je osladno in nemogoče. Verjetno ne bo nihče občutil večjega ugodja in začudoljstva, če se bo poljuboval bos ali v čevljih, ki so proizvod tovarne Planika. In na vprašanje, čigavi so čevlji, ti nihče ne bo odgovoril: »S Planike Kranj.«

Za reklame so potrebna sredstva. Pri nas pa ponavadi zmanjka oz. primanjkuje prav teh, poleg premajhne iznajdljivosti po originalnih idejah. Tako zapade reklama pod oznako neokusnega kiča. Reklamomanija na svojem področju posega še po ostalih nemogočih prijemih. Ni že skoraj več reklame brez vsaj delčka prisotnosti ženskega bitja. Npr.: ob reklamirano toplotno pečico Saturnus postavijo zadovoljen nasmeh dekleta. (Pri tem reklama deluje dvoumno! ali je dekle toplejše od peči — ta razlaga verjetno odpade, ker bi z njo propadel reklamirani proizvod —, ali pa te peči ogrevajo in s toploto zadovoljujejo samo ženske?) Skoraj vse proizvode juh, televizorjev, pohištva, goriva za avtomobile itd., skušamo ilustrirati s prisotnostjo dekleta. Ali je domiselnost za reklamiranje artiklov res tako majhna in nemočna, da se ustavi že kar pri ženski (ne pa pri artiklu!) in jo več ali manj — glede na potrebe artikla — sleče: slabši proizvod je, večjo goloto mu obesijo (in bolj bo šel v promet) ter čez njo napiše tekst, ki vabi potrošnike, da ga kupijo, se z njim zadovoljijo, ali pa na njem opečejo. Poleg vsega omenjenega so sestavljalci reklam še slabi psihologi, kajti vedeti bi morali, da prisotnost prikupnega dekleta samo odvrača pozornost od reklamiranega predmeta, ki se tako pomakne v drugi plan.

Človek ne bi imel nič proti, če bi bile vsaj te reklame — torej odnos dekleta do reklamiranega artikla — smiselne. Poglejmo samo primer: reklama za šotor, kjer ni na reklami nobenega šotora, niti imena kraja, kjer stoji in deluje tovarna reklamiranega artikla, pač pa je na reklami dekle, kateremu piše čez nekakšen razprt predmet (morda brisača ali nekaj podobnega) na »občutljivem« spodnjem mestu: »Že danes na popust šotori za dopust (in spodaj — op. p.), Šotori Induplati v prodajalnah Slovenijašport« (prepisano dobesedno).

Takšne in podobne reklame ne bi smeli uvrščati v televizijske oddaje in časopise. Bistvo reklame, kateremu mora biti posvečena vsaj največja možna pozornost, je proizvod. Pri tem pa ne sme v nič manjši meri primanjkovati zdrave originalnosti in prijetnosti. Saj vendar ne reklamiramo (to vsaj želimo, da ne bi delali) žensko goloto in poljubovanje s pomočjo barvic in čevljev (ali pa — v našem primeru — obratno), Kajti ti predmeti, če so kvalitetni, se reklamirajo sami, brez potrebne prisotnosti erotike in seksa.

Medtem ko po eni strani prepovedujemo ogled filmov mladini do 16-leta zaradi (dozdevnih) golih deklet, pa po drugi strani uvrščamo v televizijske oddaje (televizija je najširše komunikacijsko sredstvo, ki ga gleda mnogo ljudi — med njimi tudi otrok — oddaje z reklamami pa so na sporedu, ko otroci še ne spijo) brezsmiselne reklame z golimi dekleti. Kje je tu logika?

»Smeh ni greh; vendar, kjer je greh, je ponavadi tudi smeh!« (prosto po poljski satiri).

In zato se smejmo ljudem, »ki ne vedo, kaj delajo«.

Tone Vrabl

OB SKUPŠČINI

Nedejavnost ZS smo obsodili kot nemoralnost: s kritiko nemorale smo dokazovali moralo kritike. Dokazali smo napačno kot obstoječe in obstoječe označili kot napačno, pri tem pa je pod kategorijo »obstoječega«, to je kritiziranega in napačnega, zapadala tudi kritika sama: kljub vsemu trudu, da bi bila stvarna, je bila mnogokrat le obstoječa. ZS, ki bi v vsem svojem bistvu (in njeno bistvo je lahko le njena dejavnost) morala biti kritika, je bila samo obstoječa, stvarna Tribuna pa je tu in tam (priznam, da vedno pogosteje in radikalneje) izzvenela kot kritika. To sta bila osnovna konflikta vseh diskusij na skupščini: v študentski organizaciji, ki je hotela samo obstajati, ne da bi delala in v Tribuni, ki je hotela biti kritična, pa kot taka ni mogla obstajati. Nasprotje med resničnim bistvom študentov (in njih resnično bistvo je lahko le njih izražanje: to, kar izražajo v delu in to, na kakšen način izražajo, ne pa razne misli in mnenja) in njegovim odrazom, ZS, je doseglo svetniški sij (oznako alieniranosti) v vprašanju »tribunov«: čigava je Tribuna? Je to študentski list ali list ZS? Tu se je razplamtela velika vojna: če pravim velika, mislim na veliko izrečenih besed, in če pravim vojna, mislim na veliko ostrih besed. Mrtvih ni bilo, pa vendar se je vojna končala zato, ker je delegati niso uspeli prenesti . . . .

Vprašanje, ki na skupščini ni bilo rešeno, je: ali se je ZS res toliko odtujila študentom, res postala »posvečena«, »okostenela«, od vsega posvetnega emancipirana forma, da smemo dilemo: »Čigava je Tribuna«, postaviti kot stvarno dilemo? Mar imamo na eni strani res indolentno množico študentov, na drugi pa osamosvojeno »od študentov osvobojeno« organizacijo ZS?

In če je to res, kdo mora koga pritegniti: ali ZS študente ali študentje organizacijo? Mar ni v prvem primeru jasno, da bo odtujena, abstraktna forma lahko pritegnila študente samo tako, da jih bo podredila sebi? In tudi v drugem primeru je jasno, da bodo študentje pritegnili ZS le z izražanjem svojega bistva: z dejavnostjo. Tedaj bo to, ali organizirana dejavnost, ki se bo izražala kot organizacija ZS ali pa bo »organizacija« ZS ukinjena, kajti dejavnost bo izven njenih form. Ukinila jo bo stvarnost zaradi njene nestvarnosti. Dejanski, obstoječi problem pa, ki smo ga postavili kot problem nezainteresiranosti, nedejavnosti in tako dalje pod bojno parolo: »Študentje, kje ste,« smo razreševali znotraj njega samega. Spretno smo se vrteli v krogu, tako spretno, da nismo niti enkrat zadeli z nosom ob dejstva: dve tretjini študentk in študentov tvorijo slušatelji prvih dveh letnikov: in približno dve leti vsi ti mladi ljudje potrebujejo, da znajo poiskati ZS, ali da jih najde ZS: skoraj dve leti potrebujejo, preden preplezajo prepade, ki ločijo srednjo šolo od univerze. Polovico vseh študentov je bilo še lani srednješolcev.

Pa vse to je tako izven kategorije »student« kajti ugotavljati, da je študent tak in tak, pri tem pa ne videti dejstva, da je bil ta študent še včeraj srednješolec, danes pa je »zmešan« bruc, zmešan ne zato, ker je bil še včeraj dijak, torej danes bruc, temveč zato, ker smo ga zmešali, in ker se še ni znašel; take ugotovitve spreminjajo študenta v kategorijo, ZS pa v obstoječe splošno, ki je obstajalo kot zveza celo pred študenti samimi — saj je drugače zahteva, naj ZS pritegne študente, nesmiselna), in ker smo se na skupščini pač omejili na študentske probleme, za take stvari ni bilo prostora.

Milan Pintar

DUH OČETOV

Spet imamo težave z revijami, spet kulturno-politične (oziroma politično-kuturne) mahinacije — in spet so nekateri mladi ljudje vse skupaj preveč dramatizirali, se po nepotrebnem razburjali in sploh brez pravega vzroka (in haska) zgubljali svoje družbeno tako dragocene energije.

Kaže, da nas še ni izučilo; sicer pa: četudi se časi ne spreminjajo, mi se prav gotovo. Za prihodnjič bomo verjetno že bolj izkušeni.

S formalno pravnega stališča je pravzaprav vse v redu; edina realna očitka sta, da so sklepe glede Sodobnosti sprejeli brez predhodne javne razprave; in pa to, da so vse skupaj naredili dotedanjim urednikom revije za hrbtom. Oboje ni pravzaprav nič tako hudega: saj gre samo za formalnosti, za vprašanje dveh ali treh dni zamude, s katero so bili obveščeni uredniki in javnost. Vendar se zdi, da razburjenje nekaterih mladih ljudi dokazuje mišljenje sodobne filozofije, da ni razkola med vsebino in formo.

Stopimo torej raje na raven osebnega premisleka; seveda smo zdaj na ravni mojega subjektivnega sveta, ki bi mu kdo v imenu **svojega** sveta utegnil oporekati — ampak Bog mi odpusti, druge resničnosti razen moje zame ni!

V naši družbi verjetno ne gre za kako ostro delitev na oblast in druge (kot mislijo nekateri) — jaz vidim stvar veliko enostavnejše: pooblaščeni se pač zmenijo med seboj, pokličejo potem prizadete, se pomenijo z njimi — in zadeva je urejena. Potem sledi navadno idejni boj: zagreti mladi ljudje se zaganjajo sem in tja in hočejo pojasnil, ugotavljajo prenagljenost itd.

Mladi ljudje sicer ne morejo zagovarjati dejanj, če so taka, kot sem jih opisal — polarizirajo pa se ob stopnji obsojanja in ob meri, v kateri so pripravljeni dejanja zagovarjati. Oboje je v največji meri odvisno od vira informacij (ki pa ni samo to), ki jim je dostopen na podlagi njihovega položaja in zvez v družbi. In tako tisti, ki so se nekoč (s polarnih pozicij) med seboj domenili, informirajo vsak svoje mladce, jih oborožijo z argumenti in pošljejo v boj. To ni sicer nič slabega (mladina naj se le prekali!), žalostno je samo, da je ena stran teh mladcev pod okriljem »uradne« verzije, druga pa takega zagotovila dobrohotnosti nima in s tem tvega tudi kakšno neprijetnost.

Vse skupaj bi me niti ne motilo, ko se mi ne bi vse bolj dozdevalo, da so vsa ta nasprotja, ki danes spet pretresajo neki del Slovencev, nasprotja iz dni, ko smo bili mi še zelo majhni. In da zaradi svoje naivnosti, nesamostojnosti usmerimo svojo akcijo v te polarizacije od včeraj in postajamo orodje včerajšnjih nasprotnikov.

Podedovane danosti sicer ne moremo izbrisati, prepričan pa sem, da jo lahko revolucioniramo samo, če jo zgrabimo naravnost za vrat, to je pri temejih. Tega pa ne bomo mogli, dokler bomo pristajali na protislovja podedovanega sveta (in ta svet kvečjemu ščegetali po trebuhu), in če se bomo še naprej klali v okrepenelih nasprotjih od včeraj. In tale škandal okrog Sodobnosti se že nevarno vkaluplja v fosilizirane modele.

Zopet se hočemo iti spiritizem in pustiti, da nas vodijo duhovi očetov, duhovi od včeraj; mislim pa, da je že zadnji čas, da končamo s to mistiko in se lotimo svojega dela.

Rastko Močnik

Pokonferenčne meditacije

Zdi se mi, da je stvar vredna pisanja in kritične presoje. Gre namreč za letne *mladinske konference na srednjih šolah* v obdobju priprav na osmi kongres ZKJ.

Ni dolgo, kar sem bil na neki letni konferenci gimnazijske mladine. Vsa stvar je bila zelo kratka in je obsegala (kot po navadi!) uvodni referat, sekretarjevo poročilo in dve, tri na hitro in rutinersko improvizirani diskusiji in — pika, ki jo postavi gost na konferenci s pozdravnim nagovorom.

Prav gotovo to ni edini primer take konference, ki bi morale biti mejnik v delu vsakega mladinskega aktiva, in pobuda za nove smernice in metode dela v Zvezi mladine, ki bi ji končno le dale pečat vloge **politično-idejnega in vzgojnega organizatorja mladine v vseh oblikah delovanja mladih ljudi.** Pravzaprav se to večkrat sliši tudi po takih konferencah, kot je omenjena, vendar nas to lahko še bolj potrdi v eni stvari: da smo se znotraj organizacije navadili na določeno terminologijo, ki pa jo v praksi na žalost ne izvajamo.

Kar *smešno (in žalostno obenem) je,* ko človek posluša že ne vem kolikokrat ponavljane parole o tem, kaj **bi morali** storiti v tem in tem aktivu (vse je tudi odvisno od govornika in njegovega besednega zaklada, pa tudi od **priročne** »literature«, ki jo ima posameznik na razpolago za prepisovanje — ne za študiranje!)

Torej: če stoji mladinski aktiv pred določenim problemom, če si zastavlja nov program, ga bo šel v večini primerov reševat s frazami na letni konferenci na znani način:

»Tovariši in tovarišice, stojimo (ali pa smo priče) sredi razgibanega družbenega dogajanja, zato je potrebno, da tudi mi, mladi . . .« S tem ne bomo ničesar dosegli, nasprotno: mladinsko vodstvo se bo še bolj ogradilo in odtujilo od ostalega članstva, člani organizacije bodo še vedno samo **formalni** člani, namesto da bi bili stvarni kreatorji idejno-vzgojne sile — mladinske organizacije. In potem ni čudno, da se nekateri mladinski funkcionarji zaradi svoje nedelavnosti sklicujejo na nezainteresiranost mladincev, v isti sapi pa ugotavljajo, da ima mlad človek svoje interese, težnje po uveljavljanju itd. Ali je potrebno, da je na številnih konferencah glavna in največkrat ponovljena ta tako »hvaležna« beseda nezainteresiranost? Ali ne bi bilo bolje, če bi se mladinci malo bolj **konkretno** pomenili o načinu **konkretnega** dela, akcij . . .? Le tako bomo prišli do tega, da odpremo (kot so dejali udeleženci okrajnega seminarja v Trebiji) mladinsko organizacijo tako, da bo postala čim širša samoupravna politična tribuna mladih, tako da bo mladinec čutil v vsaki konkretni družbeni sredini, da lahko spreminja svet. Z eno besedo: malo več **življenjskosti** (ta se npr. že kaže v prizadevanjih okoli dijaških domov) v organizacijo in manj deklarativnih besed.

Na konferencah lahko opazimo tudi vse preveč **pozitivističnega** naštevanja raznih dejstev, od okrasitve dvorane za dan republike do idejnosti pouka. Od rodu bodočih slovenskih intelektualcev (s tem mislim gimnazijsko mladino) bi bilo kaj več pričakovati, kot pa smo ugotavljanje problemov na »klasično-aktivistični« način. Vzroka sta možna dva: ali je idejni nivo prenizek ali pa se mladinci bojijo povedati tisto, o čemer mislijo, da ni pravilno. Če velja zadnje, se vprašajmo, koga le naj bi se bali, če v primerni obliki kritično obdelajo določen (negativen) pojav? Ni se bati, da problemov ni, samo . . . Rešili jih ne bomo z naštevanjem in ugotavljanjem njihove eksistence.

Ob vsem tem se gojavlja tudi vprašanje vloge mladinskih forumov v občini in okraju. Njihova vloga je znana, pač pa bi se bilo treba bolj pomeniti o **učinkovitosti** njihove pomoči in svetovanja mladinskim aktivom. Gotovo je, da njihovo delo ni samo analizatorsko (že spet smo pri pozitivizmu), ampak bi moralo biti v znamenju trdnih stikov in razprav.

Ob koncu še ena stvar. Vsak dan se pogovarjamo o mladinski organizaciji, njenih problemih in napakah. Bi ne bilo mogoče dobro včasih spregovoriti tudi na srednji šoli o delu Zveze študentov? Dogaja se, da šele po dobrem mescu izvemo v meglenih obrisih nekaj malega o študentski organizaciji in ponovno se prične stara, obrabljena pesem.

Mitja Meršol

Zakaj smo taki, kot smo?

Posebno v zadnjem času se je mnogo polemiziralo o vzrokih, kdo je kriv, da je mladina taka, kot je. Nihče noče prevzeti te odgovornosti nase. Vzgojitelji se otresajo napadov, češ da jim je mladina prepuščena komaj četrtino dneva, zato naj skrbe zanjo predvsem starši. Starši tožijo, da nimajo časa, ker so preveč obremenjeni z rednimi zaposlitvami in često tudi s honorarnimi deli. Družba pa pravi, da ni denarja za graditev preventivnih domov, v katerih bi se mladina hranila in preživljala izvenšolski čas, kjer bi izpolnjevala svoje šolske dolžnosti, se zabavala z delom in z moralno zdravimi užitki pod nadzorstvom široko razgledanih in z mladino prisrčno povezanih vzgojiteljev. Ne govorite nam, da ne bi bila današnja mladina dovzetna za vse to. Mnogo nas je, ki ljubimo zdravo razvedrilo in to v lepi knjigi, športnem udejstvovanju, globokem razpravljanju o vseh kulturnih, političnih in socialnih dogodkih pri nas in v svetu. Zavedamo se, da bomo nosilci bremen, ki jih danes nosijo starejši in zato se nam zdi potrebno, da se čimprej spoznamo, istočasno pa tudi intenzivneje z njimi. Kmalu bomo zavzeli važna mesta v družbenem sistemu in zato ni vseeno, če pridemo nepripravljeni, še več, kot pravijo pokvarjeni, delomrzni in brez višjih vrednot, na te položaje, saj večkrat vdihujejo, kaj bo potem, ko zavlada takšna mladina.

Ali smo res vsega sami krivi? Osnovni življenjski zakoni, najboljši učitelji, nam jasno kažejo vsepovsod v življenju, da je treba mlado bitje usmerjati, učiti.

In starši? Vemo, da morata biti za preživljanje družine zaposlena oba. Istočasno pa bridko občutimo dejstvo, da ni doma kosila, ko pridemo iz šole. Mnogo dijakov dobi denar za dnevne obroke, vendar pa se prepogosto dogaja, da gre mladinec z denarjem v kavarno, slaščičarno ali v gostilno, kjer najde tovariše, s katerimi gre v kino, nato zopet v lokal in pot navzdol se začenja, namesto da bi šel s tem denarjem v menzo.

Ni nas mnogo tako trdnih, da bi se lahko vsemu temu odrekli in hiteli domov k svojim vsakdanjim, morda celo neprijetnim dolžnostim. Odbija nas že prazen, mrzel dom. Zato menimo, da bi starši, ki imajo svoje otroke v šolah, morali živeti bolj za družino in se odreči vsaj delno novotarijam, ki stanejo mnogo denarja. Zato naj bi se ne pehali za stranskim zaslužkarstvom ker to požira družini, osnovni celici družbe, korenine. Nerazumevanje staršev se vidi tudi v tem, da nočejo poslušati problemov svojih srednješolskih otrok. Kadar je pa že družina zbrana in začno otroci-dijaki resneje zastavljati svoja vprašanja, ki naj bi jim ali razširila obzorje ali pa jim pomagala usmerjati se v težjih situacijah, pa starši navadno pravijo: »Uči se, jaz nimam časa za to, saj vidiš koliko dela imam.« Poleg tega pa se starši sami izgubljajo v debatah o službi, povišanjih, nagradah, ki pa so za mladino neaktualna, vedno enaka in zato že celo zoprna vprašanja. Morda je prav to krivo, da sedaj med starši in doraščajočimi otroki ni več tesne vezi.

Kakor smo že omenili, odvrača tudi učiteljstvo od sebe krivdo za vzgojo srednješolske mladine. Za čas, ki ga dijaki prežive v šoli, imajo prosvetni delavci premalo časa, da bi vzgajali mladince v moralno trdne ljudi. Trdijo, da je učna snov prenatrpana in preobsežna. Zato v svojih urah komaj komaj dohajajo predpisano delo. Dolgo že govorijo, da bodo zreducirali učno snov, kar tudi ponekod že uvajajo, ker so psihologi spoznali, da je mnogo koristneje glavno snov temeljito obdelati, kot pa se vse stranske in manj pomembne veje in vejice z deblom vred slabo naučiti.

Res je, da v kratki šolski uri ni časa za globlje vzgojne prijeme, odnosno za reševanje problemov, ki tarejo dijaka, ki bi se včasih rad pomenil s kom od starejših o stvareh, za katere starši nimajo niti časa niti smisla. Ker pa so tudi učitelji in profesorji sami starši, prav tako oni iščejo zaslužek, kjerkoli je mogoč in tako se to kolo pehanja za zaslužki ne ustavi nikjer in mi ostajamo brez odgovorov.

Zato odhajamo na cesto in lokale, kjer si poiščemo kakršnihkoli »razvedrila«, ki se navadno končujejo tako, da nas družba upravičeno obtožuje.

Ne trdimo pa, da dijaki sami nismo prav nič krivi. Kakor v vsakem okolju je najti tudi med dijaki nekaj objestnih, duhovno pokvarjenih posameznikov, ki širijo te svoje negativne vplive na druge, še delno nravno zdrave, ki pa hitro zaidejo v brezciljnost teh posameznikov. Tako se veča število mladih ljudi, na katere kaže družba s prstom, češ da se družbeni paraziti. Vendar vsi nismo taki. Že sami se borimo proti tem kvarnim elementom, vendar pa v tem v celoti ne uspevamo, zato pozivamo celotno družbo, naj nam pomaga, da se to zlo ne bo bohotilo v širino, pač pa naj ukrene vse potrebno, da zajezi kvarne vzroke, ki razdiralno vplivajo na zdrav razvoj srednješolske mladine, da bo polagoma nosilec naprednih, zdravih socialističnih idej

Mislimo pa, da bi bilo najpotrebneje poiskati nekje denar in to kjerkoli že, da bi se zgradilo nekaj domov, oziroma naj bi našli kakšne prostore, kjer bi se mladina lahko zabavala.

Na Poljskem ima mladina skoraj v vsaki ulici svoj klub, kjer imajo knjižnice, športne dvorane in zabavišča. Tu plešejo, prirejajo zabave, proslave, kjer sami nastopajo, kjer si sami skrbe za vse oblike duhovno pestrega in bogatega razvedrila.

Tako bi tudi mi lahko preživljali prosti, izvenšolski čas, če bi imeli prostore. V Ljubljani imamo eno samo dvorano festivalno, ki le delno služi svojemu namenu, saj je prepogosto zasedena.

Z mladinskimi klubi bi mladina dobila poleg koristnega razvedrila tudi možnost, da bi se uveljavila v družbi kot napreden element, da bi postala taka, kot se od nje pričakuje.

Bojan Kavčič

Delovne akcije- da ali ne?

To vprašanje se nam vsiljuje, ko poslušamo najrazličnejša mnenja. Podrobnejše pojasnilo smo dobili na CK ZMS, kjer nam je referent za brigade dejal naslednje:

»Bistveno vprašanje pri tem — brigade da ali ne — je, ali so brigade oziroma delovne akcije potrebne ali ne. Mislim, da so, kljub temu, da se zadnje čase vedno bolj govori o brigadah kot o lopatarskih akcijah, ki so postale v sedanjem družbenem razvoju popolnoma nepotrebne. Ne bi se popolnoma strinjal s tem, da so družbeno nepotrebne, kajti mladi ljudje, ki se udeležijo delovnih akcij, gotovo odnesejo z njih precej pozitivnih stvari, saj se pri takih akcijah krepi kolektivni duh mladih ljudi, poleg drugih koristi kot npr. razni tečaji, kot foto, avto — moto itd. Strinjam pa se s tistimi, ki trdijo da je v naših brigadah precej slabosti, ki pa bi se dale z malo več dobre volje odpraviti. Sicer pa vam o tem, ali bodo naslednje leto zopet delovne akcije, ne bi mogel povedati nič konkretnega, ker bodo o tem razpravljali na predsedstvu CK ZMJ.

Zvezne akcije, zlasti letošnja v Črni gori, so pokazale na vrsto slabosti, ki se ne bi smele dogajati, vendar moram pri tem pripomniti — to zlasti velja za letošnje akcije v Črni gori — da niso bili vselej krivi za razne nevšečnosti mladinci, ki so sodelovali na akciji, temveč so bile večne težave tudi s podjetji, ki so opravljala dela na magistrali. Če bodo zvezne akcije spoznali za nekoristne in jih bodo ukinili, bomo poskušali organizirati lokalne akcije, vendar naj bi bile te mnogo skrbneje pripravljene kot doslej. Poskušali se bomo vključiti v investicijske plane podjetij in skupaj z njimi planirati delovno akcijo v določenem kraju. Na ta način bi se mladina vključila že vnaprej planirane delovne akcije, ne pa kot dosedaj, ko smo že organizirali brigado, nazadnje pa je zmanjkalo denarja, oziroma investicije niso bile dodeljene in tako je vse skupaj padlo v vodo.

Poleg tega bomo poskušali organizirati akcije tudi pri drugih gradnjah in ne samo v izgradnji cest, kot je bila praksa do sedaj. Pogozdovanje ali graditev drugih objektov, npr. športnih igrišč itd., tako da bi bilo delo bolj pestro. Takih akcij je že bilo nekaj, organizirali so jih posamezni občinski komiteji, vendar to delo ni bilo načrtno, tako da številne akcije niso uspele. Letos oziroma drugo leto, bomo zastopali stališče, da se v organizacijo delovne akcije ne gre za vsako ceno, temveč jo bomo organizirali tam, kjer je to res potrebno in kjer bomo vsi potegnili neke koristi, tako ljudje določenega kraja z dograditvijo objekta, podjetje, ki bo investiralo dela, ter nazadnje mladina, ki bo opravljala to delo. Tudi pri sestavi delovnih brigad bomo gledali, tako na število udeležencev, kot na to, ali so brigadirji člani delovnih kolektivov ali so srednješolci. Srednješolec npr. preživi v brigadi mesec ali dva svojega prostega časa, medtem ko udeleženci iz podjetij potrošijo za to svoj dopust (redni) oziroma vzamejo mesec ali dva izrednega dopusta, kar seveda škodi podjetju, v katerem je brigadir zaposlen. Zamislite si, da gre v brigado pet ali šest ljudi, ki so zaposleni v nekem podjetju, s tem mu povzročimo škodo, kajti najti bo moralo nadomestilo za te ljudi, kar pa seveda ne bo lahko, čeprav njihovi delavci na drugi strani koristijo komuni, kjer pomagajo graditi s prostovoljnim delom določen objekt; zaradi tega se bomo skušali v prihodnosti orientirati na brigadirje iz vrst srednješolske mladine.

Z brigadirji iz vrst študentov pa so vedno težave, kajti ko srednješolec pride na fakulteto sodi, da so njegove dolžnosti do mladinske organizacije opravljene in da mu v brigado ni več potrebno oditi, ker je že sodeloval v tej ali oni akciji; pa tudi propaganda na fakultetah je zelo slabo organizirana, tako da so nekateri študentje izvedeli za neko akcijo šele in ust naših funkcionarjev. Temu problemu se bomo morali v prihodnje bolj posvetiti, tako da bodo delovne akcije v prihodnje tudi s strani študentov dobro obiskane. Sicer pa so študenti filozofske fakultete organizirali delovno brigado, ki je odšla na delo v ČSSR, Čehi pa so se udeležili akcije v Ankaranu. Pri tem je sodelovalo okrog 70 študentov. Zgled filozofske fakultete bi kazalo posnemati, saj kaže, da študente mnogo bolj privlačijo akcije, kjer pride do mednarodne izmenjave brigad, vendar bi v take brigade šli samo študentje, ki so se že doma udeležili brigade.

Letos je že bila organizirana delovna brigada v Alžiru, ki jo je organiziral CK ZMJ. Te akcije so se udeležili tudi štirje predstavniki iz Slovenije; prav tako so bili pri nas zastopniki iz Maroka, ki želijo izmenjavo brigad.

To bi bilo vse. O usodi zveznih akcij še ne vemo, lokalne pa bomo skušali organizirati sami in to čim bolje.

Stane Zatler

NEKATERI VIDIKI REVIALNE KRIZE

Zadnji dogodki v slovenskem revialnem tisku sami po sebi kakor tudi članek Neurejen položaj slovenskih revij v Delu 8. decembra 1964 nedvomno kažejo, da se v Slovenski kulturi, katere integralni del je tudi revialno življenje, uveljavlja miselnost, ki lahko v svojih praktičnih učinkih vsekakor daljnosežno vpliva na razvoj naše kulture v celoti. Nikakor ne bi hotel nastalega stanja predimenzionirati ali ga celo dramatizirati, jemljem si samo pravico, ki mi je kot zavestnemu bitju v naši družbi načelno zagotovljena, da namreč o tem stanju povem svoje mnenje in da torej s pričujočim dejanjem plediram za javno diskusijo.

Izogibajoč se kakršnihkoli domnev in ugibanj, bom skušal s tem v zvezi navesti le nekatera dejstva, ki so nedvomna in dokončna. Dosedanji uredniški odbor revije Sodobnost, ki je bil voljen izmed sodelavcev, je ustanovitelj IO GO SZDL Slovenije (revije Novi svet, iz katere se je v skladu s splošnim družbenim in kulturnim razvojem pri nas organično razvila Naša Sodobnost in pozneje Sodobnost, je ustanovil IO OV) razrešil uredniških dolžnosti in ponudil revijo Mitji Mejaku in Mateju Boru, ki bosta, če izvzamemo eventualne naknadne zadržke kateregakoli od njiju, prevzela svoj posel, določen s statutom, ki je za zdaj še v izdelavi. V njem bo tudi začrtana notranja organizacija revije. Postopek je specifičen, saj sodelavci revije ne sodelujejo pri izdelavi statuta. Ustanovitelj pred svojim ukrepom zoper dosedanji uredniški odbor Sodobnosti ni čutil potrebe, da se pogovori s sodelavci, ki so navsezadnje tudi člani SZDL, marveč so vsi razgovori, ki so temu dejanju sledili, potekali post festum. Kar zadeva revijo Probleme, je znano, da je njen uredniški odbor vrnil mandat ustanovitelju.*

Nedvomno je dovolj točna ugotovitev že omenjenega nepodpisanega članka v Delu, ki poudarja, da je »slovenska kulturna javnost že precej časa čutila, da neurejen položaj liberalnih oziroma splošno kulturnih revij močno

ovira normalno literaturo in publicistično življenje«. To se je namreč pokazalo ob različnih prilikah, saj pravni status literarno publicističnih revij še do danes ni urejen, medtem ko pa se je notranja organizacija dela na primer pri Sodobnosti razvila na delovni osnovi, sama vsebina tega dela pa je razvidna iz vsake številke posebej, kot tudi iz letnika v celoti.

Vprašanje pa je, kako, in v čem je, ali bi še iniciativa SZDL odvrnila oviro, ki je utesnjevala dosedanje nenormalno literarno in publicistično življenje. Pri razreševanju tega vprašanja nam bodo uspešno služile v Delu navedene teze Marjana Javornika. Le-ta na nekem mestu ugotavlja: »Nekateri bi radi tolerirali ustanoviteljski odnos samo kot formalno dejanje, takoj nato pa ga »ukinjajo«; pri tem gre za pojmovanje, da samoupravljanje ukinja pravice, ki gredo iz ustanoviteljstva; takšna miselnost je v težnji, da zanika ustanovitelju kakršnekoli pravice, pripravljena na takšno nelogično konsekvenco, da ustanovitelj lahko ustanovi list ali revijo, ne more pa ju ukiniti«. V navedeni trditvi je implicite prisotno še neko razmerje, za katerega sem vse doslej mislil, da smo ga v naši revialni praksi že presegli.

Če ustanovitelj lahko ustanovi in ukine revijo, kadar se mu to zdi potrebno, je torej le-ta tudi lastnik revije, zakaj le s predmetom, ki je moja last, lahko razpolaga po svoji volji. Če je torej IO GO SZDL lastnik revije Sodobnost, ima vsekakor vso pravico, da to revijo tudi ukine, kadar se mu to zdi potrebno. Ne glede na to, ali bi hoteli pristati na lastniški odnos ali ne, pa se nam v zvezi s tem vendarle zastavljajo določeni pomisleki. Ker so sodelavci revije tudi člani SZDL, je IO GO kot izvoljen organ potemtakem tudi zastopnik njihovih pravic in interesov. V interesu nobenega sodelavca nobene revije pa verjetno ni, da se publikacija, v kateri sodeluje, na podlagi določenih afinitet, ki ga vežejo nanjo in zaradi česar je to organična tvorba, odstrani iz našega kulturnega prostora, zakaj nedvomno je, da je Sodobnost takšna, kakršna je bila, danes ukinjena, saj za mnoge sodelavce te revije iz takšnih ali drugačnih razlogov to pomeni eksodus. Vsekakor se o zdaj že izvršenih spremembah pred opisanim ukrepom ni nihče posvetoval s sodelavci, zato je docela utemeljen in avtentičen občutek nekoga med njimi, ki je dejal, da se mu godi kot šahovski figuri, ki nima svoje volje in je torej brez lastnih odločitev. Tudi tisti kulturni delavci, ki so trdili, da »jim sedanji položaj, kakršen je, ne daje utrjenih možnosti« v revialnem uveljavljanju, so imeli na osnovi afinitet, ki jih vežejo, vso pravico ustanoviti svojo revijo, s svojim konceptom, ki pa se očividno ni skladal s konceptom dosedanje revije Sodobnost, zaradi česar v njej tudi niso sodelovali. Poseg, ki so ga dosegli, tega stanja ne bo popravil, ker bodo tisti kulturni delavci, ki so s tem aktom izločeni iz revialnega življenja prisiljeni slej ko prej zahtevati novo revijo, zakaj omnibusni univerzalistični koncept tovrstnih publikacij je glede na duhovno diferenciacijo, ki se je izvršila v našem družbenem in kulturnem razvoju, neustrezen, zakaj mimo je čas Novega sveta in prav zato je mogoče pričakovati, da si bo tudi novo revijo Sodobnost »uzurpirala« določena skupina sodelavcev, kar je tudi povsem normalno. Prav zato je očitek grupaštva in celo klikarstva, ki se v zvezi z revijami pojavlja, tako v apostrofiranem članku, kot tudi drugje v javnosti, docela neumesten, saj je razvidno, da gre le za organično, miselno diferenciacijo med ljudmi, kar je temeljna lastnost sleherne demokracije.

Grupacij pa nikakor ne gre pojmovati statično, saj je več kot na dlani, da nastopajo v določenem družbenem procesu. Prav zato, ker to niso statične tvorbe, marveč nastajajo z določenimi človeškimi interesi in potrebami, ki se v sleherni družbi nenehno spominjajo, se ohranja v njih tista odprtost, ki jo vzdržujejo v odnosu do družbe kot celote, zakaj jasno je, da lahko le v nenehnem komuniciranju na vse strani in glede na učinkovitost teh komunikacij izkažejo tisto vitaliteto, zaradi katere sploh lahko govorimo o skupinah. Vsekakor nenehna družbena diferenciacija, ki se uveljavlja zlasti z nastopanjem mladih generacij, vpliva na vse strani, zategadelj mnoge skupine izginjajo, pojavljajo pa se nove; in le v takšnem dialektičnem družbenem kontekstu so tudi smiselne in učinkovite.

Vztrajanje ustanovitelja Sodobnosti pri zahtevi, da se revija, ki jo je ustanovil, konstituira na univerzalističnem principu, pomeni restavracijo tistega stanja, ki ga je dosedanja revialna praksa že presegla in torej vnaša v ustaljena razmerja na tem področju docela umetne in realni podobi duhovnega življenja pri nas oktroirane relacije. S tega vidika se zdi vredna obravnave tudi naslednja Javornikova teza: »Pozitivne rešitve bodo morale biti vsekakor usmerjene v to, da iz tega oblikujejo delovni odnos, ki bo sicer jasno poudarjal odgovornost, ne bo pa temeljil na administrativnih metodah.« Tu se v vsej svoji razvidnosti prikazuje miselnost, ki obravnava neki delovni odnos, kakršen se konstituira v konkretnem delovnem procesu, zgolj kot sredstvo, ki zagotavlja določeno obliko odgovornosti, ne upošteva pa dejstva, da se ta delovni odnos oblikuje v vsakdanji praksi in ne ad hoc in da prinaša s sabo, če je ustvarjalen, tudi določeno mero tveganja, za katero pa ni že vnaprej mogoče postati koordinat, ker v tem primeru to ne bi bilo več tveganje, kar sleherno ustvarjanje tudi je. Nejasen je tudi sam pojem odgovornosti, ki ga dandanes tako pogosto srečujemo v včasih zelo različnih okoljih. Če rečem, da sem odgovoren, moram povedati tudi tistega, na katerega se to dejstvo nanaša. Človek kot družbeno bitje je odgovoren družbi in torej tudi samemu sebi. Če tedaj mislim odgovornost v ontološki zaobseženosti sveta v človeku in obratno, mislim pri tem individualno odgovornost, ki je hkrati tudi splošna, družbena. Iz tega sledi, da odgovornost ni le enosmerna, temveč večsmerna.

Ko pišem ta članek ga pišem po svojem prepričanju in torej mislim, da ravnam odgovorno do sebe in do družbe, ki jo konstituiram in katera konstituira mene, takšnega, kakršen sem. S tem prevzemam nase tudi ves riziko svoje vsakdanje prakse, ukinjam pa eshatološko razmerje med odgovornim in neodgovornim.S tega aspekta pojmujem tudi odgovornost revij in njihovih sodelavcev, ki so tudi družba in se nikakor ne morejo pojavljati izven nje. Dejstvo, da bo ustanovitelj prenesel svoje pravice, ki so: skrb za materialna sredstva in usmerjenost revije, spremljanje tega, ali revija uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena, na založniške svete in uredniške odbore, prinaša s sabo dualizem, ki ima za delo revije lahko zelo neprijetne posledice. S tem namreč, da je založniški svet v nekem smislu nadrejen uredniškemu odboru, saj je to po Javornikovi shemi tista instanca, kamor se bo lahko pritožil avtor neobjavljenega prispevka, tu se bo tudi razsojalo, »kakšne pravice imata na primer posameznik ali manjšina, kadar se ne strinjata z uredniško politiko ali programom«, dalje, »ali je revija dolžna sprejeti prispevek avtorja, ki dotlej še ni bil njen sodelavec«, tu se bo tudi onemogočilo, »da se revija oziroma njen krog sodelavcev zapre v ozko, klikarsko skupino«, predvidevalo se bo »načelo rotacije« itd. Takšna porazdelitev kompetenc nedvomno prisoja uredniškemu odboru docela nesamostojen status, saj je za svoje delo po predvideni shemi potemtakem v celoti odgovoren založniškemu svetu, ki se je očividno postavil kot mediator medenj in med sodelavce, medtem ko pa - govornost uredništva naproti sodelavcem v opisanem mehanizmu docela odpade, ne glede na to, da založniški svet s svojimi odločitvami hkrati tudi praktično posega v integriteto uredništva in revije. Pri tem pa je vprašanje, ali takšen svet po svoji strukturi ustreza za funkcijo, ki naj bi jo pri reviji imel? Kdo o tem presoja? Sodelavci revije, kot je videti ,ne. In navsezadnje, če stvari izvedemo logično do kraja, uredniški odbor v dosedanjem pomenu besede sploh ni več potreben, marveč lahko njegove funkcije prevzame kar založniški svet.

Lahko da je tak položaj uredniškega odbora pri reviji na moč udoben, lahko pa da totudi ni. Skratka, dejstvo je, da sodelavci revije pri teh, za njeno življenje bistvenih odločitvah, ne sodelujejo, razen koliko niso tudi člani založniškega sveta in uredništva. S tem pa se po mojem trdnem prepričanju vzpostavlja med sodelavci in revijo odnos, ki po svoji vsebini nikakor ne bo v njen prid, saj bodo sodelavci vezani nanjo zgolj po formalnih vezeh, ne bodo pa čutili z revijo resnične delovne povezave v tem smislu, da bi bila le-ta del njihove prakse, tedaj možnost njihove človeške realizacije oziroma integracije. »Eventualni sveti sodelavcev«, zavoljo opisne porazdelitve kompetenc po vsej verjetnosti razen s tem, da bodo sodelovali v reviji, ne bodo mogli bistveneje in neposredneje posegati v vsebinsko orientacijo in notranjo ureditev revije, saj očividno ne bodo volili niti založniških svetov niti uredniških odborov, ki so oboji, kot sledi iz Javornikovih tez, posebna oblika družbene kontrole in »najbolj naravna možnost družbenega usmerjanja«. Obdani s takšnimi mehanizmi pa se bodo sodelavci revij znašli v docela absurdni situaciji: družbena kontrola in družbeno usmerjanje se bo na lepem uveljavljalo izven njih in mimo njih, kot da oni s svojimi odnosi in komunikacijami niso ta družba, katere kontrola in usmerjanje naj se v reviji zagotovi. Po drugi strani pa sleherna revija pomeni javno dejanje, odprto vsem in na vse strani, tako da se javnost lahko do nje vsak čas tako ali drugače opredeljuje, kar je hkrati tudi že merilo za njeno vitaliteto. Spričo dejstva, da je vidmarjansko univerzalistično stališče pri razsojanju o tem, kaj je resnična in kaj ni resnična umetnost, na moč nezanesljivo, se mi to tudi ne zdi zadovoljiv kriterij pri presoji vrednosti revij, nagibam se namreč k mnenju, da je za revijo važna njena življenjskost, ki se kaže v tem, kaj mi ima novega in vsebinsko pomembnega povedati, bodisi na področju literature bodisi na področju svoje publicistike. Zaradi tesne prepletenosti družbenega in kulturnega dogajanja v določenem nacionalnem prostoru se mi zdi tudi ločevanje enega od drugega zelo problematično in je čista kulturniška revija v tem smislu pomanjkljiva.

Značilnost Javornikovega referata je tudi voluntarizem, ki na posameznih mestih posebej izstopa. A priori v reviji »zagotavljati kvalitetni boj mnenj kot enega izmed pogojev za nadaljnji razvoj (in seveda tudi kvalitetno literaturo)«, ni mogoče. Ne glede na to, da pri tem ni povsem razvidno, kakšni so kriteriji, ki določajo, kaj je kvalitetni in kaj nekvalitetni boj mnenj in kaj je kvalitetna literatura, je v prvi vrsti potrebno ugotoviti, da ta boj mnenj in ta literatura ne nastajata z namenom, da bi bila kvalitetna ali nekvalitetna, marveč iz določenih potreb in v okviru danih možnosti. Oboje pa bo zagotavljal ale čedalje večja duhovna diferenciacija v našem družbenem prostoru, ki poteka, pa če to želimo ali ne, zato so skupine, zvezane na podlagi določenih idejnih, estetskih in drugih skupnih nagnjenj, realno dejstvo, ki ga s tem, da ga zanikamo, nikakor ne moremo hkrati tudi že ukiniti. Docela na dlani je, da lahko poteka najširša in tudi najbolj učinkovita borba mnenj med čimveč ljudmi le preko čimveč komunikacij in le po čim bolj neposredni poti. Vse to pa so elementi, ki jih Javornikova shema notranje organizacije revij zanemarja, čeprav je v borbi mnenj in v literaturi s tem, da se sploh pojavlja, hkrati tudi že prisoten družbeni inters, saj oboje nastaja v določenem družbenem okolju in zanj.

Tako tudi to pisanje, ki skuša v nasprotju s člankom v Delu, pokazati še drugo plat sedanje revialne krize, zakaj vse prepogosto se rešujejo problemi docela enostransko, sicer ne bi prihajalo do takih kontradikcij, kot je ta, »da je treba **prav v imenu demokratičnosti**, odprtosti našega revialnega življenja z **ustreznimi ukrepi** (oboje podčrtal N. G.) položaj čimprej razčistiti.« Kako se je to razčiščevanje izvršilo v odnosu do Sodobnosti, pa sem opisal že na začetku pričujočega sestavka.

Niko Grafenauer

* Op. uredništva:

V petek 11. decembra je bil na iniciativo UO ZSJ in CK ZMS sklican zbor sodelavcev Problemov. Po razpravi in po zagotovilih predsedstva UO in prisotnih predstavnikov CK ZMS (CK bo zavzel stališče do zaključkov sestanka naknadno), da pred sprejemom statuta Problemov in zakona ne bo kršena dosedanja praksa urejanja revije in volitve njenih organov, je uredniški odbor ugotovil, da je njegov odstop neeksistenten in da ga umika. Prisotni sodelavci so to rešitev soglasno sprejeli in podaljšali mandat dosedanjemu uredniškemu odboru do 15. januarja 1965, ko naj bi se po dosedanji praksi (izvoli zbor sodelavcev, potrdila pa izdajatelj) izvolil nov uredniški odbor, medtem ko naj se o načelnem vprašanju statuta revij in predvidenem zakonu razvije široka javna razprava.

mera za mero

OD TRAGEDIJE DO KOMEDIJE

Kljub temu, da je naš dramaturški uvodnik Janeza Negra v gledališkem listu [illegible] vsaj v prvem odstavku posvečen problemom identifikacije gledalca z igralcem in modernega gledališča, zgrajenega na osnovi antične literature sploh, bi se mi zdelo rahlo [illegible]ano spet pisati popis svoje petkove gledališke komunikacije (ali kritike na kratko) prav iz teh načel samih in takšne načelne problematike. Zopet bi se — očitno — m[illegible] ponavljati, saj obe predstavi — Evripida in Aristofana — sodobnim zahtevam komunikativnega izenačenja igralca in gledalca (in niti posebno prepričljivem približevanju k temu) ne zadoščata. Kljub temu se mi zdi nova teaterska sezona repertoarno zelo zanimiva in mikavna — slej ko prej treba ali skozi prakso ali pa samo skozi gledališko teorijo določiti vsaj najpomembnejšemu delu »stare« dramske literature njene praktične pa današnje gledališke možnosti s tem — kar je še važnejše determinirati tudi možnosti današnjega slovenskega gledališča. Zdaj imamo priložnost, da jih izmerimo ob antiki, ločeneje, ob delu iz antike, ob poslednjem iz »velikega« grškega triptihona tragedov, Evripidu in ob »najpomembnejšem« piscu stare atiške komedije Aristofanu. (Atributa »veliki« in »najpomembnejši« pišem v narekovajih zato, ker sta vzeta iz literarne zgodovine, gledališka praksa pa ju more z ozirom na estetske potrebe svojega časa tudi zanikati.)

MEDEIA

Režiser Andrej Hieng je zelo dobro zavedal, da je Evripid precej bolj od Aishila in Sofokleja pisal svoje tragedije iz izhodišča neke, že čisto človeške psihologije, da je torej njegova glavna značilnost dovolj poln karakter — kakor so njegovi odnosi v skladu z dobo za današnje oči v marsičem predimenzionirani, bodisi v patosu strasti in trpljenja bodisi v patosu patetične sentence — in da se bogovi komaj še omenjajo. Iz tega — za zdaj še bolj ali manj samo literarnega dejstva — je Hieng zasnoval svojo [illegible] na čisto zemeljskih tleh. Postavi pa se vprašanje, kje lahko iščemo tista tla. Andrej Hieng je seveda sodoben režiser z jasno zavestjo o tej sodobnosti in z ograjenim prepričanjem, da jo je v gledališču treba kar naprej posredovati. Torej je njegova režija Medeie tudi morala v smer te sodobnosti. Očitno pa se s Hiengom razhajava v pojmovanju sodobnosti, še posebej tiste, ki jo je prikazal v Evripida in zrežiral na odru Drame. Pre[illegible] anahroidna je tako po svoji vsebini kot po svoji estetski podobi.

S tem, da je Medeio postavil na oder brez maske in koturnov, v močno stiliziranih stilnih kostumih (Mije Jarčeve), z abstraktnimi platni omejen in dekoriran odrski prostor (Sveta Jovanović) ter vklenil vzneseni Evripidov verz v meje bolj ali manj običajnega pogovornega jezika, problema modernizacije ni mogoče izčrpati. Tudi s tem, da je poskušal meje trpljenja in strasti Medeie določiti v skladu z današnjimi dimenzijami, kakor je povedal v intervjuju pred premiero, ne. Gre za pomembnost tega trpljenja navsezadnje za njegovo usodnost, koliko nam je blizu in koliko ga ne moremo pogrešati, za stvarno resničnost njegove poezije. S tem, da napravimo Medejino trpljenje verjetno, vsa stvar še ne more biti opravljena. No, in tako smo se srečali z Medeio, ki je trpela kar nekam po naše in ki nas je poezija njenega trpljenja mogla prevzeti. Vendar se pri tej vnanji bližini kar nekam nismo mogli otresti občutka, da gledamo na odru neko vzneseno in veliko zgodbo, povedano sicer na moč preprosto in neposredno, ampak ves čas izmišljeno, neresnično. In predvsem sentimentalno v tej preprostosti in veličini, na izredno kultiviran, ampak na moč romantičen način. No, recimo neoromantičen. Ta lepa pravljica o obupani in iz obupa pa samoobrambnih nagibov maščevalni ženi pa je nosila s seboj še neko drugo, bolj razumsko pričevanje, ki se je toliko izrazito uveljavilo v ekspoziciji, da se kasneje v zapletu ni moglo več zabrisati, namreč o tem, da imamo opraviti še z nekakšno predimenzionirano in tragično zgodbo o prizadevanju, kako se žena poskuša izvleči iz moževe oblasti in svoje volje in se za ceno velikih žrtev emancipirati. Zveza, ki smo jo odkrili — med patosom trpljenja in patosom emancipacije — je morda ne[illegible]dna, ampak iz predstave zelo razvidna in za njeno enovitost tudi dovolj usodna. Priča nam o gledališki nedorečenosti in neizčiščenosti predstave ter je v kontekstu zavita še v plašč neke posebne dvoumnosti. V mislih imam zborovske pasaže, ki zna[illegible] biti za Hiengovo režijsko koncepcijo zelo značilne. Zbor je bil v predstavi zasnovan zelo dosledno po Evripidovih antičnih zamislih in z modernimi mizanscenskimi dopolnili še posebej podčrtan kot nosilec čiste resnice, nekakšen vzneseni rezonator, agens dramskega dogajanja, nekakšen kažipot gledalčevemu sočustvovanju z Medeio in intimnemu podoživljanju njene usode. V modernem gledališču, ki mora imeti v mislih povsem svobodne asociativne odzive gledalcev, je torej zgolj okrasni poetični element. Treba bi mu torej bilo — zaradi stvarne pomembnosti njegove vsebine — določiti drugo funkcijo, denimo bistrega in ostrega spoznavanja in definiranja same situacije, osvobojenega sleherne sentimentalno pritrjevalske in ali histerične oblikovalske note, ki je kljub likovni čistosti in formni finesi v Hiengovi predstavi očitno izbijala na dan. (Če k temu mimogrede prištejemo še pra[illegible]stifikalno robato zasnovan lik Voditeljice zbora - Vike Grilove —, ki je hotela postaviti nekakšen zrelejši in preudarnejši Medejin pendant, nekako opominjevalno, ampak zelo meseno in materinsko, je neustreznost še očitnejša. Ena — glavnih - možnosti resnične odrske poezije pa ukinjena.)

Medeia Štefke Drolčeve preostro in prekrčevito razpeta med obe skrajnosti svojega lika, da bi se mogla zliti v trdno in enovito sintezo, je pravzaprav s tem že sama prinašala očitni motiv za nesporazum. Preveč sentenčna — z zborom v ozadju — in spet preveč samo trpeča — in zopet z zborom skupaj —, da bi mogla zrasti v zares pretresljivo in s tem sodobno usodo. In tudi Polde Bibič, v vlogi pragmatskega in emocialno samovoljnega Jazona je v karakterni zasnovi premalo trdno določen, da bi mogli Medeio v celoti razumeti vsaj skozi ta — poglavitni — odnos.

Predstava nas je kljub poeziji in zaradi izrazitih dualizmov pustila v dilemi, ampak s prepričanjem, da je Evripid sodoben gledališki avtor. Treba bi bilo njegovo dramaturgijo odločneje poenotiti v celostno človeško usodnost, ki bi prav zaradi svoje velike senzibilnosti in celostnosti mogla postati sodobna. Samo vnanja stilizacija pa očitno ni dovolj.

ŽENSKE V LJUDSKI SKUPŠČINI

Aristofan je bil, kljub izredni duhovitosti in simpatični neposredni mesenosti, dosti manj vznemirljiv in dosti manj tukajšnji, dosti bolj preprost in naiven od Evripida, kljub vsemu satiričnemu pogumu, ki ga razkrivajo posamezne replike. Kontekst te komike pa nam je danes skoraj nedoumljivo burkast in tuj. Režiser Viktor Molka je v osnovi nanj pristal in če pomislimo, da že sam Aristofan pozna nagovore na občinstvo v gledališču, bo torej razvidno, da je Molkova režija samo formalen prenos literature na oder, ki ne izraža nobene vidnejše potrebe, da bi vsaj satirično jedro Zborovalk (kakršen je prvotni naslov komedije) poskusil premakniti v aktualnejšo sfero in hkrati s tem poskusil najti tudi sodobnejše estetske podobe.

Tako so Zborovalke obstale na ravni dovolj konvencionalne aristofanovske groteskne satire (groteskne na današnji način in zgolj zaradi bakanalskega prepletanja različnih potenciranih elementov, torej le oblikovno) na neko družbo, ki se v njej pojavljajo različne pridobitniške deformacije — tudi nedemokratičnost spočenjajo moški, ki se v ljudski skupščini z družbo tudi edini ukvarjajo in ki jih zdaj sklenejo ženske ukinjevati tako, da same prevzamejo oblast, socializirajo privatno lastnino, ukinejo sveto zakonsko zvezo in družbo »spremenijo v (brezplačno) gostilno«. Niti ni treba posebej vedeti, da je bil Aristofan satirik in da je satira obvezno konkretna in aktualna, za spoznanje, da terja ta satiričnega posmeha vredna konkretnost temeljite aktualizacije, če hoče zares gledališko polno in učinkovito zaživeti. Kakor rečeno, Molkova predstava tega jedrnega prizadevanja ni poznala. Tako smo bili ponovno priče komično preobložene, robustne in prepotencirane pravljice o ženski emancipaciji, ki pa je — priznajmo si to — danes tudi na Balkanu, in še posebej v Ljubljani, če ne prinaša nič bolj bistvenega od tega, kljub spoštljivemu staremu avtorju, odvečna.

Tudi formalno je Molki manjkalo prečiščenosti in ubranosti. V njem je prevladovala ustvarjalna naključnost, bizarnost in celo scenska spotakljivost. Molka je zrežiral burko in si prizadeval za vsako ceno izvabljati smeh. Moram reči, da dovolj neuspešno — z odmaknjeno sceno (Sveta Jovanović) in s še bolj, v nekakšno neeksistenčno, zgodovinsko onostranstvo premaknjeni kostumi (Mija Jarčeva) — in kljub nekaterim aktualističnim replikam. Zmagoval ni niti v kontekstu v posameznih satiričnih dimenzijah, pač pa tam, kjer je že Aristofan sam najmanj konkreten in torej — kot satirik — najmanj samosvoj: v karikirani mesenosti. Prizor, ko Prva starka (Mila Kačičeva) in Mladenka (Majda Potokarjeva) zapeljujeta Mladeniča (Alija Ranerja), je v predstavi najbolj duhovit in najbolj pretehtan; zdi se, da predvsem po zaslugi igralcev. Med ostalimi interpreti je treba omeniti zlasti lapidarno in nadvse duhovito zastavljeno Tretjo starko (Vido Juvanovo) in imenitni karikaturi Aleksandra Valiča in Franceta Presetnika. Ostalim je predvsem manjkalo ubranosti, logike in občutka za mero.

Za kontekst celotnega večera je potrebno povedati, da ni zadovoljil niti po kompoziciji tako raznorodnih in med seboj izključujočih se tekstov, kakršna sta Medeja in Zborovalke, še manj pa po osnovni ideji ženske emancipacije, ki sta jo poskušala oba — vsak po svoje — pričarati. Poskusa z antiko ljubljanska Drama ni prestala, predvsem po gledališki plati. Močno se mi zdi, da manjka drami dramaturg, ki bi si prizadeval za sklenjenim in enotnim lokom gledališkega izpovedovanja in ki bi mu bilo jasno, kaj ta teater v celoti hoče postati in biti. Tudi eklekticizem n zgolj literarno zgodovinske opombice — prepisane iz Sovreta in francoskih ter srbskih publikacij v gledališkem listu, — ki bi lahko bil 'eoretska vzporednica praksi na odru, bi se mogla zamenjati z resnično celotnim in karseda temeljitim gladeliškim delom.

Andrej Inkret

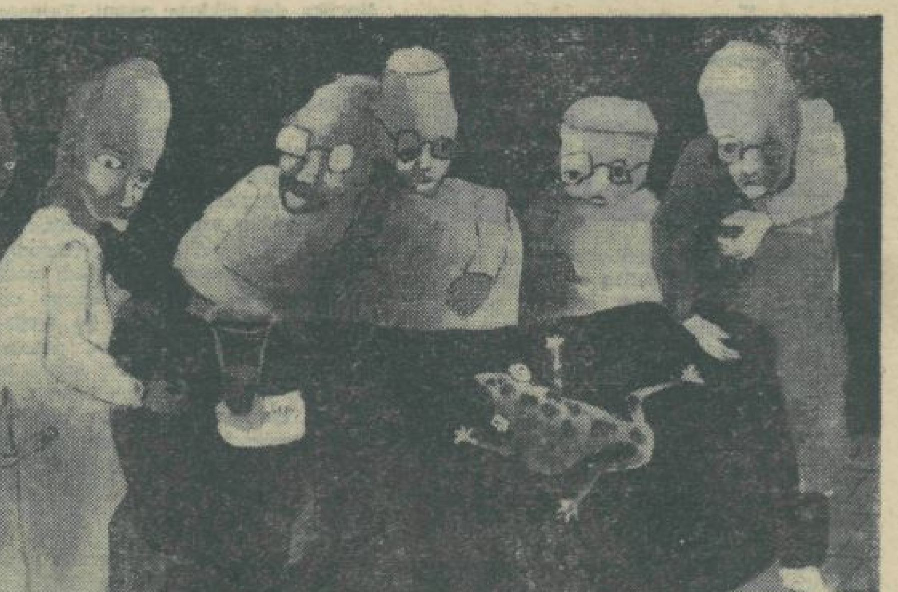

Z razstave društva likovnih umetnikov: Jože Tisnikar, Poskus z žabo, olje in tempera 1962. Sestavek o razstavi bomo objavili v naslednji številki.

Mary, Mary (MGL)

Pravim vam, nobenih ženitev ne maram več:
tisti, ki so že oženjeni, naj žive;
drugi naj ostanejo, kakor so.
V samostan, veš!

(Hamlet, III. dejanje, I. prizor)

Bulvarska dramatika, v katero sodi tudi delce Jean Kerrove Mary, Mary, ima nedvomno svoje zakonitosti in omejitve, a prav gotovo tudi izrazite prednosti. Čeprav je praviloma ne cenimo kot Pavliho inferiornega kova, temveč jo pojmujemo kot zvrst, ki se bolj ali manj uspešno in enakovredno vključuje v gledališko življenje, pa smo si hkrati, ne glede na takšna ali drugačna pojmovanja, posebej še vizije sodobnega teatra, vseeno na jasnem, da se omenjena zvrst praviloma loteva strastno ambicioznega pogrevanja in zagrizeno eklektičnega prežvekovanja prastarih motivov, že zdavnaj povedanih, izpovedanih, izpetih, pa na novo odkritih, objokanih, izsmejanih, oblatenih, povzdignjenih, sintetično, analitično, površno, usodno ali kako drugače. Jasno nam je, da je temica Jean Kerrove vedno in povsod aktualna in zanimiva, kot je pač lahko zanimiv in pomemben eden osnovnih življenjskih problemov. Hočem zapisati skromno ugotovitev, da ne bi bilo težko odkriti avtorja, ki je na temo Mary, Mary pisal globokoumnejše, tehtnejše, duhovitejše, genialnejše misli, kot je to storila Jean Kerrova. Kljub vsemu je Mary, Mary zabaven in duhovit gledališki tekst.

Če smo z dramo Edvarda Albeeja Kdo se boji Virginije Woolf na Slovenskem odkrili avantgardno sintezo psihološko nekovencionalne dramatike, oblikovne zrelosti, ki temelji na upoštevanju žlahtne dramaturške tradicije, njenem preraščanju v sodobno formo, prekvašeno in prepojeno s serioznostjo obravnavane tematike, tehtnostjo umetniške analize, pretresljivostjo in šokantnostjo miljejske in družbene avtentičnosti, potem smo z istim tekstom pričevali odkrivanju ene izmed ran sodobnega sveta vobče. Primerjati bulvarsko komedijo Jean Kerrove s toliko brezobzirnim, a prepričljivim mrcvarjenjem Virginije, bi bilo na prvi pogled povsem paradoksalno. Izrednost in enkratnost Virginije res ni spodbudna. Pri vsem te iskanju skupnih točk verjetno res ne gre za dobesedno analogijo in paralelizem umetnin, ki se pač le razhajata, kolikor načenjata predvsem isto problematiko na različnih nivojih umetniških zmogljivosti, z različnih zornih kotov in v okviru različnih žanrov, pač pa za preprosto ugotavljanje dejstva, da tako Albee kot Kerrova načenjata problem možnosti medsebojnih komunikacij in krizo istih v džungli družbenih in zasebnih protislovij sodobne ameriške civilizacije. Kot je nedvomno res, da ima v določenih družbah vsako, še tako intimno izpovedano dejanje posameznika poleg zasebnega tudi javni, politični značaj, pa manj javne, a bolj politične posledice, tako je res, da podobno dejanje v določenih družbenih strukturah utegne zaobseči ekonomski značaj in ekonomske posledice. Z drugimi besedami: Bob Mc Kellaway se ne more poljubno ločevati in poročati, ker bi to imelo povsem konkretno, praktično posledico — njegovo eksistenčno ogroženost. Če smo v Mary, Mary zadovoljni z ono prvo, psihološko utemeljeno resnico zakonskega poloma, pa pogrešamo učinkovitejšega delovanja te druge, ki je sicer prisotna in se kaže v najrazličnejših inačicah, a vendarle z dovolj velikim občutkom za koncesije broadwayskemu občinstvu, oropana zajedljive satire, ostre kritike, pa z bridkim pečatom carine na Broadway.

Komedija Mary, Mary pomeni natančno tisto sprostitev repertoarja MGL, ki jo je izumiteljica od teksta tudi pričakovala. Če bi bili zlobni in si mislili, da je Brecht začel pisati angažirane duhovitosti ravno zaradi te vrste »lahkomiselnih buržoaznih komedij«, bi prišli do zaključka, da pomeni Mary izrazit korak nazaj v repertoarni politiki MGL. To pa ni res. Pomanjkanju veličine navkljub, tekst le ni tako nepomemben, mimobežen in obroben, da ne zasluži uprizoritve. Smeh, ki ga narekuje, je sproščen, prijeten, neprisiljen. Dve uri zabave je realna možnost, ki jo tekst vsekakor nudi.

Režiserja Igorja Pretnarja je zares pritegnila ta malce lafontainovska, moralizatorska, ljudskopregovornka platforma bulvarske komedije. Iz njegove režije se da brez truda razbrati vse tisto, kar je na nek način v resnici tudi moralni produkt tega teksta: težave v zakonu so in bodo. Partnerja se morata truditi za dosego medsebojnega razumevanja. Iz kako malenkostnih vzrokov se pravzaprav ljudje ločujejo! Ta tekst, ki je napisan sicer pol v šali, pol v smehu, naj vam bo v tolažbo, moralno oporo in spodbudo, da boste dojeli praktičen poduk za življenje: ne ločujte se kar tako!

Če ravno ugotavljamo, da je režija pravilna in je v skladu s tekstom vztrajala na težišču konfliktne situacije, pa lahko morda vendarle obžalujemo, da se v pravilnost in moralnost končnega izida (ponovna pomiritev ločenih zakoncev kot edino pravilna razrešitev situacije) ni postavila pod vprašaj z ironiziranjem osnovnega odnosa obeh protagonistov. Malo je možnosti, da bi (tudi če bi hoteli) iz dane bulvartke pridobili grotesko, vendar pa bi s takšnim prizadevanjem morda le prišla bolj do izraza tista druga, družbeno-kritična (kolikor pač sploh je) resničnost Mary, Mary. Igor Pretnar je izoblikoval zabaven in »lušten« večer, kar mu je uspelo, ne da bi preveč vsiljeval gledalcu svojo iznajdljivost. Zabavni večer bi bil verjetno še zabavnejši, če bi bila ritem in dinamika predstave burnejša.

Igralci so brez večjih težav uspevali ogreti dvorano s smehom. Vendar je treba pripomniti, da so se spričo resnih študijskih predstav, ki so jih imeli v zadnjem času in ki so bile brez dvoma koristne, skorajda malce odvadili tiste brhke lahkotnosti, tiste šarmantnosti, tiste prosojne igrivosti, ki iz takih tekstov ustvarja šampanjec!

Janez Eržen (Bob Mc Sellaway) in Alenka Svetelova (Mary) sta se najbolj uspešno potrudila. Razvoj njunega odnosa je bil pri obeh dobro oblikovan in v smislu režijskega koncepta jasen, zlasti je zablestela na trenutke Svetelova, Franci Presetnik (Oskar Nelson) je bil soliden, Franek Trefalt (Dirk Winston) morda premalo inventiven. Irena Prosenova pa ni bila ne Tiffany, ne Tichards, ne Bobova, ne zaročenka, ne dvajsetletna, ne bogata.

Dušan Jovanović

TEORIJA IN PRAKSA V TEORIJI IN PRAKSI

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Izmed 187 člankov v dosedanjih desetih številkah so jih 24 ali 12,8 odstotkov napisali člani uredništva (V tem zadnjem podatku niso upoštevani članki z inicialkami). Glede pogostnosti pojavljanja avtorjev je stanje naslednje: en avtor se je pojavil štirikrat, 6 avtorjev pa trikrat (izmed teh jih je pet članov uredništva), 17 avtorjev se je pojavilo po dvakrat (izmed njih sta dva člana uredništva. V vseh teh podatkih niso upoštevani članki z inicialkami.) Glede polemičnosti pa je zanimiva ugotovitev, da je bil pravzaprav samo na dva članka napisan polemičen odgovor v isti reviji.

Tu sta možni dve razlagi: ena, da je sam izbor člankov tako temeljit in predstavlja tako visok nivo, da je polemika že s te strani otežkočena in tako tudi nima možnosti, da bi lahko prinesla kaj bistveno novega, druga razlaga pa je, za katero sem mnenja, da je verjetnejša, da bi marsikdo kljub utemeljenosti upravičeno ali neupravičeno zavračal mnoge trditve, ki so se pojavile v reviji, vendar ga od tega odvrne pogled na sestav uredništva (med katerimi je nekaj uglednih in visokih družbenopolitičnih delavcev) in na izdajatelja (Visoka šola za politične vede v Ljubljani) in si zato misli, da se tu pač oblikuje »uradna linija«, v katero kljub zatrjevanju demokratičnosti naše družbe ni dobro javno podvomiti, ali je pravilna ali ne. Zaradi takih umovanj ni treba spreminjati ne članov uredništva ne njihovih imen in ne izdajatelja. Gornji skopi podatki o udeležbi uredništva s prispevki kažejo nasprotno, da je večji del člankov v reviji, ki so ustvarili »uradno linijo«, takih, za katere avtorji niso mogli vedeti, ali bo njihov članek »potrjen« kot »uradna linija« ali ne. Najboljša metoda, da se razpršijo pri takih omahljivcih sumničenja o »uradni liniji«, je še nadalje tako široko in pogumno odpiranje problemov naše družbe, kot je to revija delala dosedaj. To je edina pot, da bo polemičnost sama silila v revijo, in bo taka polemičnost široko zasnovana v najrazličnejših dimenzijah naše prakse.

Izmed vseh naštetih nalog, ki si jih je zastavila revija in jih dosledno izpolnjevala, se edino v svoji mnogovrstnosti in kvaliteti ni izpolnjevala tista, ki govori, da »bomo analizirali idejne procese in družbeno teoretično misel v svetu nasploh ...« (podčrtal Kirn). Ta »nasploh« se ni uresničeval, kot bi bilo treba. Mogoče je temu kriv premajhni časovni razmah, omejen prostor? To je lahko trenutno opravičilo, ne daje pa opravičila začrtana načelna orientacija. Svojih prednosti in slabosti se bomo lahko v vsej globini zavedali in vrednotili le, če jih bomo merili v horizontu sveta.

Andrej Kirn

KNJIŽEVNE REVIJE

PROBLEMI

22. številka Problemov prinaša poleg štirinajstih likovnih prilog z razstave društva likovnih umetnikov, ocen in poročil še naslednje prispevke: analizo Bogdana Kavčiča in Marjana Krofliča, ki na osnovi statističnih podatkov obravnava družbeni položaj likovnega umetnika pri nas. Raziskava je nastala na pobudo društva likovnih umetnikov. V prvem delu se ustavlja ob podatkih o materialnem položaju in družbeni dejavnosti članov društva, v drugem pa ob dejavnosti institucij, povezanih z likovnim ustvarjanjem. Razprava ima namen ugotoviti, kako družba vrednoti vlogo likovnega umetnika z analizo dejavnosti likovnikov samih ter njihovih gmotnih pogojev v primerjavi z drugimi umetniki ter dejavnosti institucij, ki se ukvarjajo s posredovanjem likovne umetnosti. Analiza ne daje najbolj pozitivnih zaključkov in ugotavlja zapostavljenost likovnika v primerjavi z drugimi umetniki.

Nekakšno dopolnilo k temu je članek Janeza Pirnata ob zapisniku cenitve Sadnikarjeve muzejske zbirke. Ocene in cene, ki nam jih posreduje članek, nam kažejo na razvrednotenje celo pomembnih umetniških in zgodovinskih predmetov — že samo v primerjavi z današnjimi honorarji v publicistiki. Pisec postavlja vprašanje o družbeni ustreznosti in realnosti takšnih ocenjevanj, skupne orientacije v našem odnosu do umetnin in zgodovinskih predmetov ter njihove vrednosti.

Sledi oris zgodovinskega razvoja Šentpeterskega predmestja — umetnostnozgodovinskega razvoja in pomena Trubarjeve ceste na oddelku od Prešernovega trga do Resljeve ceste. Na osnovi ugotovitev o nepotvorjenosti tega predmestnega ambienta, ki se je oblikoval iz srednjeveških osnov, se avtorja Stane Bernik in Matija Murko zavzemata za ohranitev Trubarjeve ceste in njeno organsko vključitev v moderno Ljubljano.

Prehod k literarnemu delu revije predstavlja razprava Erwina Panofskega: Zgodovina umetnosti kot humanistična veda — v prevodu Jožeta Plešlja. Avtor izhaja iz pojmovanja stare »humanitas« — na eni strani kot vrednote, na drugi kot omejitve človeka ter nastanka pojma humanizma. Od tega preide k nagnjenju humanizma k »zapisom«, njegovemu odnosu do umetnine, za razliko od zgodovinarjevega zanimanja zanjo itd. V zadnjem poglavju utemeljuje humanistične vede, vključno z zgodovino umetnosti kot prirodne dopolnilne vede, ki dajejo življenju »moralni smisel«.

V svojem literarnem delu prinaša 22. številka dva ciklusa pesmi: Tomaža Šalamuna-Gobice in Francija Zagoričnika-Sveder ter dve daljši in eno krajšo pesem Andreja Capudra. Splošni vtis, ki ga dobimo ob prebiranju pesmi vseh treh avtorjev, nam spet zastavlja staro vprašanje o namenu umetnosti, ki se bolj ali manj nagiba v abstrakcijo. Vprašanje je videti že davno rešeno s tem, da takšno pesem dopušča bralcu samostojno razlago. Toda, če so vsi človekovi proizvodi ustvarjeni z nekim namenom — tudi estetski — ki naj odloča o našem odnosu do tega produkta, da se vedemo do njega tako, kot določa njegov namen, potem si ob poeziji, katere metafore si lahko razlagamo tako ali drugače, ne znamo odgovoriti na vprašanje o smislu takšne literature. Preprosto povedano: bralec ni nikoli prepričan, če dojema v skladu z avtorjem, zlasti še, če ga taka pesem ob koncu pusti praznega. Seveda se avtorji skicuje na intelektualno raven bralcev. Potem pač pisec te recenzije pesmi ni razumel. Manj to velja za Šalamuna kot Zagoričnika, najmanj seveda za Capudra. Ta je tudi konvencionalnejši — v dobrem smislu — in človeku bližji. Njegova poezija teži k organizaciji kozmosa in iskanju človeka v njem. Šalamun je mnogo bolj med »ljudmi« in nam je blizu po svoji skoraj obešenjaški ironiji in lahkotnem odnosu do vsega tistega, kar je videti v današnjem času tako zelo nepogrešljivo. Zagoričnikova poezija se umika bolj v svet pojmov, gole abstrakcije. Filozofija z minimalno mero prizadetosti — razen proti koncu — je ujeta v bolj ali manj organizirano besedišče.

Prozo objavljata Vita Varl in Vladimir Kavčič. O prozi drugega avtorja smo že pisali v prejšnji recenziji. Vita Varl v kratkem tekstu »Dve polovici življenja« prikazuje problem erotično »bivalentnega« dekleta. Za avtorico je značilno seganje po izjemni tematiki, ki jo skuša razumevati, jo jemati takšno kot je, z minimalno prizadetostjo. Takšno pisanje je sicer drzno, vendarle ne verjamem, da pot literature, če postane to navada, vodi prav v iskanje izjemnosti, četudi težimo za tem, da avtor odpira vedno nova področja v življenju. Prikaz je spreten, lahkoten in se odlikuje po tem, da ni ciničen, niti ne razvrednosti življenja, je pa resigniran.

Ob koncu še Zdravko Mlinar, ki nadaljuje svojo razpravo o socialni kontroli v naseljenejših krajih ter zapisek Ervina Fritza h Kmeclovi Agitki. K temu zapisu bi pripomnil naslednje: če se ga je avtor že lotil, potem je nemogoče, da bi opravil z njim na dveh straneh. Tudi se Kmeclovega teskta ne da degradirati, češ da je to že vse »davno znano«. Tam, kjer je kritik končal, bi moral šele začeti: akcenti, ki nosijo v sebi dispozicije za estetkje so v Kmeclovem tekstu zametki in ski organizem. Kmeclova Agitka je še vedno dragocen material, iz katerega bi lahko nastali ali moderni Hlapci ali farsa ali za narodov blagor«.

Jaroslav Novak

KULTURA LJUDSTVA

Letos jeseni so bile objavljene pri nas prve informacije o novemlikovnem gibanju v Ameriki, o POP ART-popular art = ljudska umetnost. Značilnost za vse te informacije je prilagajanje ideologije in tolmačenja artiklov tega gibanja okusa naših ljubiteljev moderne umetnosti. Zadnji tak primer je Kulturna panorama ljubljanske TV, 2. dec. 1964, v razgovoru z Z. Kržišnikom, ravnateljem Moderne galerije, je bil POP ART likovni načrt omejen v »zadnji krik mode«. Ne ogorčen nad diskvalifikacijo nečesa pri nas še nepreizkušenega, jemljem vendarle zadnji krik mode za povod.

Vsak kos zemlje je bil enkrat ODKRIT, kar presega nič, je možnost za obdelavo zemlje, za gradnjo hiš, za oblikovanje občestva in naprej na tem kosu zemlje. Moderna umetnost (približno 1860—1960) je množica realizacij likovnih ODKRITIJ odkrivanja, ki je usmerjeno v bolj in bolj bitne plasti klasične evropske umetnosti zadnjih dveh tisočletij. Torej odkrivanje obširnega prostora, ki leži pod usedlino raznih preseženih mitskih predstav, odmrlih, oblikovnih konstrukcij, izražanj osebnosti, razredno determiniranih tendenc, kar vse sestavlja pročelje, po katerem neko likovno delo spoznamo za klasično. Za vsako odkrito plast je moderna umetnost našla izraz (realizacijo) od impresionizma do abstraktnosti. Poudarjam: za vsako plast istega poseben izraz.

Moderno umetnost smo spoznali kot odkritje klasične. Prvo postajo odkrivanja imenujemo impresionizem. Impresionistično oblikovanje je izraz odkritja, da je gledanje neko minimalno dogajanje bitja in obenem najneznatnejši povod za likovno delo. Impresionizem, kot oblikovalni načrt, je gol zapis razgledovanja vidnega sveta, skoraj fizikalna reakcija.

Surrealizem je izraz odkritja, da je vidna podoba oblika mišljenja in sicer bolj bitna od abstraktne misli. Načrt surrealizma je v tem smislu slikanje podob, ki naj omogočijo preseganje omejenosti abstraktnega mišljenja z mišljenjem v obliki teh podob.

Abstraktna umetnost je izraz odkritja, da je videz odraz eksistence sveta in bitja, torej možnost komunikacije na ravni bitje — svet. Njen načrt je kopičenje materiala taki komunikaciji.

Kar sledi, je vprašanje, kako začeti, ko je nek svet do kraja odkrit. Še nadaljnje odkrivanje posameznih delcev delnega se v taki situaciji izkazuje kot pristajanje na odnos ponudba — povpraševanje. Danes poskušajo pobegniti oblikovalci abstraktne umetnosti na vse strani svojega omejenega sveta, omejenega z bitjo njegovega odkritja. Tako je vsak likovnik te smeri prepričan, da mora najti svoj osebni (privatni) izraz za istost, ki ga z vsemi sodelavci te smeri veže na isto oblikovanje (na isti odnos do sveta, glej art. 2). V širšem obsegu poskušajo to beganje realizirati posebne smeri v okviru abstraktne umetnosti. Z letošnjega benečkega bienala poznamo na primer slikarstvo z gibajočimi se električnimi lučmi in kiparstvo na električni pogon. Agonija ujetosti v svet moderne umetnosti potiska oblikovalce tega likovnega tipa v vse bolj nasilno polaščanje vsega, kar še nastaja, ali hoče biti IZVEN njihove ograjenosti (npr. primitivci, pop art). Iz tega vidika lahko Zoran Kržišnik s simpatijo govori v omenjeni TV panorami o Bernikovi in drugih varovancev pripravljenosti, polastiti se, kolikor jim ugaja, naporov vzpostavljalcev POP ART in sploh vsega, kar jim lahko zagotovi gladino gole uspešnosti na tujem in domačem nič.

Ko se oziramo po resničnem povodu za likovno delo zdaj in tukaj, ne moremo stati izven časa, pač pa nam je dosedanje razmišljanje omogočilo, da stojimo izven moderne umetnosti in njenih požrešnih perspektiv. Vzpostavitev moderne umetnosti sovpada s poplavo tehnične civilizacije, ki se je zgrnila nad družbene in ontološke plasti bivanja. Vanjo utopljeni človek je začel misliti v horizontu stvari: predmetov standarda, številk, funkcij (v družbenem pomenu besede). Znašel se je v silno ozkem prostoru, ki omogoča komaj kaj več od produkcije in potrošnje predmetnega polsveta in temu prilagojene čustvene reakcije.

Moderna umetnost se nam od tod kaže kot reakcija na tako omejenost, zatirjenost bivanja. V pretekli kulturi (klasični umetnosti), katere struktura je v obsegu istega drugačna, je odkrila dimenzije, ki so po vdoru tehnične civilizacije še vedno bile v času, a so skozi omejenost te civilizacije postala mišljenju — gledanju NEDOJEMLJIVE.

Ameriški pop-artisti pa so začeli odkrivati oblike znotraj tega omejenega prostora, ki ga dopušča tehnizacija in funkcionalizacija uma. Na primer amatersko naslikan čevelj z jasnim napisom ČEVELJ, omogoči razpoznavanje. Človek spozna naslikan čevelj za čevelj. To je brez dvoma minimalno dejanje mišljenja. Drugi primer pop-artikla: brisača visi na žeblju; poleg tega je zabit drug žebelj z napisom: »TA BRISAČA BI LAHKO VISELA TUDI TUKAJ«. Na ta način je odkrit drug najneznatnejši način mišljenja s sliko, da bi neka stvar, ki je tukaj, lahko bila tudi na drugem podobnem mestu. Tako bi lahko razložili tudi pravo, od oblikovanja nedotaknjeno, a razstavljeno lopato, ki je bila na omenjeni TV panorami pokazana kot »zadnji krik mode«. Gledalec lopato spozna kot lopato. To je najmanjši miselni napor, a napor je vseeno.

KONSEKVENCA

Ni potrebno, da postanejo ti prehodni napori POP ART hrana mrhovinarjem moderne umetnosti. Tudi ni nujno, da postanejo oblika prilagajanja popredmetenemu umu. Če so zmožni času uresničiti najbolj enostavne oblike mišljenja-bitja, zakaj ne bi bilo možno v delovnem razvoju oblikovalnega načrta POP ART, uresničiti ljudsko mišljenje sveta, mišljenje zagrizenih izkušenj, mišljenje potopa, ki prihaja nedojemljiv nad ljudstvo. Pogozdovanje časa.

Marko Pogačnik

GLOSA

O TEMPERATURNIH LISTIH

Pričujoče delo je pričevanje o specifični duhovni zgrajenosti svojega tvorca. Ta specifika vseskozi močno izstopa in videti je, kot bi bil to tudi njen poglavitni namen. Takšno pisateljsko prizadevanje pa hkrati dokazuje, da imamo opraviti z avtorjem, ki razpolaga z neomajnim zaupanjem v svoje duhovne zmogljivosti. Zato nas ne sme presenetiti, če že takoj na začetku obravnavane knjige naletimo na pretresljivo avtorjevo shizmo »Nenadoma pa me je stisnilo v grlu in prvič v življenju sem zelo očitno spoznal, da ne maram Ivana Cankarja, a da se tega doslej nikomur nisem drznil zaupati . . .« »A prvič,« pravi dalje, »ko sem v svojem življenju začutil, kaj je to glavobol, je bilo ob branju Cankarjevih povesti. In prvič, ko sem mislil, da se mi bo pamet dokončno zaoblačila, je bilo ko sem pretiraval s cankarjanskim branjem.« Na podlagi tako eksplicitno prikazanih dejstev nam bo nemara tudi bolj jasno, kaj je pisca teh izpovedi oviralo v njegovi glavni, a očitno izjalovljeni nalogi, »razpotegniti naše duhovne meje«, zaradi česar se je »vključil v medicinsko poslovalnico za razbijanje našega provincializma«. V tej ustanovi je namreč po lastnih pojasnilih zadel naravnost ob Prešerna in moderno, ki jo s svojim delom, kot vemo, zastopa tudi Ivan Cankar. Razumljivo je, da ob takšni strukturi sodelavcev v tem zavodu tudi danes ne more biti tvornega soglasja, zato se le s težavo prebija boljšim časom nasproti.

Tudi druge bolečine in tegobe, ki piscu grenijo življenje, pa naj se imenujejo Golgota, Cezarja ali kako drugače in naj diše po Maeterlinckovih spiritizmih ali po Strindbergovih nordijskih sanjah, po Hölderlinovih izumih ali čem drugem, so v resnici vredne vse pozornosti, saj pričajo o tem, da jih je slednjič le mogoče premagati in v družbi pogrebnih obrazov najožjih prijateljev poskrbeti za njihov večni mir. To dejstvo pa nedvomno kaže na avtorjevo nenavadno močno voljo in veličino, ki jo je velikim osebnostim kajpada treba vseskozi izpričevati, sicer lahko resno trpi morala njihovega narcisizma.

Pisec pa ima še druge odlike, med katerimi je tudi ta, da je »eden redkih Evropejcev«, ki sploh ne trpijo grške omike in ki jih Akropola privlači toliko kot sosedov kurnik. Lahko bi rekli, da je v današnjem času poleg splošne stiske tudi stiska s prostorom za različne spoznane ali samozvane dramatiške veličine, zato ni čudno, če je pisec mnenja, da je nemara najprimernejše mesto za takšne anahronitične kljukce, kot je kak Henrik Ibsen, tam, odkoder so se pritepli, v predzgodovini. Marcel Achard pa, če se lahko zanesemo na njegovo prirodno inteligenco, po vsej verjetnosti pomiva posodo pri Maximu, odkar mu je Javoršek v brk sporočil to, kar ves umetniški Pariz trdi že od vsega začetka, da namreč njegova dramatika ni prida. Slovenski bralec, ki v svojem provincializmu vsega tega seveda ne ve, je od tolikšne drznosti našega avtorja sredi mogočnega Pariza tako zbegan, da od osuplosti pozabi zapreti usta. Zato se mu kaj lahko pripeti, da mirno požre celó tako izbrano piščevo misel, kot je naslednja: »Pet galebov me zasleduje, čisto so živčni. Če bi mogel, bi jim vrgel v lačne zobe zadnjo plat svojega srca.«

Priznajmo, z naravnost tragično veličino mora biti obdarjen tisti, ki je sposoben v knjigi izpovedati eksistencialno spoznanje, da je namreč »previsoko ubran po usodi, a prenizko posajen po resničnih osebnih kvalitetah«. Sredi črnega obupa, ki se ga polasti ob tem neprijetnem dejstvu, mu zares ne preostane drugega, kot da se vrže » v razvratno življenje Côte d' Azur« in se oglasi »vsem znancem in prijateljem od Saint Tropeza do Grassa in od Cannesa do Monte Carla«; seveda ga vsi sprejmejo z odprtimi rokami in le redkim med njimi pade na pamet, da svojega obiskovalca povprašajo, odkod se, če dovoli vprašanje, pravzaprav poznajo.

Resnično razumna je spričo dejstva, da je pisanje »strašna reč«, tudi piščeva odločitev, da se ne bo več spominjal, zakaj s tem postavlja pred prevelike izkušnje svoje rojake, ki jim ni bilo dano, da bi bili udomačena žival na Eluardovem domu, niti alge, ciprese, školjke in predvsem sonce na počitnicah pri Juliotu Curieju in še manj zlata sirota, ki bi jo Camus pobral na cesti in duhovno preživljal leta in leta.

Kje je, ki bi, obdan o tolišknih intelektualnih avtoritet, ne skušal povzdigniti tudi svoje lastne pomembnosti, zlasti še, če tako kot naš pisec, razpolaga s tremi prevzetnimi lastnostmi svojega življenja, »in to so: nič, nič in zopet nič«. Kot je videti, je na tej osnovi zraslo tudi njegovo naslednje spoznanje: »S tem, da je razvoj iz našega bitja izklopil neko bistveno funkcijo, to je skrb za obstanek, se je v našem bitju podrlo ravnotežje. Kot prvo znamenje podrtega ravnotežja lahko opazujemo strašen dolgčas, ta dolgčas pa se počasi spreminja v oznanjanje nesmiselnosti vsega in že smo v živčni depresiji, ki se večkrat konča s samomorom ali pa v strahotno sivi sobi norišnice. In tako vidimo, da je pri najbolj omikanih narodih današnjega sveta največ samomorov in duševnih bolnikov«.

Upoštevaje to razlago in njene argumente, nam bo verjetno tudi Javorškov odnos do slovenskega provincializma bolj razumljiv.

Avtor o njem razpravlja z velikim ogorčenjem, prepričan, da mu njegov lastni moralni in duhovni status omogoča in dovoljuje vzvišeno držo nad takšno nedopustno močvaro in da je on, Jože Javošek, s svojo omiko sam sebi zadostno jamstvo, da se je obvaroval pred tem blatom, čeprav na nekem drugem mestu v knjigi izraža bojazen, da se je kot princ socializma in glasnik kozmopolitizma nemara popolnoma iztrgal iz provincialnega okolja, ki ga označuje strahotna revščina naše inteligence, kjer človek s pariško občutljivimi pljuči v resnici ne more dihati, zato je zanj skoraj eksistenčno pomembno, da si poišče prostor na soncu kje drugje, kjer se bo lahko najustrezneje in še posebej uveljavila specifika, s kakršno se odlikuje pričujoče pisanje. Ta pa bi se dala označiti z Jagovo devizo: »Jaz nisem nič, če nisem zabavljač.«

Na koncu knjige se razkrije tudi to, kar se človeku po malem dozdeva že ves čas med branjem, da ima namreč opraviti s tekstom, kjer so »nekatere strani vendarle napisane tako, kot bi jih napisal mrtev človek. »da o tem ne more biti nikakršnega dvoma, se izkaže ob avtorjevem kategoričnem zatrdilu: »Kdaj sem pravzaprav umrl, ne bi vedel povedati. A umrl sem.«

To izjemno stanje nam posreduje popis: »Vsekakor pa imajo rajnki ljudje svoje ideje in svoj način življenja. V odnosih, ki jih gojijo z živimi ljudmi, v glavnem samo ugotavljajo, zakaj opravili so edino pomembno katastrofo, to je smrt, vse drugo pa sploh ni važno.«

V resnici mislim, da ni nič pomembnejšega, kot so dobra dela, ki jih opravlja narava.

Niko Grafenauer

O ŠTUDIJSKIH PROBLEMIH NA ARHITEKTURI PRI NAS IN V ITALIJI

Fakulteta za arhitekturo v Ljubljani je v krizi. To ni nič novega, že dolgo je tako v šoli, ki jo skušajo rešiti z vedno »popolnejšimi« reformami. Najmanj vsako leto imamo drug učni načrt z novimi predmeti, ki so zelo skrbno izbrani, tako da je kalup štiridesetih tedenskih ur do konca izrabljen. Začeli so tako, da so študij skrčili na štiri leta, eno leto so preprosto odpisali z učnega načrta. To je bila najenostavnejša reforma. Sledile so druge, resnejše, ki so se med seboj sproti ukinjale. Ustanovljena je bila tako sporna in tako nova B smer, ki bi lahko pretrgala dolgo, preizkušeno in po tradiciji zapečateno prakso ljubljanske šole za arhitekturo. Kmalu je preminila, rekli so, da »sama od sebe, kar je zadosti jasen dokaz, da je bila zgrešena«. Nevarnost je bila mimo. Z veliko težavo so nam dovolili, da smo od tretjega letnika naprej ustanovili študije, se pravi: študijske grupe, ki bi delale pod vodstvom enega profesorja in njegovih asistentov.

Vsem je jasno, da rezultati vseh teh reform še daleč niso tako bleščeči, kot bi morali biti. Glavni vzrok iščejo v tem, da vsega znanja, ki ga zahteva tako kompleksen študij, kot je študij arhitekture, ne moremo obvladati v revnih štirih letih. Zato predlaga zadnja, še ne sprejeta reforma prejšnjih pet let: v osmih semestrih maksimalno izrabo ur za nove nepogrešljive in stare prepotrebne predmete, kot sintezo vsega pa študije šele v devetem semestru, deseti je namreč določen za diplomo.

O kakšni vsebinski spremembi študija ni nič omenjeno. Kolesnice so udobno in globoko izvožene. Univerza je še vedno šola, kjer dobiš določeno znanje, to je sestavljeno iz že priznanih pojmov in tehnik, ki si sledijo v zmeraj enakem zaporedju. S tem znanjem ustvarja šola profesionalno elito, ki postane avtomatično vodilna v različnih vrstah specializacije. Ob taki ideji univerze se nam sama po sebi vsiljuje misel, da lahko eksistira kultura samo še kot avtonomna tehnika, ki ima v sami sebi vzrok za bivanje. Je nekakšno dopolnilo, njena vrednost je samo v podrejenosti glavnemu namenu šole, se pravi obrtniškemu priučenju poklica.

Znanja ne moremo pojmovati kot statičnega sprejemanja že ustaljenih pojmov ali specifičnih predmetov, ampak moramo iskati njegovo pravo vrednost v dinamičnem iskanju, ki je trdno vezano na neprestano spreminjanje človeške situacije. Univerza bi se morala rešiti svoje zaprtosti, uklenjenosti v norme, ki ji onemogočajo aktivno bivanje. Vsaka reforma, ki bo samo nadomestila predmete z novimi, na videz aktualnejšimi, je že a priori obsojena. Reorganizacija študija v novo »obliko« ne bo rešila problema. Korenito se mora spremeniti celoten koncept šole. Edina pravilna metoda dela je raziskovanje, iskanje, eksperimentiranje, kar izključuje ves akademizem nekritičnega sprejemanja raznih pojmov, ki so sami arhitekturi tuji. Prav tako je nesprejemljiva metoda katehizma, ki sloni po eni strani na avtoriteti predavatelja, po drugi strani na pasivnosti poslušalcev.

Študentje se dobro zavedamo, da apatična atmosfera skepticizma in nezanimanja ne bo mogla več dolgo obstajati na fakulteti. Potrebna nam je nova šola, stara je celo tehnično nezadostna, je samo še center konservatorstva, akademizma, provincialne zaprosti in diletantstva. Nova šola naj ima svoj notranji smisel v iskanju nove metode iskanja in zunanji v kulturi, v vključevanju v družbo. Študij naj bo razdeljen v faze, ki so si po vsebini enakovredne in enake po metodi dela, po zahtevnosti pa naj gredo od najenostavnejših poskusov do vedno zahtevnejših nalog. Vsaka faza je sama po sebi zaključena celota, ki pa ji je že imanentna možnost nadaljnjega razvoja.

Na ta način bo logično izveden stopenjski študij. Študentu bo jasna metoda dela, ki je neodvisna od zahtevnosti naloge, ker je proces od analize do sinteze zmeraj enak. Teoretično se z zadnjo fazo učnega načrta študij konča, vendar se v resnici že začenja najzahtevnejša, od šole neodvisna faza arhitektovega ustvarjanja v družbi. Proces razvoja arhitektove osebnosti in njegovega znanja je tako stalen in ritem enakomeren.

Podobne probleme so morali rešiti tudi študentje italijanskih fakultet za arhitekturo. Študentsko gibanje za popolno reformo se je začelo v Milanu. Med najnajvažnejšimi točkami njihovih zahtev so:

1. demokratična ureditev univerze, svoboda odločanja in sodelovanja študentov pri upravljanju univerze, svobodna izbira didaktične metode

2. ustanovitev seminarjev, možnost dela v grupah

3. potreba po aktivnem sodelovanju med profesorji, asistenti in študenti

4. metodološko raziskovanje kot osnova novega študijskega programa

5. ustanovitev inštitutov kot centrov znanstvenih raziskav, kjer se nadaljuje sodelovanje profesorjev in študentov

6. konstanten kontakt univerze z aktivnimi proizvajalnimi silami, ki delujejo izven nje, ne glede na kategorijo dela

7. konstanten kontakt s političnimi silami demokratičnega sistema, ki je vedno lahko podvržen kritični reviziji.

17. januarja 1963 so študentje predložili svoje zahteve fakultetni upravi, ki jih je prezrla. Razburjenje in nezadovoljstvo je že dolgo prej vladalo na univerzi zaradi nemogočih razmer, ki so izhajale iz zastarelih učnih programov in iz nezanimanja učnega kadra. Študentje so nato sestavili točen študijski načrt, ki so ga nameravali uresničiti mimo fakultetne uprave, ker tej ni bilo do tega ali ker je bila nezmožna, da bi rešila njihove probleme. Hoteli so seznaniti javnost s situacijo.

Medtem je podobno gibanje zajelo vse fakultete za arhitekturo v taliji. Stavkali so študentje v Torinu, v Benetkah, v Neaplju, v Firenzah, v Palermu, povsod so zahtevali radikalno reformo. V Milanu je bila situacija zmeraj bolj nemogoča, sestanki s profesorskim zborom niso dali nobenih razultatov. 13. februarja so študentje zasedli univerzo. Društvo arhitektov je igralo vlogo posrednika, Državna zveza univerzitetnih asistentov (UNAU) je uradno podprla zahteve študentov, milanska politehnika je iz solidarnosti proglasila stavko. Rektor je obljubil razgovor s študenti, če zapustijo univerzo. 6. marca je bila ustanovljena posebna komisija za proučitev reforme. Študentje so zapustili univerzo. Sledili so sestanki in diskusije, ustanovljene so bile nove komsiije.

Z novim akademskim letom se položaj na univerzi ni spremenil, profesorji so se trdno držali ustaljenih metod dela, »hujskače« in »nemirneže« so hoteli čimprej spraviti stran, trudili so se, da bi obdržali ostale študente daleč od »nevarnih idej.

3. decembra 1963 so ustanovili, na ponovne zahteve študentov, seminarje. 12. marca 1964 je skupščina fakultete, prof. Rogers in prof. Belgiojoso sta predlagala nov študijski program, ki je osnovan na metodi raziskovanja in eksperimentiranja.

Profesorski zbor v Neaplju je v sodelovanju s študenti predlagal svojo študijsko reformo, ki pomeni odločilen prelom z zastarelimi in neuporabnimi strukturami stare šole:

Na fakulteto za arhitekturo se bo dijak vpisal po opravljeni maturi na klasični ali realni gimnaziji. Študij bo trajal štiri leta in bo razdeljen na različne kurze. Prvi ciklus Znanost in Zgodovina, je sestavljen iz 8 predmetov 1) matematična analiza in infinitezimalni račun, 2) geometrija, 3) mineralogija in geologija, 4) eksperimentalna in tehnična fizika, 5) racionalna mehanika in grafična statika, 6) znanost o konstrukcijah, 7) splošna zgodovina in zgodovina umetnosti, 8) zgodovina kritike in metodologije kritike.

Arhitekt mora dobro poznati nekatere znanstvene predmete (matematiko, kemijo, fiziko), vendar ni zanj potrebno, niti perspektivno, da bi se ukvarjal s specifičnimi raziskavami na njihovem področju, ker je to stvar drugih fakultet. Izvzete so seveda vse raziskave na področju tehnike konstrukcij.

Vsi ti kurzi se bodo zaključili s posebnimi izpiti.

Drugi ciklus kurzov bo sestavljen iz različnih predavanj s področja zgodovine, umetnosti in kritike. Izpitov ne bo, vendar bo pri diplomskem izpitu kandidat moral pokazati, koliko je pridobil s svojim sodelovanjem na predavanjih.

Tretji ciklus bo zajemal vsa specifično arhitektonska področja: arhitekturo, urbanizem, tehniko konstrukcij, notranjo opremo, industrijsko oblikovanje in njihovo najaktualnejšo problematiko. Posameznik ali grupa bo lahko predlagala program de-x la posameznih kurzov. Predlogi z detajlno obdelanim programom in s točno določenim datumom trajanja bodo predloženi profesorskemu zboru, ki bo odobril najboljše in najzanimivejše. Programi, se pravi interne natečajne naloge, bodo pravočasno razpisani, udeležili se jih bodo lahko vsi profesorji, asistenti in študentje ne glede na stopnjo študija, poleg njih pa strokovnjaki iz prakse, če jih bodo naloge zanimale. Tako bo imel študent takoj ob vstopu na univerzo možnost najtesnejšega sodelovanja pri nalogi, za katero se je sam odločil. Jasno je, da odpadejo pri takem načinu dela vsi izpiti, grupa sama oceni študentovo delo in določi, kdaj je dovolj pripravljen, da vzdigne diplomsko nalogo, ki jo mora študent oddati skupaj s poročilom svojega profesorja fakultetni upravi, da jo v času šestdesetih dni preuči in oceni nato pokliče kandidata na zagovor.

Jasno je, da bo tako radikalno reformo zarjavelega šolskega sistema zelo težko izvesti. Prof. Zevi je rekel: »Ne pričakujte preveč.« Vendar je tudi jasno, da so se italijanski študentje arhitekture zbudili iz pasivne dremavice v organizirano in učinkovito gibanje, mimo katerega ne moreta ne šola ne javnost.

Tatjana Uršič, abs. arh.

(Vsi podatki o reformi italijanskih fakultet za arhitekturo so vzeti iz revije za arhitekturo in urbanizem, Casabella, št. 287).

PRIPOMBA:

Naslednji članek objavljamo skupaj s člankom Šola za arhitekturo na Grabnu ali v grabnu (na 4. strani)., s katerima odpiramo diskusijo o problemih reformiranega študija na ljubljanski fakulteti za arhitekturo.

Arhitekti na vajah

POLEMIKA

ZAPIS OB DOPISU

V četrtek, 3. decembra letos, smo v radijskem dnevniku ob pol osmih zvečer med drugimi novicami slišali tudi dopis nekega našega novinarja iz Nemčije. Govoril je o novembrskih prehodih iz enega dela Berlina v drugi del. Poslušalci smo zvedeli za pričakovanje zahodnoberlinskih oblasti, da bodo vzhodni obiskovalci množično ostajali v »svobodnem svetu« in da se ne bodo vrnili domov. Bili pa so popolnoma razočarani v teh pričakovanjih. Do tu je vse lepo in prav. Ne strinjam pa se z dopisnikom v tem, ko je hotel iz zadnjega dejstva izvesti dokaz, ki bi sam po sebi dovolj jasno pričal, da v Brandtovi politični trdnjavi ni vse zlato, kar se sveti. To je poenostavljanje in propagandistični pristop k temu problemu.

Mnenja sem, da bi novinar moral bolj študijsko pristopiti k tem dogodkom. V tem konkretnem primeru bi moral polemizirati tako o nerealnih pričakovanjih na zahodu kot tudi o omejevanju obmejnih prehodov na vzhodu nemškega ozemlja. Ti dve vprašanji si postavi vsakdo, ki razmišlja o berlinskem zidu.

Če so v zahodnem delu nemške države čakali na množično emigracijo vzhodnonemških državljanov, je jasno, da so s tem dokazali svojo propagandno zaslepljenost. Zakaj? Obiskovalci z vzhoda so bili samo upokojenci, ker drugi niso dobili propustnic. To so ljudje, ki imajo v DR Nemčiji svoje družine in pokojnino kot vir sredstev za življenje. Kdor bi torej ostal na zahodu, bi se ločil od svojcev in od stalnih virov dohodkov. Prepuščen bi bil podpori tujine. Znano pa je, da se razne zahodnonemške revanšistične organizacije raje ukvarjajo s protikomunistično propagando kot pa z materialnimi vprašanji beguncev. V sami ZR Nemčiji bi se našli ljudje, ki bi govorili o nekrščanskih dejanjih beguncev, ker so zapustili svojce v rokah »komunistične diktature«. Ob analiziranju dejstva, da so samo starejši ljudje lahko obiskali sorodnike v zahodnem delu Berlina, bi nujno morali odgovoriti na vzroke za betonski zid, ki tem pa bi lahko zašli na stransko pot, če ne bi upoštevali tuje pomoči ZR Nemčiji, ki je odplačala 35 mark vojne odškodnine na prebivalca, kar je 100-krat manj kot je plačala DR Nemčija; so pa še drugi razlogi.

O teh in podobnih vprašanjih bi moral spregovoriti omenjeni dopisnik, ker bi tako pripomogel, da bi dobili poslušalci bolj realno sliko o berlinski stvarnosti.

Pavle Čelik

KOMENTARJI

Univerza in pagoda

Že nekaj tednov se študentje v južnovietnamskem glavnem mestu Sajgona zbirajo na cestah in zahtevajo odstop sedanje vlade premiera Va Huonga. Pri tem so jih podprli budistični svečeniki, ki so zapustili pagode in molitve ter se aktivno vključili v politično dogajanje. Demonstracije so tako močne, da je policiji morala priti na pomoč tudi padalska vojaška elita, ki je kmalu dokazala, da ji ni težko streljati v množico. Predsednik vlade je na tiskovni konferenci izjavil, da se njegovi sodelavci ne bodo ravnali po ukazih demonstrantov z ulice. S tem je nehote potrdil resnico, da je oblast v Južnem Vietnamu popolnoma ločena od množic in njihovih teženj ne samo na podeželju, ampak tudi v mestih.

Za oceno študentskih akcij moramo pogledati, kakšen je politični položaj v tej deželi. Vojaški uspehi osvobodilnega gibanja Vietkong so vedno večji. Na velikem delu države je že vzpostavljena nova oblast. Toda mesta so še v rokah vladnih enot. Zmaga nad vojaško diktaturo pa je možna le, če se upor prenese tudi v mesta. Iz tega vidimo, da nemiri v Sajgonu o b j e k t i v n o pomenijo pomoč narodnoosvobodilnemu gibanju. Jasno pa je, da študentje ne nasprotujejo samo obstoječi vladi, ampak vsakemu režimu, ki bi temeljil na vojaški sili in brezpravnosti ter bi bil tako enostransko, blokovsko, prozahodno usmerjen.

Slušatelji sajgonskega vseučilišča so pokazali, da znajo prisluhniti razpoloženju množic. Ljudstvo je sito dolgotrajne vojne. Oficirji na račun vojne in ameriške pomoči bogatijo ter pridobivajo politično moč. Množice nosijo težka materialna bremena in so brez političnih pravic. Večanje politične vloge generalov je nujno povezano z odpravljanjem demokratičnih svoboščin, manjšanjem politične vloge ljudstva. Ko so ta in še druga dejstva postala sestavni del zavesti univerzitetne mladine, je le-ta začela manifestirati svoje nezadovoljstvo pred vladno palačo. Zanimivo je, da je v tem momentu prenehalo individualno revoltništvo budistične duhovščine. Ni več sežigala na javnih mestih, ampak se je pridružila demonstrantom. Svečeništvo je v svetiščih vsak dan v stiku z ljudstvom, zato pozna njihovo skrito ali javno politično usmerjenost.

Univerza in pagoda sta se tako združili v enotno gibanje proti vladi. To je specifičen, razmeram prilagojen upor zoper generalsko oblast. V tem smislu je to »druga fronta«, saj je nanjo vezana precejšnja oborožena sila policije in padalcev. Podaljševanje vojnega stanja z Vietkongom bolj veča upor v mestu. To dobro vedo tudi generali, zato se zadnji čas vse bolj navdušujejo, da z ameriško pomočjo razrišijo vojno na DR Vietnam, kar bi verjetno skrajšalo obračun z gverilci. Študentje in vsi ostali demonstranti bi morali te poskuse odločno obsoditi, ker pomenijo nevarnost za mednarodni, blokovski spopad.

Pavle Čelik

Obširen program ZŠOTK

Na seminarju Zveze študentskih organizacij za telesno kulturo so med drugim razpravljali tudi o predlogu programa ZŠOTK za letošnje leto. Tovariš Borut Zajec je v uvodnem referatu poudaril, da obstajajo na ljubljanski univerzi dve komisiji, ki skrbita za razvoj telesne kulture med študenti in sicer: 1. komisija za telesno kulturo in izvenarmadno vzgojo pri univerzitetnemu svetu, ki ima odgovarjajoče podkomisije pri fakultetnih upravah fakultet in skrbi za uvajanje množične, obvezne in priporočene vadbe za fakultete in 2. ZŠOTK, ki preko športnih društev (medicina, FNT, elektro in strojna) in športnih komisij (na ostalih fakultetah in višjih šolah) uvaja šport in rekreacijo v vsakdanje življenje študenta, obenem pa prireja tekmovanja za naslove prvakov univerze.

V razpravi o predlogu programa ZŠOTK za letošnje leto smo zopet slišali dvoje nasprotujočih mnenj: eni so dejali, da je turnirski sistem tekmovanja boljši, drugi pa so se na podlagi dosedanjih izkušenj navduševali za ligo. Prevladalo je mnenje, da je v sedanjih pogojih študija in tudi zaradi propagande tekmovanj ligaški sistem primernejši, vendar je seminar imenoval posebno komisijo, ki bo izdelala pravilnik tekmovanj, v katerem bodo največ pozornosti posvetili vprašanju, kako kaznovati ekipe, ki na tekmovanja ne bodo prihajale redno. V lanskem letu se je namreč poleg tega, da včasih ekip ni bilo na igrišče, dogajalo celo to, da se je na igrišču pojavil le sodnik, in tehnična komisija je poleg tega, da je morala plačati sodnika, morala najti zopet določen termin in prosto dvorano za odigranje tekme. Udeleženci so precej časa razpravljali o izvedbi smučarskih prvenstev in samega termina medfakultetnega tekmovanja v smučanju. Nekateri so zastopali popolnoma napačno stališče, da prvenstva po fakultetah niso potrebna, ker baje boljše tekmovalce že tako ali tako poznajo. Precej časa je bilo treba, da so se udeleženci zedinili v tem, da je bistvo fakultetnih tekmovanj ravno v tem, da k njim pritegnemo čim več študentov, najboljše pa potem pošljemo na tekmovanje, ki pa ima res zgolj tekmovalni karakter. Ker je bila večina mnenja, da je bolje medfakultetno prvenstvo organizirati po končanih smučarskih tečajih in obvezno po končanih fakultetnih prvenstvih, so to tekmovanje prenesli iz februarja na začetek mesca marca.

Program, ki je po našem mnenju celo nekoliko preširoko zastavljen, saj obstaja resna bojazen, da ga ne bo mogoče povsem realizirati, je bil v celoti sprejet z nekaj dopolnitvami. Tu bi omenili predvsem propagandno dejavnost, ki naj bi s filmi, diapozitivi in drugim pokazala študentom, kako lahko v športu združijo koristno s prijetnim in vprašanje ženskega športa. Menimo, da so vzroki za zaskrbljujoče porazno stanje na obeh straneh: pri študentkah, ki nikakor nočejo razumeti, da so one zaradi svojega materinskega poslanstva telesne vzgoje verjetno še bolj potrebne in pa tudi pri nas, ki rešitvi tega problema še vedno ne posvečamo dovolj pozornosti. Čeprav imamo s pripravo tekmovanj za ženske slabe izkušnje, pa se vendar ne bi smelo zgoditi, da ni bilo v predlogu programa ZŠOTK predvidenega nobenega tekmovanja za naše študentke. Na predlog nekaterih so to napako popravili in tako poleg orientacijskega športa, ki je bil prav tako v predlogu izpuščen, vnesli tudi tekmovanja za ženske v vseh športnih panogah, v katerih bo med študentkami zanimanje. Razveseljivo je dejstvo, da so na predlog udeležencev v program ZŠOTK naknadno uvrstili tudi atletsko prvenstvo univerze, čeprav je bilo predvideno samo tekmovanje v krosu, ker za ostalo atletiko doslej ni bilo večjega zanimanja.

Ob zaključku razprave so sklenili, da bodo letos tesneje kot kdajkoli doslej sodelovali s študenti mariborskih visokošolskih zavodov. Tudi letos ne bodo zanemarili meduniverzitetnih tekmovanj, čeprav so menili, naj preide poudarek sčasoma popolnoma na množična tekmovanja, med tem ko naj postanejo tekmovanja z izključno tekmovalnim karakterjem le izjema.

S. Rutar

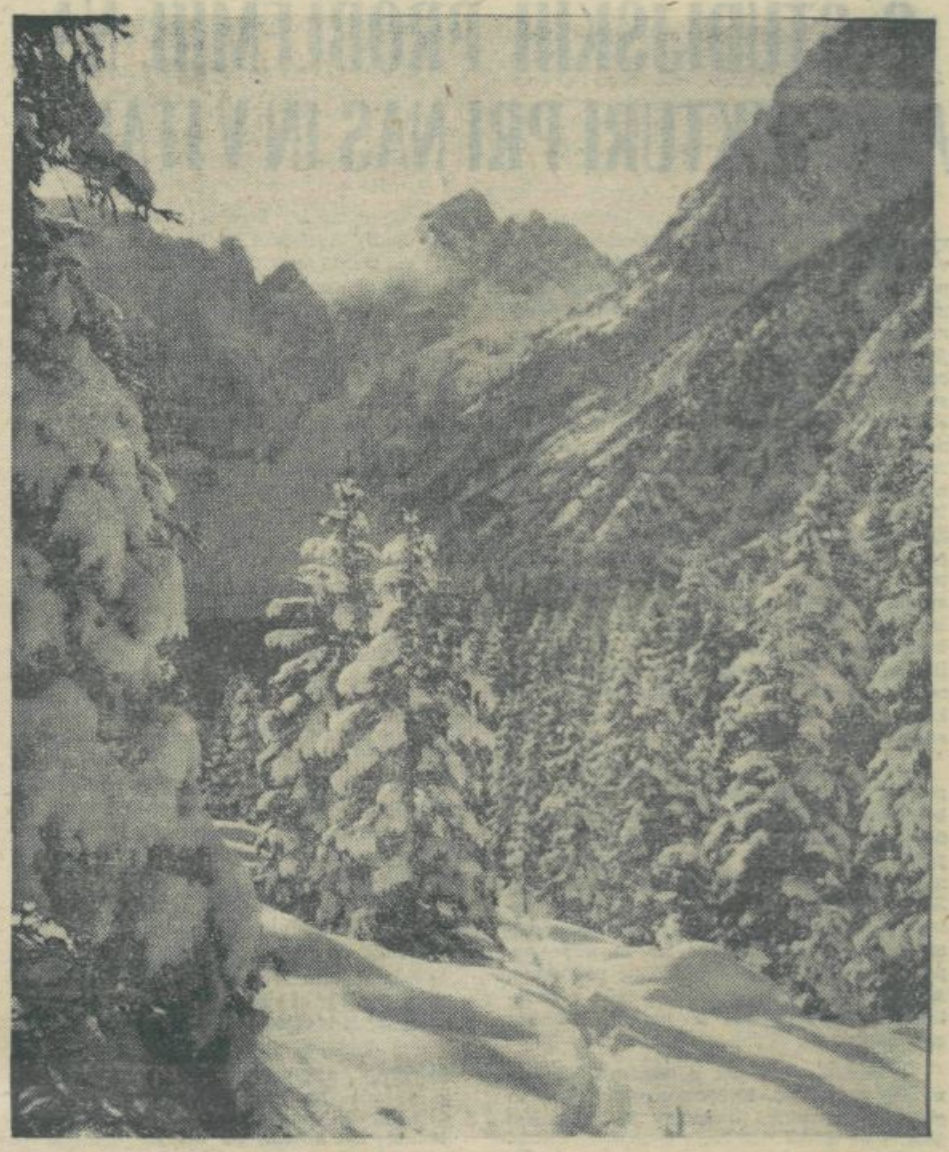

Ob 15-letnici I. študentskih zimskih iger

Januarja prihodnjega leta bo minilo 15 let, odkar so bile v organizaciji ljubljanske univerze na Bledu oziroma Pokljuki, Kranjski gori in Plaanici prve zimske študentske igre.

Povabilu ljubljanske univerze so se odzvale ekipe oziroma reprezentance univerz Beograda, Zagreba, Skopja, in Sarajeva, tako da so od 15. do 23. januarja 1949 tekmovali na Pokljuki (teki), Kranjski gori (alpska kombinacija), Planici (skoki, hokej, drsanje) predstavniki petih jugoslovanskih univerz — skupno 178 študentov in študentk.

To je bilo tekmovanje, ki je bilo kljub velikim težavam (znano je, da je bilo l. 1949 še močno čutiti pomanjkanje hrane in drugih potrebnih stvari) odlično organizirano in to po zaslugi neumornih članov študentskega športnega društva Enotnost, ki so bili seveda tudi vsi študenti ljubljanskih fakultet. Vsi ti študentje, ki so danes že inženirji, doktorji in drugi uslužbenci na odgovornih mestih so se z velikim entuziazmom vrgli na delo in odlično jim je uspelo izvesti to največje tekmovanje študentov.

Danes, 15 let po tem, se lahko vzgledujemo po njih, kajti po teh igrah so sledile l. 1952 v Kranjski gori le še ene, ki pa so zaostajale za prvimi, nato pa še nekaj manjših tekmovanj študentov. Torej lahko rečemo, da smo zaostali za tem, kar je nekoč že bilo in to je vse prej kot razveseljiva ugotovitev. Pred 15 leti so vsi sodili, da je študentska mladina tista, ki je glavni nosilec športa — in danes?

Omembe vredno je, da so bili vsi tekmovalci v alpski kombinaciji, klasični kombinaciji, samostojnih tekih, skokih, patrolnih tekih, štafetnih tekih, umetnem drsanju, hokeju na ledu in hitrostnem drsanju tedaj prvič zdravniško pregledani. To je bilo za l. 1949 velika novost. Mimogrede je tedaj Planica imela poleg skakalnic tudi še umetno drsališče in tri hokejska igrišča, o katerih danes ni več sledu.

V soboto se bodo na Bledu ob proslavi 15-letnice te tedaj največje športne prireditve v Sloveniji, sploh poleg balkanskih iger, ki so bile leto prej v Ljubljani, znova vsi zbrali na Bledu.

Na to proslavo so prireditelji povabili tudi zastopnike Zveze študentskih športnih organizacij. Povedali so, da so pripravljeni povezati se z današnjimi študenti, ki delajo za študentski šport ljubljanske univerze in so jim pripravljeni pomagati pri morebitni organizaciji študentskih tekmovanj, kot so zimske študentske igre. Vsekakor zelo lepa spodbuda. Upajmo, da bodo odgovorni predstavniki študentskega športa to ponudbo z obema rokama sprejeli, kajti že več let o morebitnem organiziranju kakšnega takega tekmovanja ni bilo govora. Resda v glavnem zaradi tega, ker so bila in so še vedno glavna ovira nezadostna finančna sredstva, le da pri tem ne smemo pozabiti na to, da jih je bilo l. 1949 prav gotovo še težje dobiti.

T. Zajc.

Skupščina ZŠ na VŠTK

Proti koncu preteklega meseca je imela visoka šola za telesno kulturo redno letno skupščino ZŠJ. Dejstvo, da je bila ta skupščina le en dan pred skupščino univerzitetnega odbora, ne zmanjšuje njenega pomena. Problematika, ki jo je skupščina obravnavala, je bila več kot aktualna in to ne le z ozkega strokovnega področja, temveč predvsem z družbeno-političnega.

Iz poročil predsednika in posameznih referentov lahko sklepamo, da je bilo v preteklem letu, razen redkih izjem, zelo malo storjenega in da je delo skoraj v celoti zamrlo. Vzrokov za to je bilo precej: od specifičnih in oteženih pogojev dela v novi stavbi na Kodeljevem, pa vse do pasivnosti in nezainteresiranosti članov vodstva. Slednje je bilo tudi glavni vzrok nedelavnosti v preteklem letu.

Poročila in diskusije so nadalje obravnavale zelo pomembno vprašanje; moralni lik študenta telesne kulture kot bodočega delavca na družbenem področju. Poudarili so, da je glavna naloga šole in študentske organizacije, da formira takega študenta, ki ob prihodu na teren ne bo ostal pasiven (kot so to že mnogi storili) ob vseh negativnih pojavih, ki se danes pojavljajo v telesni kulturi, temveč bo aktivno posegal v dogajanja na tem področju. Dejstvo je, da so bili (in so) naši študentje vse premalo zainteresirani za dogajanja na družbenem področju, kar se je tudi kazalo v njihovem delu, ko so se na terenu enostavno prilagajali stanju, ki naj bi ga imenovali telesna kultura, a imena kultura še zdaleč ne bi zaslužilo. To pa vse do tedaj, dokler se bodo vsi drugi bej, ker se tu pojavlja problem usklajekulturni delavci, ki so za to poklicani, pa žal tega dela ne opravljajo.

Skupščina se je dotaknila tudi socialno-ekonomske in študijske problematike. Pogoji, v katerih živi in študira študent te šole, so vse prej kot ugodni, še posebej, ker se tu pojavlja problem usklajevanja psihične in fizične obremenitve, kjer slednja, predvsem zaradi slabe prehrane, oddaljenosti šole od mesta in velikega števila vozačev, ovira normalen študij na šoli. Zato so poudarjali potrebo po internatu, ki bi omogočil kvalitetno delo in študij. Zaželeni so bili tudi stiki s štipenditorji in to dejanski, ne le na relaciji štipendija-potrdilo o vpisu.

Lahko bi dejali, da je skupščina uspela, saj je nakazala vrsto zelo perečih problemov študentske organizacije na šoli kakor tudi problemov širšega družbenega značaja. Naloga novega odbora je, da začne te probleme reševati, da ob prvih težavah ne obupa, temveč vztraja pri delu. Škoda je, da skupščini niso prisostvovali tudi povabljeni predstavniki ZTKS, sveta šole, univerzitetnega odbora in drugi. Predvsem bi lahko spet vzpostavili stik z vsemi temi organizacijami, ki so ga lani prekinili. Upamo, da vseeno še ni prepozno in bodo zamujeno z delom lahko še nadoknadili. Ob prisostvovanju drugih organizacij pa bi skupščina tudi izgubila svoj interni značaj, ki ga je tako imela in bi verjetno ob diskusiji gostov z drugih področij še bolj uspela.

B. Slapernik

Medfakultetno tekmovanje v odbojki

8. decembra se je v dvorani TVD na Taboru pričelo medfakultetno tekmovanje v odbojki. Do predpisanega roka se je prijavilo deset ekip, ki bodo v medsebojnnem obračunu določile oziroma izločile zmagovalca. Igra se po pravilih odbojkarske zveze Jugoslavije in po pravilih ZŠOTK za ligaško tekmovanje, ki se ne razlikuje bistveno. Vsaka ekipa se mora pred tekmovanjem javiti pri zapisnikarju in sme zamuditi največ deset minut, po tem roku avtomatično dobi točki prisotna ekipa. Igra se na dva dobljena seta.

V prvem kolu so se zapisnikarju javile vse prijavljene ekipe in prikazale za pogoje, ki jih imajo glede treniranja, zelo dobro odbojko. K temu pa je pripomoglo tudi to, da lahko za reprezentanco fakultete nastopajo tudi registrirani igralci.

Rezultati srečanj:

VŠTK : Elektro 2:0 (16:14, 15:6);
Ekonomska : Biotehniška 2:0 (15:3, 15:8);
Pedagoška : Pravna 0:2 (14:16, 8:15);
Medicina : Strojna 2:1 (7:15, 15:10, 15:1);
Filozofska : FNT 1:2 (16:14, 13:15, 11:15).

Najlepša in najrazburljivejša je bila igra med filozofsko in FNT, ki je po poldrugi uri prinesla zmago za spoznanje boljšim v obrambi, to je ekipi FNT. Igra je bila ves čas zanimiva in le dobri živci so odločali na koncu vsakega seta, kdo bo zmagovalec. Dokaz za tako borbo, je tudi rezultat setov in dejstvo, da sta obe ekipi izkoristili v vsakem setu po dva odmora.

Tudi dvoboj ekip VŠTK in elektro je po prvem setu obetal lepo odbojko in borbo za vsako točko, vendar je v drugem nizu elektro zelo popustila in dopustila ekipi VŠTK, da pokaže svoje znanje.

Presenečenje, ki ga po prvem nizu ni nihče pričakoval, pa je pripravila izenačena ekipa medicincev, ki je šele v drugem setu zaigrala tako, da smo takoj vedeli, kdo bo zmagovalec.

Ekonomska, pedagoška in pravna fakulteta so pokazale zadovoljivo odbojko in le ekipa biotehniške ni in ni mogla najti skupnega jezika.

Sodniki so bili dobri.

L. Jeraj

Obvestilo

Avto-moto društvo pri zvezi ŠOLT pričenja nov tečaj za voznike amaterje A in B kategorije, in to za tiste študente, ki razpolagajo z lastnimi vozili. Vpis bo v ponedeljek, 21. 12. 1964, od 11. ure dalje. Vpis samo z indeksom!

STUDENTJE STUDENTKE

KOMPAS OBVEŠČA

DA IŠČE SODELAVCE

Turistično podjetje KOMPAS vam nudi sezonsko zaposlitev od maja do oktobra 1965. leta.

Pogoj: obvezno znanje vsaj enega od naslednjih tujih jezikov: angleščine, francoščine, nemščine, češčine ali ruščine.

Pismene ponudbe pošljite na naslov: KOMPAS, direkcija za inozemski turizem, Ljubljana, Dvoržakova ul. 11, najkasneje do 10. januarja 1965.

Odjuga

Drevesa v parkih so ječala pod jarmom snežne odeje in veje so pokale od pritiska zmrznjenega snega. Vsak grm je molčal. Rastlinje ni več upalo, da bo še kdaj učakalo pomlad.

Tedaj pa je po vseh dialektičnih pravilih nastopila doba odjuge. Seveda je imela odjuga videz politične manifestacije.

Tovariš Sonce je dal direktivo, naj enkrat za vselej preneha nasilje zime. Komiteji za idejno vzgojo rastlin so prirejali množična politična zborovanja. Zelene trave so veselo valovile, nad njimi pa so kot razsvetljena letala na dan državnega praznika letale kresničke. Vsa rastlinska javnost je označila preteklo vladavino zime kot reakcionarno. Obsodili so tudi kult sneženega moža.

Tovariš Sonce je vneto sijal na zemljo, kot da bi hotel nadoknaditi zamujeno. Poskrbel je, da so vse trate dobile pravo barvo in da so se popki optimistično razcveteli in s svojo vztrajno rastjo dokazovali veselje nad novim življenjem. Vsak dan je Sonce inšpeciralo svoje državljane. Zanimalo ga je, ali so vsi zadovoljni. Bil je pameten, vendar ko je slišalo negodovanje travnih bilk, ki so se sušile od previsoke vročine, je takoj ustvaril umetno opozicijo-deževne dneve. Tako je razpoloženje državljanov dobilo spet normalen, lojalni videz.

Tako je bilo vse leto. Menjavala sta se sonce in dež in rastlinstvo je bilo zadovoljno. Zelene trave so bile celo navdušene nad takim življenjem.

Stara drevesa so previdno molčala, ko so si mladi popki žvižgali popevke o odjugi. Mnogo zim so preživela in vedela so, da je bilo v vseh odjugah tako: kritizirali so lanski sneg in niso mislili na to, da zima vedno znova vrača, enkrat hujša, drugič bolj mila.

Ko so stara drevesa začutila bližajočo se zimo, so previdno slekla obleke, ki so jih dobila v dobi odjuge in disciplinirano čakala, da jih spet pokrije sneg. Na tak način so preživela vsako zimo. Mnogo zim...

Peter Baloh

Prihodnost bo naša

Dragi tovariši! S tem odpiram današnjo skupščino, ki naj razkrije široko in nepojmljivo dejavnost našega mesta, ki naj pokaže sadove našega dela v najsvetlejši luči

Dragi tovariši, ob tej priložnosti sem tako neznansko vesel, da vas bom ogovarjal naprej samo še z dragi.

Dragi, tako srečen in blažen spričo velikih in pomembnih rezultatov naših rok, ki so, naj povem kar naprej, čudovito svetli.

Dragi, tako zamaknjen in prevzet, da sem sinoči v sanjah videval čudne reči in me je morala moja zlata hčerkica, ki spi že nekaj noči pri meni v sobi, odkar je njena zlata mamica odšla k ljubi tetki na obisk, večkrat prebujati, ker sem baje skušal plavati — videval torej čudne reči: mesto, podobno našemu, krasno urejeno; avtomobili enaki, in če je imel na nosu eden odrgnino, so jo naredili še drugemu; če se je polomila peta eni dami, so si jih polomile tudi druge.

Dragi, čudovite sanje so bile to. In ja ne boste rekli, da niso odsev naših nenadejanih, čeprav zahtevanih dosežkov našega središčnega mesta, ki stopa z gotovimi koraki v popolnost. Danes smo se zbrali, da pregledamo te bujne sadove in si jih zavestno osvojimo, vtisnemo v zavest, če hočete.

Resda nimam rad številk, vedno sem se motil z njimi in me spominjajo na šolske neprijetnosti, ko sem bil zaradi njih tepen prvič od učitelja, drugič pa doma od očeta. Še danes se mi smili očka, tako jezen je bil, da so se mu tresli lorki — imel je velike srebrnkaste brke, saj se jih, dragi, gotovo spominjate — številk torej ne maram, kot sem rekel, a v globoki analizi dela se jih seveda ne moremo odreči. Zakaj samo statistično zbrane številke nam bodo objektivno potrdile to, kar subjektivno že tako vemo. Izražal jih bom v mnogokratnosti.

Ne vem, kje bi se lotil, toliko je svetlih točk:

— zdaj imamo v našem dragem mestu že stodeset trolejbusov; to je naravnost petkrat več kot pred dvajsetimi leti. Ja, pa še to moramo upoštevati, da so imeli takrat tramvaje;

— zdaj gradi naše mesto ogromno elektrarno z nekaj milijardami kilovatnih ur električne energije; dragi, kar smešno se čuje, kajne, če povemo, da je to skoraj toliko kot električna energija vseh elektrarn iz tridesetih let;

— zdaj izdelajo čevljarski obrati našega mesta trikrat več čevljev kot pred petnajstimi leti;

— prav včeraj sem zvedel na seji upravnega odbora, da smo v prvem obdobju letošnjega leta dosegli krasno produktivnost kokoši; do včeraj so nanesle natanko ena in polkrat več jajc kot v istem obdobju lanskega leta;

— prištejmo še sijajno napredovanje živinoreje pa prašičjereje, in lahko potegnemo črto in se prepričamo, da smo mnogo na boljšem.

Dragi, lahko bi naštevali do jutri, pa nam ne bi zmanjkalo. Eno je gotovo: karkoli vam pride na misel, za vse se lahko po vsem tem prepričate, da je vsaj nekajkrat bolje in lepše kot prej. Zato: naj nas ne skrbi prihodnost našega dragega mesta. Vedno se bomo v krizah ozrli nazaj in spoznali, da je vse vsaj nekajkrat boljše in lepše kot prej. Kajti to bo prihodnost našega mesta.

Slava mu! pardon, to sem rekel včeraj stricu v slovo, preden smo ga pokopali. Bil je neutruden borec in graditelj naših dni. Njemu slava, vam pa — naj žive sadovi vaših rok.

Dragi tovariši, s tem končujem današnjo skupščino.

Vo-man

Za nemuzikalični kabaret

Bil je študent, imel je denar,
toliko, da komaj pa kdaj
si lahko je kupil kakšen roman.
Bil je študent, imel je denar,
toliko, da kdaj pa kdaj
lahko doživel je kakšen roman.
Bil je študent, a ne kdo izmed nas,
lovil je denar in vendar tu in tam
je kljub temu kaj znal.

Fifi Teleprinter

ZASPANI SLOVENCI — Pravijo in očitajo nam, da smo Slovenci zelo priden narod, toda kar se tiče radijskih poslušalcev in radijskih delavcev so Beograjčani pred nami. Začno že ob štirih zjutraj, ko ljubljanske kukavice še vedno trdno spe.

LEPE PERSPEKTIVE — Zdaj, ko je položaj in pomen našega prometa pretresen na najvišjem nivoju, mislimo, da bo takole: svetovni prvaki 1966 — Jugoslovani, zlata medalja v Mehiki — Jugoslaviji, itd. Če pa ne bo tako, bodo vsi, ki bodo krivi za morebitne nadaljne neuspehe kruto denarno kaznovani z odtegljajem v višini povprečnega mesečnega dohodka povprečnega Jugoslovana z »zlatimi rokami«.

PELE-MELE V LJUDSKI KNJIGI — V koledarju Prešernove družbe so ob dnevih nanizani recepti za kuharje, fičkoiste, napredne kmetiče in častilce spomina velikih mož delavskega gibanja, literature in znanosti. Tako lepo se prepletajo recepti drug za drugim, da sta se zapletli še podobi Engelsa in Marxa.

MILIČNIKI, NA POMOČ! — Univerzitetni odbor prosi pristojne postaje Ljudske milice, da zgrabi vse razgrajače, pevce, pivce iz študentskih vrst in druge kalilce miru in jih pridrži toliko časa, da se jih bo nabralo nekako 300. Potem bi se jim pridružili še mi in tako bi lahko v redu izvedli letno skupščino.

VSAK PO SVOJE — Po končanem kongresu so mlajši delegati v avli Doma sindikatov zaplesali kolo. Med njimi smo opazili le malo starejših tovarišev. Podobno tudi mlajši niso preveč silili med starejše diskutante v dvorani.

Cenjeni lastniki uredništva tribune

lepo prosim če bi tudi mene naredili za pesnika kot ste že nekatere se mi je pri 26. številki posvetilo da bi jaz tudi lahko bil genij moja mama je rekla da bi to zelo rada videla ker grejo cene gor in se plača pri vas od verza se vam že vnaprej lepo zahvaljujem in vas v modernem duhu pozdravljam

vaš novi sotrudnik
Hieronim Repa

KAJ MI PA PREOSTANE

»bratec nič ti ne bo
pomagalo če najdeš
vrata ključa nimaš«

Pesnik... da
tu tu tú tú
z novo mojstrovino
saj vendar ne morete mimo
naroči vsaj krsto zanj
čisto poceni
zanj in za tiste štiri
... se ti ne zdi da v naši se
poeziji nekaj smodi
tralala čemu neki
bodi
pesem bodi
moderna pesem bodi
ti ni-bilo dano
ti ni-dano
ti ne bo-dano
hvala kolega ker si
nam sirotam odkril dane-
pardon dadaizem
kaj ti pa preostane
edino kar moreš biti
je enako ničli
bilo je zelo dolgočasno
na poti
na poti
hočejo
ne pridejo
pes pesa pesem

Mitološki primer

Miti so nekaj popolnoma nerealnega. Če so realni, jih ne imenujemo miti. Na splošno je treba z njimi pomesti. Seveda samo z miti. One realne je bolje pustiti pri miru. Za razliko od pravih mitov grizejo. Metoda odpravljanja mitov je zelo splošna — treba jih je razkriti, kot primer pa bom navedel postopek razmitovanja Cadmusa Feničana. Mita najbržne poznate. Sicer pa je sploh bolje, da se za začetek lotite majhnih rib. Čeprav za Cadmusa ne bi mogel trditi, da je bil majhen — v višino je meril preko 6 čevljev.

Za začetek je Jupiter ukradel Evropo. Njen oče, feničanski kralj, pa je njenemu bratu Cadmusu ukazal, naj jo gre iskat. In naj se brez nje ne vrne domov. Povod za tako strog ukaz je bil Cadmusov slabi uspeh v šoli. Grki so šolo jemali resno. Z ozirom na tedaj zelo močno razvito dejavnost roparjev in pošasti je upal, da se sin nikoli več ne bo vrnil domov. Glede hčere pa je bil tako ali tako prepričan, da je v dobrih rokah. Takrat o mitih še niso vedeli resnice.

Cadmus je bil pametna glava — takoj je sprevidel, kam oče taco moli. Segel je vanjo, se poslovil in odšel. Do prve pivnice, kjer je običajno posedal s prijatelji. Tam je ob skledi pristnega grškega vina (v Grčiji je to navadno vino) razmislil, kaj mu je narediti. Končno se je odločil in odšel k državno priznani vedeževalki v Delfe. Naročila mu je, naj sezida mesto zase tam, kjer bo videl prvo kravo. Do danes se metoda ni spremenila — vsakdo zida na prvem pašniku. Tudi mesta.

Nastopile pa so težave s komunalo. Neka lokalno priznana mitološka pošast, kača, verjetno celo strupena, ni hotela napeljati vode v novo mesto. Cadmus se je ni prestrašil. Osebno se je je sicer bal, nikakor pa ne kot problem in splošen družbeni pojav. Nadnjo je poslal prijatelje, oziroma nahranil jo je s prijatelji. Nato je zaklical: »O, zvesti prijatelji, maščeval vas bom, ali pa z vami delil smrt!«

Medtem je lokalna kača po kosilu zaspala. Z lahkoto je Cadmus izbral ono prvo varianto. Izza hrbta jo je zabodel in obložil s kamenjem. Še prej je pošasti izdri zobe in jih posejal. Kasneje so Cadmusu očitali, da se je nepietetno obnašal do mrtvih. Zagovarjal se je, da je prišlo tako navodilo od zgoraj, česar pa ni mogel nikdar dokazati.

Kakorkoli že, iz kačjih zob so zrasli ljud je, ki so se takoj pričeli klati med seboj. Priznati moramo, da nam je ta bojeviti duh ostal do danes, čeprav v bolj humani obliki. Namreč, koljemo se bolj humano. Nekaj strahopetnežev pa se je umaknilo boju in preživeli so. V svojo nesrečo. Kajti izkazalo se je, da lokalna mitološka kača ni bila mit, temveč nekaj posvečeno bogu Marsu. Bog je Cadmusu zameril, da ga pred tako odločilnim korakom, kakor je bilo odstranjenje kače, ni obvestil. Zagrozil je z rotacijo. Cadmus pa se je novih dolžnosti zbal. Prosil je bogove, naj mu namenijo pokoj. Njegovo prošnjo so ugodno rešili in ga spremenili v kačo — s pokojnino se že takrat ni dalo več živeti.

Cadmus pa običajev visokih političnih krogov tudi kot kača ni spremenil — še danes poznamo nestrupene kače.

Cadmusov primer zgovorno potrjuje v uvodu navedene teze. Predniki so mitu nasedli in niso spoznali njegovega demagoštva, njegovih nezdravih, bistveno pokvarjenih teženj. Cadmusa so celo slavili kot junaka, polboga. Ker pa rezultati dokončne analize še niso poznani, ostanejo nekatera bistvena vprašanja odprta. Za vsak primer. Previdnost je mati... (izpolniti po željah in potrebah).

ror

STANDARD

JUS norme smo uvedli zato, da nam ne bi mogel nihče očitati, da nimamo standarda.

TABLETE ZA POMIRJANJE

Nekateri ljudje zgodaj ugotove, da je dva in tri pet. Šele mnogo kasneje, ko se zaposlijo v gostinstvu, razumejo, da je dva in tri — šest.

KAJ JE PRAV?

Ali je statistik človek, ki računa, ali človek, s katerim računajo?

KADROVSKA KOMISIJA DELAVSKEGA SVETA FABRIKE ZA ELEKTROMEHANIKU I ELEKTRONIKU »RUDI ČAJEVEC« BANJA LUKA

razpisuje **III. NATEČAJ**

za podelitev: **70 ŠTIPENDIJ**

za študente III., IV. letnika in absolventov oddelka za elektroniko, strojništvo in jakega toka.
Natečaj velja do izpopolnitve.

Kandidati morajo priložiti prošnji:
— potrdilo fakultete o vpisu v 5. oziroma 7. semester;
— lastnoročno napisan življenjepis;
— potrdilo o premoženjskem stanju;
— priporočilo, oziroma karakteristiko mladinske organizacije;
— izjavo, da ne prejema štipendije ali kredita od drugega podjetja ali ustanove, oziroma, da nima obveznosti do nobene druge delovne organizacije.

Prošnje pošljite na naslov tovarne – kadrovski oddelek.
Sprejeti kandidati v letu 1964 bodo dobivali štipendije od 1. septembra 1964.

Višina štipendij: **III. letnik 18 000 din,**
IV. letnik 20 000 din.

O KLUBU MARIBORSKIH ŠTUDENTOV

Dejstvo je, da KMŠ razpolaga s klubskimi prostori, ki bi marsikateri organizaciji bili v čast. In res je, da ves čas dobiva materialno pomoč okrajne skupščine Maribor. Žalostna resnica pa je tudi, da dejavnost tega, nekdaj najbolj agilnega kluba upada. Prav frapantna je ugotovitev, da se odboru v študijskem letu 1964/65 še ni »posrečilo« sestati. Treba bi bilo oceniti (ne)delo v pretekli mandatni dobi, poiskati vzroke za neuspeh, pogovoriti se o smislu in nesmislu obstoja kluba in ne nazadnje: na letni skupščini o vsem natanko in podrobno seznaniti članstvo.

Evidentno je namreč, da mnogi Mariborčani kažejo interes za morebitne akcije kluba. Da je temu res tako, priča dejstvo, da so v teku zadnjih let vse prireditve, proslave, partizanski pohodi, izleti in razgovori na pobudo in v izvedbi KMŠ, glede na odstotek udeležbe odlično uspele.

Bolj zaskrbljujoč pa je pojav, ki se čedalje močneje uveljavlja v delu ZŠJ ali konkretneje, v delu pokrajinskih klubov; to je, popolna indolentnost vodstvenih organov do dolžnosti in nalog, ki stoje pred njimi. Izvira pa taka miselnost zagotovo iz ugotovitve, da pri svojem delu niso deležni nikakih materialnih ugodnosti. Za razliko od funkcionarjev na fakulteti ali na UO ostanejo celo neopaženi.

Ne pravim, da je taka miselnost zdrava. Trdim pa, da to krivda ni njih sami, marveč tudi tistih, ki že več let uveljavljajo v delu ZŠJ prakso honorarjev, stalnih ali občasnih nagrad ipd.

Vse to nehote vodi v diskriminacijo in bolj labilna vodstva pokrajinskih klubov potiska na raven brezdelja.

Prav bi bilo, da v primerih, kot je KMŠ, zveza pokrajinskih klubov samoiniciativno pristopi in z lastnimi sugetijami pripomore, da le-ta in drugi ne bi zapadli v še hujše depresivno stanje. Mislim, da bi bilo odveč govoriti o upravičenosti obstoja in o vseh mogočih in nemogočih prednostih, ki jih ima kakšen klub za študente, saj je na dlani, katere študentske probleme lahko resnično in edino uspešno rešuje.

D. Kovačič

RAZPRAVA O STATUTU

Čeprav je bila tudi na medicinski fakulteti v Ljubljani že davno osnovana statutarna komisija, vendar ta še do danes ni uspela pripraviti niti osnutka statuta. Tako je medicinska fakulteta edina fakulteta v Ljubljani in v vsej Jugoslaviji, ki je od statuta ravno še tako daleč, kakor je bila pred letom dni.

Ker statutarna komosija nikakor ne more z mrtve točke in ker je zadnji rok za predložitev statutov 3. marec, se je z osnutkom statuta pričela ukvarjati posebna komisija pod predsedstvom doc. dr. Kresnika pri sindikatu inštitutov in kliničnih bolnic. Sindikat je že izdelal svoj predlog statuta in skupaj s fakultetnim odborom organiziral javno razpravo, ki se je je udeležilo precejšnje število zainteresiranih študentov.

V uvodnih besedah je doc. dr. Kresnik obrazložil predlog, po katerem naj bi bili vsi inštituti in klinične bolnice popolnoma samostojne enote, ki bi bile združene v neko »imaginarno višje telo« le v zadevah imenovanja profesorjev, docentov, učnega režima, pedagogike in podobno. Čeprav v razpravi ni bilo vidnejšega nasprotovanja, pa je vendar prevladovalo mnenje, da bo v tem primeru študentu težko najti svojo udeležbo pri samoupravljanju. Predlog, po katerem naj bi temeljito reorganizirali svete letnikov, ki v sedanji obliki ne pomenijo ničesar, da bi res postali popolnoma samostojne samoupravne enote in jih vključili v osnovne enote (inštituti, klinike), je bil sprejemljiv, vendar pa se zopet postavlja vprašanje, ali tudi ta borba ne bo zaman.

Ko smo odhajali z razprave, se nismo mogli otresti občutka, da bo statut še dolgo samo v povojih, ker ni prave povezave na relaciji Dekanat, Zveza študentov, inštituti in klinične bolnice, ki si statut vsak po svoje zamišljajo.

s. r.

NOVE OBLIKE PRI AKADEMIKU

Študentsko kulturno umetniško društvo Akademik je letos razširilo svojo dejavnost s tem, da je za študente, ljubitelje kulturno umetniških prireditev, pripravilo ciklus predavanj stalnih oblik:

»ALI LJUBITE . . .« je okvirni naslov predavanj o življenju in delu glasbenih umetnikov. Prvikrat je bil na sporedu večer o Giuseppe Verdiju pretekli mesec v adaptirani dvorani četrtega bloka v Naselju.

Student ekonomije, ki je bil na tem večeru, nam je povedal tole: »Pravzaprav sem bil slučajni obiskovalec; v četrtem bloku namreč tradicionalno glèdamo televizijo. Še marsikdo je kar tako iz radovednosti prišel na to predavanje. Mislim pa, da nikomur ni bilo žal. Predavanje urednika glasbenih oddaj RTV Ljubljana je bilo spremljano z diapozitivi in glasbenimi posnetki v stereotehniki. Le-te je ustrezno in izčrpno interpretiral. Ob koncu je predavatelj izrazil zadovoljstvo nad pozornostjo, nam pa je bil čas skoraj prekratek.«

»Koliko vas je bilo na predavanju?«

»V začetku je bil obisk bolj skromen, proti koncu pa se nas je nabralo okoli 45. Od teh je bilo precej brucev in študentov, ki ne stanujejo v Naselju. Vsekakor moramo upoštevati to, da je to povsem nova oblika, za začetek pa je tudi 45 ljudi dovolj, saj bo njihovo mnenje najboljše zagotovilo za nadaljnje podobne prireditve.«

Poiskali smo še člana predsedstva Akademika, ki nam je v zvezi s tem povedal še nekaj o drugih stalnih oblikah, ki jih bodo letos uvedli. Te bi bile:

»IZLETI V KULTURNO PRETEKLOST«, o čemer smo že pisali.

»KAKO NASTAJA . . .?« — prvi naslov bo: »Kako nastaja kompozicija«, sledila pa bodo še predavanja o baletu, igralski kreaciji, skratka ves ciklus bo v glavnem iz področja umetnosti.

»OBISKI . . .« pri znanih kiparjih, slikarjih in literatih.

»KAJ PA TI PRAVIS . . .?«, razgovori o razstavah v naših galerijah, o gledaliških, televizijskih in filmskih predstavah.

»PIKNIK PRI CANKARJU«, stalna oblika srečanj na Rožniku, ob skodelici kave in drugih brezalkoholnih pijačah, v razgovoru o našem literatu.

»ROMANJE NA ŠMARNO GORO« s Prešernom in njegovimi deli.

»RAZGOVORI« o oblikah tradicije na Slovenskem, zlasti o folklori in vplivu tujih kultur nanjo.

Vsi ti ciklusi verjetno ne bodo že letos v celoti izvedeni, vsekakor pa prav gotovo prihodnje leto. Seveda pa je vse delo odvisno od tega, kakšen bo odziv študentov.

PONOVNO ROJSTVO ČŠK

Celjski študentje, ki študirajo v Ljubljani, so končno, po letu dni prekinitve, dobili svoj klub.

Prejšnjo sredo je bila na pravni fakulteti ustanovna skupščina, ki ji je poleg večjega števila družbeno-političnih delavcev iz Celja prisostvovalo še 140 študentov. Po kratkem in dokaj konfuznem poročilu o (nedelavnosti starega odbora in kluba, poročilu blagajnika in branju statuta ter programa novega ČSK, se je razvila zelo nejasna in neplodna diskusija. Tako vilnih perečih vprašanj — od štipendiranja, študijskih problemov, klubskih prostorov itn. — ni skoraj nihče dotaknil. V dokaj »zakajenem« ozračju je bolj prevladovala misel na »zadnjo« točko tega srečanja, to je na družabni večer.

K precejšnji neresnosti prisotnih študentov je pripomogel zelo abstraktno sestavljen delovni program, ki se je zgubljal v nekih, danih pogojih, neuresničljivih smernicah, ni pa v njem bilo nič konkretnega in oprijemljivega. Ves program se izgublja v ogromni prostranosti in daje videz, da je bil sestavljen pač zato, ker mora v danih pogojih in trenutni situaciji po vsej sili obstajati.

Za začetek dela so predvsem važni klubski prostori, kjer se bodo študentje v prostem času lahko zadrževali, prirejali razgovore, klubske večere, itn. Ena (lahko) zelo uspešnih in za študente tudi od govornih ter najbolj oprijemljivih del bi vsekakor bilo sodelovanje z zadnjimi letniki srednjih šol v Celju, ki bi jih seznanjali z delom ZŠJ, s problemi, smermi in načinom študija itn., da ne bi abiturienti prihajali v Ljubljano popolnoma nepripravljeni in zgubljeni.

Na novem vodstvu je sedaj težko breme odgovornosti, da uspe sestaviti takšne oblike dela, ki bodo kljub dosedanji razbitosti privlačile študente, in da se ne bi ponovili dogodki polpretekle dobe, ko so celjski študentje po krivdi vodstva kluba in (končno) tudi članov samih, ostali brez svoje organizacije, brez svojega združenja.

to

ZA STROŽJE KRITERIJE

Pred kratkim je bila v Beogradu tedna letna skupščina jugoslovanskega odbora za mednarodno izmenjavo študentov. Ugotovili so, da število študentov, ki odhaja v času počitnic na strokovno izpopolnjevanje v inozemstvo, vedno narašča, ugotovili pa so tudi, da je bilo posebno v zadnjem času pri organizaciji izmenjave precej slabosti. Razpravljali so o nedisciplini posameznikov, ki so se v inozemstvu obnašali nedostojno — ne kot ljudje, za katere daje skupnost visoka sredstva in pričakuje od njih zavestno razumevanje svojih obvez.

Zaradi tega bodo morali letos bolj paziti pri izbiri kandidatov za odhod na prakso v inozemstvo, sprejemne izpite pa bodo organizirali po strožjih kriterijih. Dosedanja praksa, da so kandidate izbirali v zadnjem trenutku, se je pokazala kot zelo slaba, zato jih bodo letos prvič izbral že pred koncem zimskega semestra. Sprejemni izpiti naj bi bili takoj v začetku letnega semestra, potem pa bi se dokončno dogovorili o številu mest z državami, ki so članice tega združenja. Pričakujejo, da bodo vsi odbori po univerzitetnih centrih pri izbiri kandidatov osvojili sistem točkovanja, da bo v prihodnje manj pritožb in pripomb na delo komisij, ki sestavljajo rangliste.

sr.

NOVOSTI IZ CTK

KOVINARSTVO, LIVARSTVO

R 3569 Draht. Coburg.
R 3260 Fertigungstechnik und Betrieb. Berlin
R 2866 Fonderie. Paris.
R 2865 La Fonderie Belge. Liège.
R 2800 The Foundry. Cleveland.
R 490 Foundry Trade Journal. London.
R 2346 Giesserei. Düsseldorf.
R 3387 Giesserei. Technisch-wissenschaftliche Beihefte. Düsseldorf.
R 3248 Giesserei-Praxis. Berlin.
R 2807 Giessereitechnik. Berlin.
R 3673 Industrial Design. New York.
R 261 Journal d'information technique des industries de la fonderie. Paris.
R 128 Metal Treatment and Drop Forging. Birmingham.
R 2077 Modern Castings. New York.

Tribuna Čas in svet priredi v četrtek, 17. decembra ob 20.30 v Študentskem naselju razpravo O aktualnih premikih v naši ekonomiki. Sodeluje tov. Bakarič, sekretar CK ZK Hrvatske.

Tribuna Čas in svet priredi v sredo, 23.12. razpravo

O slovenskem revialnem življenju

V Študentskem naselju ob 20.30 uri.

Sodelujejo sodelavci revije Sodobnost, Problemi, Teorije in prakse, predstavniki GO SZDL in CK ZMS.

Socialno ekonomska komisija UO ZŠJ in fakultetni odbor Ekonomske fakultete priredi

zbor študentov

na temo O socialno ekonomskih problemih študentov

Študentsko naselje, sreda, 16. decembra ob 20.30.

Taborniki, ljubitelji narave!

Študentski taborniški klub Ivan Rob vas vabi na svoj redni letni občni zbor, ki bo 17. decembra 1964 ob 19. uri v predavalnici 77 na pravni fakulteti.

Po občnem zboru bomo predvajali barvne diapozitive s taborjenja na Trnovačkem jezeru.

Na občni zbor še prav posebno vabimo gorske stražarje ter interesente za to panogo taborniškega udejstvovanja.

*

Obveščamo vse interesente, da organiziramo 19. in 20. decembra izlet na vrhove zasavske transverzale (Smohor, Mrzlica, Katarina). Prevoz plača klub. Prijavite se lahko na občnem zboru ali v prostorih kluba Poljanska 6, vsak petek od 17. do 18. ure.

Študentski taborniški klub IVAN ROB

---

studentski list

ZAGREB — 25. novembra je ob praznovanju dneva republike v dvorani vseučilišča rektor zagrebške univerze podelil tradicionalne nagrade najboljšim zagrebškim študentom. Nagrade je prejelo večje število najboljših, ki so se uveljavili kot odlični študenti in aktivisti ZŠJ.

naši dani

SARAJEVO — Na nedavnem sestanku sveta javne tribune sarajevske univerze so ugotovili, da so vsa dosedanja prizadevanja, da se javni študentski tribuni najde določeno mesto, karakter in vlogo v življenju in delu univerze, ostala osamljena in brez uspeha. Njen cilj, da z javnimi predavanji, razpravami in drugimi sodobnimi informacijami pomaga pri ideološko-politični vzgoji študentov, učiteljev in uslužbencev sarajevske univerze, ki jih je približno deset tisoč, ni bil dosežen. Menijo, da je eden osnovnih vzrokov neuspeha njena nepovezanost z drugimi organizacijami na univerzi kot so: Združenje profesorjev, Zveza študentov in njene ideološke komisije in debatni klubi, Zveza komunistov itd.

Sklenili so, da bo ena glavnih nalog, da tribuni najdejo stalen značaj in jo tematsko orientirajo. Prevladalo je mnenje, naj ima ta poslej bolj diskusijski karakter in ne več zgolj informativni, tako da bo res odraz vsega tistega, kar študenti mislijo in čutijo, skratka: mesto, kjer bodo razpravljali tudi o temah, ki niso vezane samo na univerzo, ampak na celotno naše družbeno dogajanje. Posebej so poudarili, naj bi predavatelji vsaj v začetku bili najvišje osebnosti iz našega kulturnega in političnega življenja, tako da bodo občinstvo res pritegnili in jo s kompleksnim obravnavanjeem problemov navadili na to obliko dela.

Ob zaključku so izvolili nov svet tribune, v katerega so prvič poleg predstavnikov vseh fakultet volili tudi predstavnike Združenja univerzitetnih profesorjev študentskih domov, UO ZŠJ, UK ZK — predvsem dobre organizatorje, ker so menili, da bodo na ta način vsaj delno rešili problem materialnih sredstev in prostorov.

студентски збор

SKOPJE — Pred dnevi je bila na rektoratu skopske univerze svečanost, na kateri je rektor, prof. dr. Gorgi Filipovski, podelil odlikovanja študentom in uslužbencem skopske univerze, ki jih je za izredno požrtvovalnost ob skopski katastrofi odlikoval predsednik republike. Na svečanosti je red zasluge za narod s srebrno zvezdo prejelo šest študentov, medalje zasluge za narod osem študentov medicine in medalje zasluge za trud štirje uslužbenci skopske univerze.

student

BEOGRAD — V Beogradu je bil pretekli teden plenum univerzitetnega komiteja Zveze komunistov, ki so se ga udeležili tudi predstavniki izvršnega sveta SR Srbije, univerzitetnega sveta in večje število dekanov beograjskih fakultet. Na plenumu so razpravljali o problemu učnega kadra na beograjski univerzi, o številu, strukturi in kvaliteti učnih kolektivov, o imenovanju, materialnih pogojih formiranja učnih in znanstvenih kadrov, o novem sistemu nagrajevanja in o ostalih vprašanjih kadrovske politike.

tribuna

Tribuna — list slovenskih študentov — Izdaja univerzitetni odbor ZŠJ — Ureja uredniški odbor — Glavni urednik Ivo Vajgl — Odgovorni urednik Marko Keršavan — Uredništvo in uprava Tribune: Poljanska 6/II — Telefon 30-123. Tekoči račun 600-14-608-72 — Letna naročnina 500 dinarjev — posamezen izvod 20 dinarjev — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tiska Časopisno podjetje »Delo«, Ljubljana, Tomšičeva 1, telefon 23-522 — Poštnina plačana v gotovini.